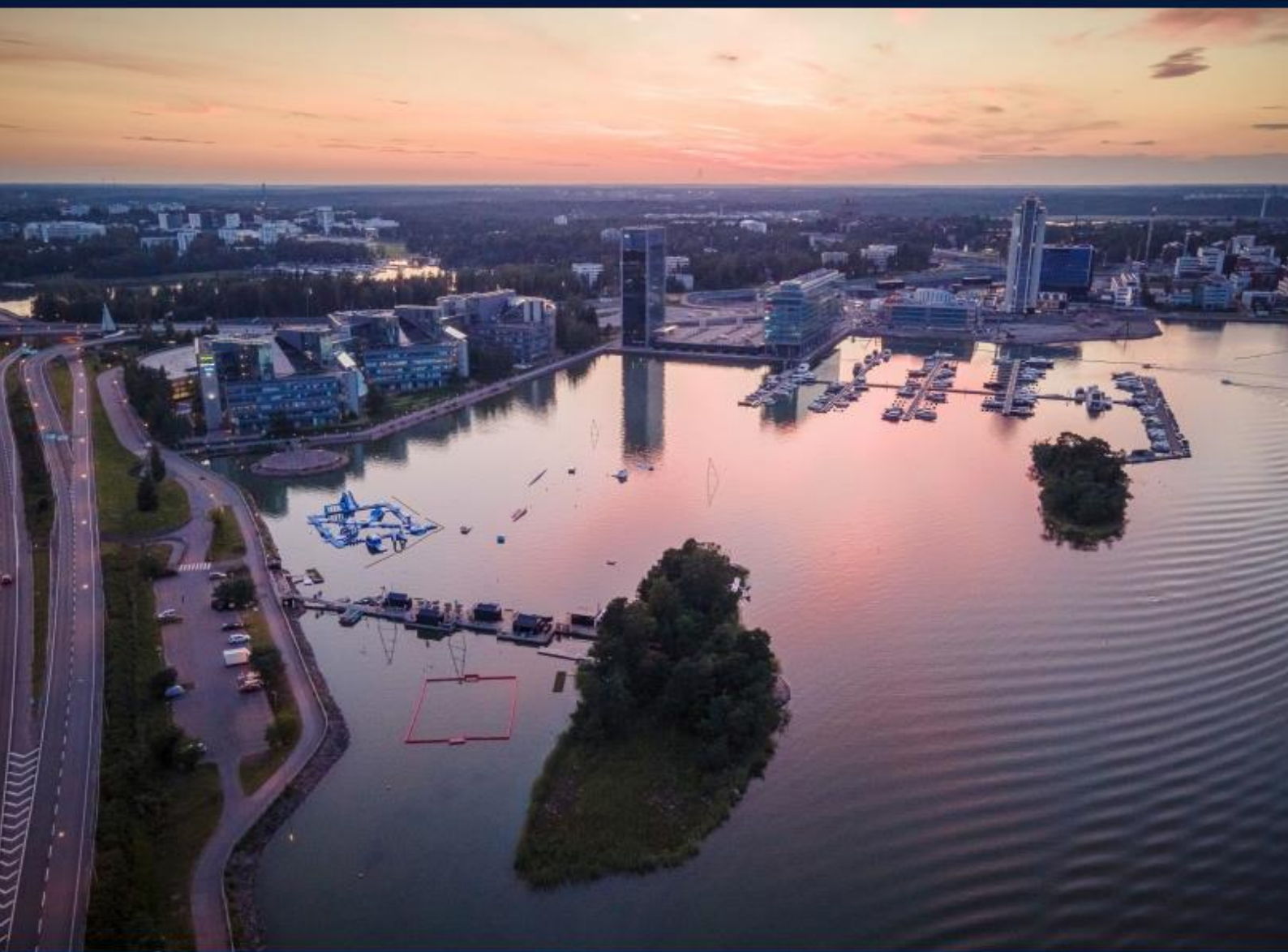

Esbo stads

UTVÄRDERINGSBERÄTTELSE 2022

Revisionsnämnden 2023

Innehåll

ORDFÖRANDENS ÖVERSIKT	1
1 FÖRVERKLIGANDET AV BERÄTTELSEN OM ESBO	4
1.1 UPPSTÄLLNING OCH UTFALLSRAPPORTERING AV DE BINDANDE RESULTATMÅLEN I BUDGETEN FÖR 2022	4
1.2 REVISIONSNÄMNDENS UTVÄRDERING AV UTFALLET AV OCH AVVIKELSERNA FRÅN RESULTATMÅLEN 2022	5
1.3 UTVÄRDERING AV GENOMFÖRANDET AV DE FÖRVALTNINGSÖVERGRIPANDE UTVECKLINGSPROGRAMMEN	9
1.3.1 ETT LIVSKRAFTIGT ESBO	10
1.3.2 ETT VÄLMÅENDE ESBO	12
1.3.3 ETT HÅLLBART ESBO	14
1.3.4 EVENEMANGENS GEMENSAMMA ESBO	16
2 UTVÄRDERING AV STADENS OCH KONCERNENS EKONOMI OCH OMVÄRLD	19
2.1 STADSKONCERNENS EKONOMI OCH OMVÄRLD	19
2.2 PLACERINGSFONDER	23
2.3 UPPFÖLJNINGSSUPPGIFTER OM PERSONALEN	26
2.4 SEKTORERNAS IKT-PROJEKT	30
2.5 DATAADMINISTRATIONEN	32
2.6 GENOMFÖRANDET AV VÅRDREFORMEN UR ESBO STADS SYNVINKEL	35
3 UTVÄRDERING AV TJÄNSTERNA INOM RESULTATOMRÅDET FÖR LIVSKRAFT	41
3.1 SYSSÄTTNINGSTJÄNSTER FÖR INVANDRARE OCH PERSONER MED FRÄMMANDE SPRÅK SOM MODERSMÅL	41
3.2 STADENS KOMMUNANDELSKOSTNADER	46
3.3 KULTURTJÄNSTER	48
3.4 IDROTTSTJÄNSTERNA	51
4 UTVÄRDERING AV TJÄNSTERNA INOM VÄLFÄRDS- OCH HÄLSESEKTORN SAMT SEKTORN FÖR FOSTRAN OCH LÄRANDE	54
4.1 VÄLBEFINNANDE BLAND BARN OCH UNGA	54
4.1.1 GEMENSAM UTVÄRDERING AV REVISIONSNÄMNDERNA FÖR HUVUDSTADSREGIONENS STÄDER OCH HUS-SAMMANSLUTNINGEN: FRÄMJANDE AV MÅLEN FÖR BARN OCH UNGAS VÄLFÄRD	54
4.1.2 PSYKISKT VÄLBEFINNANDE BLAND BARN OCH UNGA I ESBO	56
4.2 TJÄNSTER SOM ERBJUDITS BARN OCH UNGA MED INVANDRARBAKGRUND AV SEKTORN FÖR FOSTRAN OCH LÄRANDE SAMT VÄLFÄRDS- OCH HÄLSESEKTORN	60
4.2.1 TJÄNSTERNA I SEKTORN FÖR FOSTRAN OCH LÄRANDE	60
4.2.2 VÄLFÄRDS- OCH HÄLSESEKTORNENS TJÄNSTER	63
5 UTVÄRDERING AV STADSMILJÖSEKTORNENS TJÄNSTER	67
5.1 STADENS MARKPOLITIK OCH MARKEGENDOM	67
5.2 STADSTEKNIKCENTRALEN	70
5.3 AFFÄRSVERKET ESBO LOKALER	72
5.3.1 MODELLER FÖR ANSKAFFNING OCH BYGGANDE AV LOKALER	73
5.3.2 UNDERHÅLL AV STADENS FASTIGHETER	77
5.3.3 KVALITETSKONTROLL AV INNELUFTEN	80
5.3.4 UTMANINGAR FÖR SERVICENÄTET FÖR SEKTORN FÖR FOSTRAN OCH LÄRANDE	83
6 KONCERNEN	86
6.1 ENTER ESPOO OY	86
6.2 FASTIGHETSAKTIEBOLAGET KOY ESPOON KOULU- JA PÄIVÄKOTITILAT	88
6.3 SAMKOMMUNEN HELSINGFORSREGIONENS MILJÖTJÄNSTER (HRM)	89
7 REVISIONSNÄMNDENS UTVÄRDERINGS- OCH GRANSKNINGSARBETE	94
BILAGA 1: Utfallet av stadens, affärsverkens och koncernsammanslutningarnas resultatmål enligt bokslutet och revisionsnämnden	97
BILAGA 2: Tabell: Uppföljning av observationerna i utvärderingsberättelsen 2021	101
Bilduppgifter, källförteckning och länkar	105

ORDFÖRANDENS ÖVERSIKT

Omvärlden

År 2022 var ett mycket ovanligt år. Detta berodde bland annat på att vi arbetade med att rätta till effekterna av coronapandemin, av att kriget i Ukraina började och av att Esbo stad beredde sig inför vårdreformen. Dessutom påverkades utvecklingen av Esbo stads ekonomi och omvärld av att energipriserna steg, inflationen ökade i hela världen, befolkningen blev äldre och invandrare behövde integreras.

I slutet av år 2022 hade Esbo 305 179 invånare. Antalet ökade mer än någonsin förr under året, med sammanlagt 8 050 personer eller 2,7 procent.

Det förekom särskilda utmaningar med tillgången på arbetskraft inom sektorn för fostran och lärande samt inom välfärds- och hälsosektorn. Detta gjorde det svårare att ordna stadens basservice på ett högklassigt sätt.

Resultatmålen

Enligt Kommunförbundets budgetrekommendation bör man vid uppställandet av målen kunna visa sambandet mellan målet och de anslag som används för det. Dessutom borde man ta hänsyn till att målen ska vara krävande och mätbara, samt att uppnåendet av målet kan påverkas med egna åtgärder.

För år 2022 ställdes 71 resultatmål. Enligt revisionsnämndens utvärdering nåddes åtta av de 27 resultatmålen som ställts för staden, medan sju nåddes delvis, 10 nåddes inte och två kunde inte utvärderas. Av de fyra resultatmål som ställdes upp för affärsverken nåddes tre, medan ett inte nåddes. För koncernsammanslutningarna ställdes 40 resultatmål, av vilka 21 nåddes, nio nåddes delvis, sex nåddes inte och fyra kunde inte utvärderas.

Stadsstyrelsen gav i samband med behandlingen av förhandsbokslutet för 2022 en beredningsuppmaning att i samband med den första delårsrapporten för 2023 presentera åtgärder som syftar till att förbättra nåendet av resultatmålen år 2023. Ett tillvägagångssätt där man i ett tillräckligt tidigt skede försöker påverka uppnåendet av resultatmålen är mycket bra.

Ekonomi

Utfallet av Esbo stads driftsekonomi var bättre än väntat år 2022. Stadens årsbidrag var 347 miljoner euro och resultatet var 244,8 miljoner euro. Stadens goda resultat påverkades bland annat av engångsbelopp, såsom försäljningen av Esbo sjukhus fastighet, KOY Espoon sairaala. Det goda resultatet påverkades också av sysselsättningsutvecklingen och den allmänna ekonomiska utvecklingen.

Esbo stad är en nettobetalare i statsandelssystemet. Från staden till resten av Finland överfördes 176,2 miljoner euro i statsandelar baserade på skatteintäkterna år 2022.

Sysselsättning

Arbetslösheten minskade, men var i slutet av år 2022 fortfarande högre än före coronapandemin. I slutet av året utgjorde de arbetslösa 8,7 procent av arbetskraften, vilket var en procentenhet högre än före coronaepidemin tre år tidigare.

Andelen arbetslösa under 25 år av arbetskraften i samma ålder var 8,1 procent i slutet av året. Tre år tidigare var andelen 6,9 procent.

År 2022 låg kostnaderna för arbetsmarknadsstödet kommunandel fortfarande på en hög nivå i Esbo, 28 miljoner euro. Dessa så kallade bötesavgifter har för Esbos del uppgått till sammanlagt 163,9 miljoner euro åren 2016–2022.

Om man jämför kostnaderna enligt den nya planerade modellen (reformen av arbets- och närings-tjänsterna), och räknar med antalet långtidsarbetslösa år 2022, skulle arbetsmarknadsstödet kommunandel för Esbos del bli 49,3 miljoner euro. Det är viktigt att verksamheten riktas så att den höjda kommunandelen inte realiserar.

Vårdreformen

Esbo stads social- och hälsovårdstjänster samt elevvårdens psykolog- och kuratorstjänster överfördes 1.1.2023 till Västra Nylands välfärdsområde. Det förebyggande välfärdsarbetet, enligt vilket kommunen ska främja sina invånares välfärd och hälsa, ordnas fortsättningsvis av Esbo stad.

Esbo stad och Västra Nylands välfärdsområde undertecknade hösten 2022 ett avtal om samarbete, arbetsfördelning och beredskap för överföring av en trygg serviceproduktion, som säkrar de högklassiga tjänster i rätt tid som invånarna behöver samt personalens ställning.

I och med reformen sjunker andelen skatteintäkter i stadens inkomstbas märkbart och statsandelen ökar. De kommande åren kommer att visa hur framgångsrik reformen har varit.

Välbefinnande bland barn och unga

Revisionsnämnderna i huvudstadsregionens städer samt Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikt (HUS) har tillsammans utvärderat hur målen för barns och ungas välfärd i regionen har uppnåtts. Även om välfärden bland barn och unga har främjats på många sätt är det fortfarande svårt att komma till elevhälsans psykologmottagning och mentalvårdstjänsterna.

Välfärden bland barn och unga i Esbo och utvecklingen av den går i samma riktning som i hela huvudstadsregionen. I sin helhet ser det ut som att välfärden bland barn och unga är på väg mot det sämre. För att rätta till situationen är det viktigt att Esbo stad och välfärdsområdet samarbetar, samt att tjänster som stöder barn och unga utvecklas och de unga får tillgång till dem i rätt tid. Alla aktörer behövs i arbetet att stärka välfärden bland barn och unga.

Paula Viljakainen

Revisionsnämndens ordförande

1 FÖRVERKLIGANDET AV BERÄTTELSEN OM ESBO

Enligt kommunallagen beslutar fullmäktige i sin kommunstrategi om de långsiktiga målen för kommunens verksamhet och ekonomi. Berättelsen om Esbo är stadens strategi som avses i kommunallagen. Fullmäktige godkände Berättelsen om Esbo och målen för fullmäktigeperioden 2021–2025 i oktober 2021. Berättelsen om Esbo förverkligas genom fullmäktigeperiodens mål, de årliga resultatmålen, sektorernas och resultatenheternas egna berättelser och mål samt genom förvaltningsövergripande utvecklingsprogram. Målen i Berättelsen om Esbo gäller hela koncernen och för de viktigaste koncernsammanslutningarna uppställs mål på årsnivå eller för hela fullmäktigeperioden. Utfallet av målen rapporteras regelbundet till stadsstyrelsens koncernsektion, stadsstyrelsen och fullmäktige.

Fullmäktigeperiodens mål i Berättelsen om Esbo

Fullmäktigeperiodens mål i Berättelsen om Esbo är: 1. Esbo är en ledande stad inom lärande och bildning, 2. Staden genomför tjänster med hjälp av hela Esbo som gemenskap, 3. Esbo är ekonomiskt hållbart och beskattningen är konkurrenskraftig, 4. Esbo är en internationellt attraktiv huvudstad för entreprenörskap och innovationer, 5. Esbo är en trivsamt, säker och naturnära hemstad, 6. Esbo är klimatneutralt år 2030 och 7. Esbo är bäst i Finland på att integrera.

Fullmäktige godkände dessutom för år 2022 ett mål för fullmäktigeperioden med rubriken Stadens roll efter coronapandemin och vårdreformen kräver särskilda åtgärder.

1.1 UPPSTÄLLNING OCH UTFALLSRAPPORTERING AV DE BINDANDE RESULTATMÅLEN I BUDGETEN FÖR 2022

Enligt stadens strategimodell ska budgeten och ekonomiplanen göras upp så att de förverkligar Berättelsen om Esbo och så att förutsättningarna för skötseln av stadens uppgifter tryggas. Fullmäktige godkänner, i samband med godkännandet av budgeten, de bindande resultatmålen som baserar sig på Berättelsen om Esbo. För 2022 uppställdes för staden 27, för affärsverken fyra och för koncernsammanslutningarna 40 bindande resultatmål. Utfallet av resultatmålen rapporteras årligen till fullmäktige i tre delårsrapporter, i koncernrapporter och i förhandsbeskedet om bokslutet samt i bokslutet.

Stadsstyrelsen gav i samband med behandlingen av förhandsbokslutet för 2022 en beredningsuppmärksamhet att i samband med den första delårsrapporten för 2023 presentera åtgärder som syftar till att förbättra nåendet av resultatmålen år 2023.

I bokslutet rapporterades det att 17 resultatmål nåtts och att det förekommer avvikelser i samband med 10 mål. Fullmäktige godkände i samband med behandlingen av den tredje delårsrapporten 12.12.2022 § 154 avvikelser från sju resultatmål. Enligt bokslutet har det varit svårt för tjänsteproduktionen och sysselsättningen att återgå till nivån före coronapandemin. Resultatmålen för barns och ungas välfärd och hobbyverksamhet uppnåddes inte heller. Målnivån för de integrationsrelaterade mätarna uppnåddes inte. Dessutom rapporterades det att det fortfarande är svårt att öka kostnadseffektiviteten och anpassa ekonomin. Effekterna av coronapandemin syntes ännu i början av 2022 och dessutom ledde beredningen av vårdreformen till att tillgången till social- och hälsovårdstjänster inte återgick till nivån före pandemin. De resultatmål som uppställts för affärsverken uppnåddes enligt bokslutet. Av de resultatmål som uppställts för koncernsammanslutningarna uppnåddes enligt bokslutet 24, tio uppnåddes delvis och sex resultatmål uppnåddes inte.

1.2 REVISIONSNÄMNDENS UTVÄRDERING AV UTFALLET AV OCH AVVIKELSERNA FRÅN RESULTATMÅLEN 2022

Enligt kommunallagen ska man i kommunstrategin ta hänsyn till främjandet av kommuninvånarnas välfärd, ordnandet och produktionen av tjänster, de mål för tjänsterna som ställs upp i lagar som gäller kommunernas uppgifter, ägarpolitiken, personalpolitiken, kommuninvånarnas möjligheter att delta och påverka samt utvecklandet av livsmiljöns och områdets livskraft. Kommunstrategin ska grunda sig på en bedömning av nuläget i kommunen samt av framtida förändringar i omvärlden och deras inverkan på fullgörandet av kommunens uppgifter. I kommunstrategin ska det också anges hur genomförandet av strategin utvärderas och följs upp.

I enlighet med Kommunförbundets budgetrekommendation bör man vid uppställandet av målen kunna visa sambandet mellan målet och de anslag som används för det, beakta till exempel hur krävande, realistiska och mätbara målen är, samt visa det faktum att man med sina egna åtgärder kan påverka uppnåendet av målet.

Målen i Berättelsen om Esbo gäller hela stadskoncernen. Esbo har som mål att utveckla stadskoncernen på ett ekonomiskt, ekologiskt, socialt och kulturellt hållbart sätt. Stadskoncernens tjänster ordnas invånar- och kundorienterat samt kostnadseffektivt.

I följande tabeller presenteras en sammanfattning av revisionsnämndens utvärdering av utfallet av de bindande resultatmål som uppställts för staden, affärsverken och koncernsammanslutningarna i budgeten för 2022.

Utvärdering av utfallet av stadens resultatmål

Stadens resultatmål		REVISIONSNÄMNDENS UTVÄRDERING			
		Nåddes	Nåddes delvis	Nåddes inte	Kan inte utvärderas
TOTALT	27	8	7	10	2

Utvärdering av utfallet av affärsverkens resultatmål

Affärsverkens resultatmål		REVISIONSNÄMNDENS UTVÄRDERING			
		Nåddes	Nåddes delvis	Nåddes inte	Kan inte utvärderas
TOTALT	4	3	-	1	-

Utvärdering av utfallet av koncernsammanslutningarnas resultatmål

Koncernsammanslutningarnas resultatmål		REVISIONSNÄMNDENS UTVÄRDERING			
		Nåddes	Nåddes delvis	Nåddes inte	Kan inte utvärderas
TOTALT	40	21	9	6	4

I bilaga 1 presenteras sammanfattningar av hur stadens, affärsverkens och koncernsammanslutningarnas samtliga resultatmål har nåtts enligt bokslutet och revisionsnämndens bedömning.

Revisionsnämndens utvärdering av avvikelserna från resultatmålen för 2022

Staden

Resultatmål med avvikelser enligt bokslutet

I december 2022 godkände fullmäktige avvikelser från följande sju resultatmål:

- ▼ Tillgången till social- och hälsovårdstjänster återgår till samma nivå som före coronapandemin,
- ▼ Ungdomsarbetslösheten minskar till 2019 års nivå,
- ▼ Barn och unga mår bra,
- ▼ Jobbets lockelse ökar och personalens belastning minskar inom småbarnspedagogiken och undervisningen,
- ▼ Tjänsteproduktionens kostnadseffektivitet förbättras tack vare digitala spetsprojekt,
- ▼ Ökningen av verksamhetsutgifterna dämpas i enlighet med programmet *En ekonomiskt hållbar stad och budgeten* och
- ▼ Integrationen i Esbo är resultatrik.

I bokslutet har dessutom rapporterats avvikelser från följande tre resultatmål:

- ▼ Alla barn och unga har en hobby som de tycker om,
- ▼ Behandlingstiden för tillstånd inom byggande förbättras så att 85 procent av ansökningarna behandlas inom högst 75 dygn och
- ▼ Säkerheten i Esbo och trygghet som invånarna upplever.

Resultatmål, utöver de ovannämnda, som enligt revisionsnämndens utvärdering inte har nåtts

- ▼ *Esbo växer hållbart*. Esbo planlade inte ny våningsyta för bostäder i så stor utsträckning som målet krävde, Esboborna är nu något mindre nöjda med trivsamheten i sina bostadsområden, den kvantitativa och kvalitativa utvärderingen av hur partnerskap och samarbetsmodeller utnyttjas har inte blivit färdig och det var enligt bokslutet inte möjligt att på ett tillförlitligt sätt utvärdera gång- och cykeltrafikens eller kollektivtrafikens andel av trafikslagen på grund av variationen under coronapandemin.

Resultatmål som enligt revisionsnämndens utvärdering har nåtts delvis

- ➡ *Barn i Esbo deltar i småbarnspedagogik av hög kvalitet*. Deltagandegraden har stigit och personalens nöjdhet med hur de lyckats med det pedagogiska arbetet och den pedagogiska verksamheten har förbättrats. Däremot har vårdnadshavarnas nöjdhet med barnets enhet för småbarnspedagogik och den småbarnspedagogik barnet får inte förbättrats. Ledarnas bedömning av hur den pedagogiska verksamheten lyckats har inte heller förbättrats.
- ➡ *Inlärningsresultaten och utbildningsnivån i Esbo ligger på toppnivå i Finland*. Resultatmålet nåddes till övriga delar, men andelen personer som i första hand sökt till yrkesutbildning efter grundskolan minskade med 24 procent i stället för att den skulle ha ökat enligt målet.
- ➡ *Nolltolerans mot mobbning och våld i skolan*. I en elevenkät har resultaten i punkten "Jag blir inte mobbad" förbättrats, men i stället har resultaten i punkten "De vuxna i vår skola ingriper i mobbning" försämrats något.
- ➡ *Ökningen av verksamhetsutgifterna dämpas i enlighet med programmet *En ekonomiskt hållbar stad och budgeten**. Resultatmålet nåddes enligt revisionsnämnden delvis, eftersom verksamhetsbidraget utföll något bättre än budgeten, men det fanns avvikelser i sektorernas ekonomi. Resultatmålet uppgavs innehålla avvikelser i bokslutet.
- ➡ *Esbo lockar informations- och kunskapsintensiva företag att etablera sig och stanna i Esbo*. Antalet informations- och kunskapsintensiva sysselsatta ökade, medan företagets vilja att rekommendera Esbo minskade.
- ➡ *Esbo profilerar sig som Nordens bästa stad för etablering av startup- och tillväxtföretag*. För detta ändamål utvecklar vi ett campus för tillväxtföretag tillsammans med våra partner. Antalet startup-företag har

ökat, men mängden insamlade pengar har minskat med sex procent jämfört med året innan. Beredningen av planen har inletts.

➔ *Naturens mångfald blir starkare.* Det inrättades tre naturskyddsområden. Den kvalitativa bedömningen av hur skadelindringshierarkin för naturskador förverkligats i nya markanvändningsprojekt och färdplanen för total icke-försämring av naturen blev inte färdig.

Resultatmål vars utfall revisionsnämnden inte kunde utvärdera

Enligt revisionsnämndens syn var det ännu inte möjligt att på basis av uppgifterna om utfallet för år 2022 göra en heltäckande utvärdering av uppnåendet av följande omfattande och mer långsiktiga resultatmål:

- *Tjänsteproduktionen utvecklas invånar- och kundorienterat samt kostnadsverkningsfullt med hjälp av en modell med flera producenter och*
- *Esbo stads tjänsteinnehavare och politiska beslutsfattare påverkar beredningen av regeringsprogrammet och besluten på riksplanet så att Esbo stads möjligheter till tillväxt och investeringar tryggas.*

Affärsverk

Revisionsnämnden anser att följande resultatmål inte nåddes:

⬇ Resultatmålet för affärsverket Esbo lokaler: *Husbyggnadsprojekt genomförs enligt den av fullmäktige godkända budgeten och tidtabellen och kostnadsförslaget i ekonomiplanens investeringsprogram.* Enligt bokslutet nåddes resultatmålet. Utfallet av investeringarna i nybyggnader var 52 miljoner euro, vilket var 49,3 miljoner euro mindre än det belopp på 101,3 miljoner euro som uppskattades i budgeten. Investeringar rapporteras ha försenats bland annat på grund av kriget i Ukraina och konjunkurläget inom byggbranschen.

Koncernsammanslutningarna

⬇ Revisionsnämndens utvärdering av de sex resultatmål som inte nåtts överensstämmer med det som rapporterats i bokslutet.

Resultatmål vars utfall revisionsnämnden inte kunde utvärdera

Uppnåendet av följande fyra resultatmål kunde inte utvärderas på ett heltäckande sätt utifrån uppgifterna i bokslutet, eftersom behövliga jämförelseuppgifter inte har presenterats:

- *Kundnöjdhet vid Esbo moderna konstmuseum EMMA,*
- *Samkommunen Helsingforsregionens trafik HRT – gång- och cykeltrafikens och kollektivtrafikens och de nya trafik tjänsternas andel av trafikslagen ökar och nya trafik tjänster tas i bruk,*
- *HRT–Kollektivtrafikens energieffektivitet förbättras med elbussar och mera biobaserade bränslen för de övriga bussarna och*
- *Samkommunen Helsingforsregionens miljö tjänster HRM – Återvinning av avfall i samarbete med partner.*

Revisionsnämndens slutsatser

De resultatmål som är bindande i förhållande till fullmäktige har i huvudsak uppställts på stadsnivå och till skillnad från tidigare fullmäktigeperioder har de lyfts närmare målen för fullmäktigeperioden. Utvärderingen av uppnåendet av resultatmålen försvåras av att målen delvis är mycket omfattande och långsiktiga. Enligt revisionsnämnden borde uppnåendet av dem utvärderas per fullmäktigeperiod i stället för per enskilt budgetår. Ett exempel på ett mål, som med tanke på utvärderingen kräver en mer långsiktig granskning än ett budgetår, är det strategiskt viktiga målet att informations- och kunskapsintensiva företag ska etablera sig och stanna kvar i Esbo. På basis av de rapporterade åtgärderna under ett år är det svårt att göra en heltäckande utvärdering av hur resultatmålet har uppnåtts.

Fullmäktigeperiodens mål som bygger på Berättelsen om Esbo samt budgeten och ekonomiplanen och resultatmålen för verksamheten och ekonomin ska bilda en enhetlig helhet. De kortsiktiga heltäckande resultatmålen ska precisera de långsiktiga övergripande målen för

fullmäktigeperioden på ett realistiskt sätt och styra verksamheten i den riktning som fullmäktige beslutar.

Revisionsnämnden anser att åtgärderna och målen för verksamheten och ekonomin är alltför åtskilda från varandra. I beredningsskedet ska målen för verksamheten och ekonomin och utvärderingen av deras konsekvenser kopplas närmare samman och vid uppföljningen ska det utöver utvärderingen av verksamheten också presenteras en utvärdering av de ekonomiska konsekvenserna. Revisionsnämnden betonar att resultatmålen samtidigt ska vara både krävande och effektiva och möjliga att uppnå genom stadens egna åtgärder.

Mätarna för resultatmålen ska enligt revisionsnämnden utvecklas och kompletteras i förhållande till det omfattande och mångsidiga resultatmål som uppställts och det mål för fullmäktigeperioden som styr resultatmålet. Till exempel resultatmålen enligt vilka Esbo är Nordens bästa plats för internationella experter och integrationen i Esbo är resultatmål, kräver mer omfattande mätare än för närvarande för att det ska vara möjligt att utvärdera hur målen har uppnåtts i sin helhet. Jämförelseuppgifterna till exempel från de andra stora städerna konkretiserar resultatmålet som Esbo ställt upp och ger information om stadens nuvarande ställning i förhållande till jämförelsestäderna.

Utfallsuppgifter har inte rapporterats om alla mätare. Dessutom saknas utgångsvärden för en del av resultatmålen och deras mätare och rapporteringen blir därför ytlig. I fråga om de sektorövergripande målen har rapporteringen av utfall presenterats på olika sätt i olika sektorer och det finns skillnader i hur heltäckande svaren är. Delvis har samma utfallsuppgifter som i delårsrapporterna under budgetåret åter lämnats som svar. Till exempel i fråga om resultatmålet Tjänsteproduktionen utvecklas invånar- och kundorienterat samt kostnadsverkningsfullt med hjälp av en modell med flera producenter, är det inte möjligt att utvärdera om resultatmålet uppnås i sin helhet på grund av att rapporteringen av utfall varierar per sektor.

Revisionsnämnden uppmanar i fortsättningen till att förenhetliga både den kvalitativa och numeriska rapporteringen så att fullmäktige i delårsrapporterna får så täckande och aktuella utvärderingar som möjligt av hur resultatmålen uppnås och att rapporteringen i fråga om de sektorövergripande målen är enhetlig. Särskilt i fråga om resultatmål som inte verkar uppnås ska orsakerna till detta tydligt rapporteras. Dessutom ska det redovisas för de åtgärder som behövs för att det uppställda resultatmålet ska kunna uppnås under budgetåret.

Revisionsnämnden är nöjd med att stadsstyrelsen i samband med den första delårsrapporten uppmanade till att presentera åtgärder för att förbättra uppnåendet av resultatmålen år 2023.

Revisionsnämndens rekommendationer

De årliga resultatmålen ska styra verksamheten i den riktning som fullmäktige beslutat om och tillsammans med målen för fullmäktigeperioden skapa en konsekvent helhet.

För resultatmålen ska det ställas tydliga och konkreta mätare och utgångsvärden samt utvärderingskriterier, vars utfallsuppgifter i rapporteringen ska presenteras på ett heltäckande sätt i fråga om konsekvenserna både på verksamheten och på ekonomin.

Rapporteringen om genomförandet av resultatmålen under räkenskapsperioden ska utvecklas så att det i rapporteringen på ett heltäckande sätt framgår vilka åtgärder som har vidtagits och vilka resultat som har uppnåtts genom dem samt vad som kommer att göras för att det uppställda resultatmålet ska nås.

1.3 UTVÄRDERING AV GENOMFÖRANDET AV DE FÖRVALTNINGSÖVERGRIPANDE UTVECKLINGSPROGRAMMEN

Med hjälp av de förvaltningsövergripande utvecklingsprogrammen organiseras och styrs utvecklingsarbetet för att verkställa målen i Berättelsen om Esbo. Utvecklingsprogrammen genomförs i samarbete med stadens aktörer, invånare, kunder och partner samt intressentgrupper. Inom programmen kan nya tjänster, verksamhets sätt och andra lösningar utvecklas och testas. Beslut om huruvida de ska tas i bruk i större omfattning fattas i linjeorganisationen.

Fullmäktige beslutade i juni 2021 att temaområdena för utvecklingsprogrammen för fullmäktigeperioden 2021–2025 är Ett livskraftigt Esbo, Ett välmående Esbo, Ett hållbart Esbo och Evenemangens gemensamma Esbo. De förtroendevalda och tjänsteinnehavarna i programmens styrgrupper utsågs av fullmäktige i augusti 2021. Fullmäktige godkände programmålen i februari och stadsstyrelsen godkände programplanerna i april 2022. Om hur programmen framskrider rapporterades första gången till fullmäktige i februari 2023 enligt läget i slutet av 2022. Följande gång rapporteras en halvtidsgranskning 31.7.2023 till fullmäktige.

De förvaltningsövergripande utvecklingsprogrammen för genomförande av Berättelsen om Esbo

De förvaltningsövergripande utvecklingsprogrammen har definierats som samarbetsplattformar där innovativa lösningar utvecklas i enlighet med Berättelsen om Esbo tillsammans med invånarna och partnerna. Dialogen mellan de olika programmen och identifiering av samarbetsmöjligheter stöds till exempel med gemensamma möten för alla styrgrupper. För att utföra arbetet verkningsfullt söker man extern finansiering hos nationella källor och EU-program.

Om programmen rapporteras halvårsvis till fullmäktige och i de programspecifika uppföljningsrapporterna beskrivs genomförandet av programmen enligt program mål, läget för det förvaltningsövergripande samarbetet och användningen av anslag. Inom programmen genomför man olika försök och projekt, av vilka en del ligger nära de uppgifter som hör till linjeorganisationen. Utöver den egentliga budgeten finansieras programmen delvis av de sektorer som deltar i olika projekt inom programmet. Dessutom får en del av programmen extern finansiering. Målet är att man via programmets försök ska hitta verkningsfulla praxis eller handlingsmodeller som kan användas inom tjänsteproduktionen.

Revisionsnämndens slutsatser

Målet med de förvaltningsövergripande utvecklingsprogrammen är att genomföra försök, av vilka en del kan övergå till permanent användning. Fullmäktige har beslutat om programmålen. Under den pågående fullmäktigeperioden är det enligt programmålen nödvändigt att koncentrera sig på de viktigaste projekten med tanke på förverkligandet av Berättelsen om Esbo. På så sätt kan de centrala målen främjas genom det förvaltningsövergripande programarbetet. För uppnåendet av programmålen ska åtgärderna enligt revisionsnämndens syn vara realistiska och mätbara. I innehållsarbetet ska man se till att man inte utför arbete som hör till linjeorganisationen.

Det rapporterades att uppföljningen av genomförandet gjordes enligt samma modell och i samma takt inom alla program, vilket grundar sig på Esbo stads modell för programledning. Vid beredningen och rapporteringen av programmen används basdokument med anvisningar och modeller för strukturen. Dessutom har programmen egna prioriteringar och programspecifika uppföljningsmätare.

Fördelarna med att genomföra förvaltningsövergripande program kan anses vara främjande av samarbetet mellan tjänsteinnehavare och förtroendevalda samt nätverk som bildas över sektorernas gränser.

Enligt revisionsnämndens bedömning finns det en obalans mellan programmets budget på 200 000 euro och de ambitiösa målen, och därför är det viktigt att söka extern finansiering för att uppnå programmålen. Man ska regelbundet rapportera till fullmäktige om beloppen och användningen av pengarna. Programmen har dessutom mycket olika personalresurser, vilket också påverkar antalet och storleken på projekt som ska genomföras och utvärderingen av resultat som uppnåtts. En del av målen kan uppnås först på längre sikt och resultat kan inte förväntas fullt ut under de första verksamhetsåren.

Revisionsnämndens rekommendationer

Alla förvaltningsövergripande program ska garanteras de verksamhetsförutsättningar som behövs i förhållande till de uppställda målen.

När programperioden framskrider ska de mål och resultat som uppnåtts med hjälp av programmen samt konkreta fördelar utvärderas. Dessutom ska styrmodellens funktion utvärderas.

I de förvaltningsövergripande utvecklingsprogrammets innehållsarbete ska balans eftersträvas samtidigt som man ser till att man inte utför arbete som hör till linjeorganisationen.

Anslagen för de förvaltningsövergripande programmen ska användas tydligt och transparent och anslagen ska vara åtskilda från linjeorganisationens anslag. I programarbetet är det viktigt att det finns tydliga anvisningar som är gemensamma för alla program, särskilt som stöd för ekonomiförvaltningen och beslutsfattandet.

1.3.1 ETT LIVSKRAFTIGT ESBO

Arbetet inom programmet Ett livskraftigt Esbo är en fortsättning på utvecklingsprogrammet En inspirerande och livskraftig stad från den föregående fullmäktigeperioden. Det långsiktiga målet är att göra Esbo mer attraktivt för internationella företag och arbetstagare, förbättra matchningen av arbetskraft och arbetstillfällen och stärka företagsvänligheten.

De fyra programmålen för utvecklingsprogrammet Ett livskraftigt Esbo är: Esbo är den bästa platsen för kunnig arbetskraft som bor, trivs och stannar med sin familj i Esbo, Esbo är den bästa platsen för företagande – Esbo blir mer lockande som en plats för kunskapsintensiva företag, i Esbo matchas jobb och arbetstagare samt stadens tjänster för företag förbättras.

Utvecklingsprogrammets verksamhet baserar sig på målet i Berättelsen om Esbo enligt vilket Esbo är Finlands livskraftigaste internationella föregångsstad inom bildning, kompetens, innovationer och företagsverksamhet. De fyra programmål som uppställts för utvecklingsprogrammet baserar sig på Berättelsen om Esbo, den allt större roll som kommunernas närings- och sysselsättningstjänster har samt de identifierade utmaningarna inom Esbos livskraft. De viktigaste målgrupperna som valts ut för utvecklingsprogrammet är internationella experter, unga, långtidsarbetslösa samt informations- och kunskapsintensiva företag.

Avsikten är att inom ramen för programmålen hitta sätt att få tillgång till kunnig arbetskraft, minska arbetslösheten och höja sysselsättningsgraden. Utvecklingsprogrammets mål och åtgärder syftar till att experter bosätter sig i Esbo, att deras familjers behov systematiskt beaktas i stadens verksamhet och att internationella studerande och deras partner som står utanför arbetsmarknaden får tillgång till sysselsättningstjänster. Avsikten är att göra staden mer attraktiv och företags- och företagarevänlig inom stadens beslutsfattande och planering av verksamheten, för att

tillväxtorienterade företag och startupföretag ska vilja etablera sig eller utvidga sin verksamhet i Esbo och för att företagen ska få högklassig service av staden för sina behov.

För programmålen har det uppställts mätare och målvärden för år 2025. För utvecklingsprogrammets projekt fastställs vid behov också egna mätare som beskriver verksamhetens resultat, eftersom de mätare som ställts upp för programmålen är mycket konjunkturberoende och genomförandet av dem inte enbart beror på utvecklingsprogrammets egna åtgärder. Trots detta spelar mätarna en viktig roll till exempel vid inriktningen av åtgärder och projekt inom utvecklingsprogrammet.

Programmets åtgärder genomförs med hjälp av olika pilotprojekt och försök tillsammans med hela stadsorganisationen samt partner och nätverk. Utvecklingsprogrammets årsbudget är 200 000 euro. Programmet har också beviljats extern finansiering. Stadens enheter som deltar i utvecklingsprogrammets projekt bidrar också till programmets helhetsbudget med sina egna resurser och anslag.

År 2022 har nio projekt inletts inom ramen för utvecklingsprogrammet som främjar uppnåendet av programmets mål. Under utvecklingsprogrammets första år har man i synnerhet gjort grundläggande arbete. Olika utredningar har gjorts till exempel om främjande av sysselsättningen för personer med främmande språk som modersmål, om internationella innovationsekosystem, om sysselsättningstjänster för unga samt om kunddatasystemet för företagskunder. Dessutom har man utvecklat evenemangsklubbkonceptet, gjort Esbo stads, Aalto-universitetets och Teknologiska forskningscentralen VTT:s gemensamma innovationsberättelse känd bland företag, startat ett servicedesignprojekt som gör kunderna inom sysselsättningstjänsterna delaktiga samt utnyttjat verkstadsarbete vid diskussionen om tyngdpunkterna inom närings- och sysselsättningstjänsterna. Företagen har dessutom fått hjälp med att fästa sig vid det lokala innovations- och företagsekosystemet bland annat genom att man ordnat evenemang för att bilda nätverk. Största delen av de projekt som inletts fortsätter också år 2023. Medan programarbetet fortsätter förbereder man sig på den inverkan den världspolitiska situationen kan ha för omvärlden, med tanke på den del som berörs av utvecklingsprogrammet.

Revisionsnämndens slutsatser

Utvecklingsprogrammet Ett livskraftigt Esbo eftersträvar en positiv effekt på stadens livskraft med beaktande av den plötsligt förändrade omvärlden. Programmet betonar företagets, organisationernas och sammanslutningarnas roll i produktion och utveckling av tjänster tillsammans med stadsorganisationen. Utöver programmets budget på 200 000 euro har man fått extern finansiering ur stadens enheters budgetar och också annan offentlig finansiering har sökts och fått. År 2022 inleddes nio projekt och åtgärder för att uppnå programmets mål. Största delen av dem fortsätter år 2023.

I de påbörjade åtgärderna har särskilt högteknologibranschen och arbetskraften betonats, även om flera målgrupper har ställts upp för programarbetet och begreppet expert som definieras i programmet är brett.

De mätare som ställts upp för programmålen motsvarar inte till alla delar programmålet eller beskriver det dåligt. Därför anser revisionsnämnden att det är bra att det vid behov också för programmets åtgärder ställs egna mätare som beskriver verksamhetens resultat.

Revisionsnämndens rekommendation

Med beaktande av Esbos utmaningar inom livskraft och de målgrupper som anges i programmet, ska utvecklingsprogrammet Ett livskraftigt Esbo se till att åtgärderna inte bara riktas till högteknologibranschen utan också till andra målgrupper i programmet.

1.3.2 ETT VÄLMÅENDE ESBO

Målet är att öka Esbobornas delaktighet, sammanhållning, hälsa och trygghet. Utvecklingsprogrammets tyngdpunkt lades i början på fullmäktigeperiodens mål, från coronapandemi till tillväxt, och i synnerhet på att stödja barns och ungas mentala hälsa. Programmet övergick från välfärds- och hälsossektorn till sektorn för fostran och lärande till följd av stadens organisationsreform och vårdreformen. Genom utvecklingsprogrammet fortsätter den föregående fullmäktigeperiodens programarbete.

Utvecklingsprogrammet Ett välmående Esbo har fyra program mål: Esbobornas delaktighet ökar och den sociala sammanhållningen stärks, Esbobornas jämlika möjligheter att främja sitt välmående ökar, Esbobornas psykiska välmående stärks samt Välfärd och hälsa främjas i Esbo och i samarbete med Västra Nylands välfärdsområde.

Enligt utvecklingsprogrammets rapport visade det sig vara svårt att genomföra målet för fullmäktigeperioden, från coronapandemi till tillväxt, och i synnerhet att stödja barns och ungas mentala hälsa trots goda åtgärdsförslag, eftersom de flesta åtgärderna borde ha vidtagits i skolornas vardag. Coronatiden belastade skolorna och nu vill man ha en lugn och god vardag utan nya projekt. Programmets utmaningar är anslaget på 200 000 euro som är bundet till ett år, de begränsade personalresurserna, informeringen om programmets evenemang samt invånarnas deltagande i programmet. Främjandet av programmålen har dock börjat med att man tagit fram basfakta, byggt upp partnerskapssamarbete och genomfört de första konkreta åtgärderna.

Hobbybilen Senioripaku på Stensviks badstrand

Bild: Vessi Hämäläinen

År 2022 genomförde utvecklingsprogrammet flera olika projekt och åtgärder för att stödja Esbobornas välmående. För att främja kommuninvånarnas delaktighet genomfördes det en välfärdsenkät inom programmet. I svaren ansågs det viktigt att närmiljön är ren, trivsamt och tillgängligt och att det finns träd som skuggar. Programmet organiserar bland annat hobbybilen Senioripaku

verksamhet och planeringen av blomsterlökar i närheten av servicehus samt samarbetsmöten mellan staden och välfärdsområdet.

Programmet riktade resurser till idrott och kultur och andra gemensamma aktiviteter för mindre bemedlade familjer. Programmet erbjöd också eleverna i årskurs 1 samt deras vårdnadshavare och lärare ett Hitta glädjen-paket med material som kan användas som stöd för att identifiera barnets starka sidor och framgångar. Elevkårerna i grundskolorna och gymnasierna uppmuntrades och understöddes att ordna evenemang som stärker sammanhållningen och evenemang som främjar den mentala hälsan i skolor, läroanstalter och närmiljön. Programmet stödde också stiftelsen Diakonissanstalten i Helsingfors projekt om en tillgänglig naturstig som byggs i Lakisto i Esbo. Naturstigen blir färdig i början av sommaren 2023. Sammanlagt nådde programarbetet 15 000 Esbobor.

Uppnåendet av programmålen utvärderas med hjälp av de mätare som valts för målen. En del av målen mäts med antalet genomförda aktiviteter eller deltagare i utbildningar och en del mäts med invånarnas erfarenheter av bland annat delaktighet och lycka. Största delen av resultaten av mätarna fås år 2024. Enligt styrgruppens uppföljningsrapport 2022 kan det med hjälp av mätarna av programmålen vara svårt att bedöma om målet har uppnåtts, eftersom det finns många olika faktorer som påverkar bland annat den mentala hälsan. Det är därför svårt att visa att det är just en viss åtgärd som har haft en inverkan. År 2023 fortsätter en del av åtgärderna i programmet från föregående år och en del börjar som ny verksamhet.

Revisionsnämndens slutsatser

Till följd av stadens organisationsreform och vårdreformen övergick utvecklingsprogrammet Ett välmående Esbo till sektorn för fostran och lärande. Programmets tyngdpunkt lades i början på fullmäktigeperiodens mål, från coronapandemi enlighet till tillväxt, och i synnerhet på att stödja barns och ungas mentala hälsa. Trots goda åtgärder visade det sig svårt att uppnå målen, eftersom de flesta åtgärderna borde ha genomförts i skolornas vardag.

Utvecklingsprogrammets mål är krävande och det tar flera år att uppnå dem i sin helhet. För att målen ska uppnås är de projekt och åtgärder som genomfördes i programmet år 2022 konkreta och smidiga försök på gräsrotsnivå. Små gärningar kan vara till stor hjälp för dem som behöver stöd. Programgruppen måste fundera om man inom programmet med säkerhet når de invånare som programmet ska nå och om det är realistiskt att nå de krävande målen med de åtgärder som genomförs med den begränsade budgeten. Revisionsnämnden anser att man bör se till att programmets verksamhet riktar sig till Esbobor i alla åldrar och till olika områden i staden.

Det är på Esbo stads ansvar att främja invånarnas välfärd genom förebyggande verksamhet. Risken i utvecklingsprogrammets verksamhet är att åtgärderna överlappar verksamheten inom Västra Nylands välfärdsområde.

Revisionsnämndens rekommendation

Programmet Ett välmående Esbo ska utveckla sina försöksprojekt i samarbete med aktörerna inom linjeorganisationen för att projekten ska motsvara behovet och stödja skötseln av de grundläggande uppgifterna.

1.3.3 ETT HÅLLBART ESBO

Det förvaltningsövergripande programarbetet för hållbar utveckling är inne på sin tredje fullmäktigeperiod. Utvecklingsprogrammets åtgärder stöder Esbos mål att fungera som ett globalt exempel när det gäller att uppnå FN:s mål för hållbar utveckling samt stadens mål att vara klimatneutralt före år 2030.

Fullmäktige har ställt upp fem mål för utvecklingsprogrammet Ett hållbart Esbo som hjälper att stärka hållbar tillväxt. Programmålen är följande: Esbo är en föregångare inom FN:s mål för hållbar utveckling, Esbo är klimatneutralt år 2030, samhället och invånarna i Esbo verkar på ett hållbart sätt, Esbo är en modellstad för hållbar stadsutveckling och Esbo är den bästa utvecklingspartnern för hållbara och smarta stadslösningar. För att uppnå målet utvecklar staden tillsammans med företag och andra partner lösningar som fungerar som exempel på ett framtida klimatneutralt stadsliv. Programmet sammanför det klimatarbete som staden själv utför med klimatarbetet som utförs med samhället i Esbo till en färdplan för ett klimatneutralt Esbo 2030. Programmets mål främjas inom utvecklingshelheter, vars teman är trafik, energi, cirkulär ekonomi och hållbar livsstil, hållbar markanvändning och hållbart byggande samt närnatur och naturens mångfald.

Hållbarhet har definierats som en balans mellan invånarnas välfärd, ekonomin och miljön, och dess delområden är social, kulturell, ekonomisk och ekologisk hållbarhet.

Enligt uppföljningsrapporten har alla program mål främjats under det första verksamhetsåret. Programmets projekt och åtgärder stöder uppnåendet av flera program mål.

Genom programarbetet har man främjat utvecklingen av verksamhetsmiljön för hållbar tillväxt och riktandet av EU-finansiering till Esbo. Esbo valdes år 2022 till en av föregångsstäderna som genomför Europeiska kommissionens uppdrag för 100 klimatneutrala och smarta städer. De utvalda städerna förbinder sig att uppnå klimatneutralitet år 2030 och fungerar som försöks- och innovationscentrum. Åtagandet har rapporterats påskynda övergången till en grön och en digital omställning, skapa hållbar tillväxt och stärka klimatarbetets positiva klimatavtryck samt hjälpa till att bygga starka projektkonsortier för finansieringsansökningar. År 2023 håller man tillsammans med intressentgrupperna på att utarbeta ett klimatavtal för städerna som deltar i uppdraget.

Rollen som utvecklingspartner har främjats genom att man byggt ekosystem och skapat lösningar inom olika temaområden inom hållbarhet samt genom att skapa forskningsinfrastruktur. Den funktionella utvecklingen av Keraområdet har fortsatt och man har fått ekosystemavtalsfinansiering för en skalning av modellen. Under året färdigställdes en modell för samutveckling för utveckling av hållbara och smarta stadsdelar och arbetet med invånardelaktighet har framskridit i och med en invånarpartnergrupp. Utvecklingsåtgärderna för energipositivitet i Lippu-laivas och Sellos kvarter har slutförts och projektet genomgår en uppföljningsfas som pågår fram till hösten 2024, där man mäter och verifierar hur de energilösningar som genomförts inom projektet påverkar utsläppen.

Evenemanget Kera Talks! vid Keran Hallit

Bild: Kerttu Penttilä

I den första uppföljningsrapporten konstateras att ansvaret för att tillämpa praxis för hållbar utveckling på stadens verksamhet ligger hos alla stadens anställda och i enlighet med Berättelsen om Esbo hos hela stadsgemenskapen. Kompetenscentret för hållbar utveckling svarar i enlighet med koncernförvaltningens verksamhetsföreskrifter för samordningen och genomförandet av detta förvaltningsövergripande program.

Revisionsnämndens slutsatser

Genom programarbetet inom programmet Ett hållbart Esbo har man främjat utvecklingen av verksamhetsmiljön för hållbar tillväxt och riktandet av EU-finansiering till Esbo. Inom programmet har man fortsatt den föregående periodens åtgärder och påbörjat nya åtgärder.

Esbo deltar i Europeiska kommissionens uppdrag för 100 klimatneutrala och smarta städer, vilket bidrar till att främja övergången till en grön och en digital omställning och stärker klimatarbetets positiva klimatavtryck. Som en del av arbetet kring färdplanen för ett klimatneutralt Esbo 2030 uppdaterades scenarierna för utsläppsminskningen så att effekterna av klimatåtgärderna och deras tillräcklighet kan bedömas. Verktuget Klimatvakten har tagits i bruk och utvecklingen av tjänsten fortsätter. Barns och ungas delaktighet har stärkts och utbildning i miljöfostran har genomförts i skolor och daghem. Revisionsnämnden anser att det är viktigt att programmet förverkligar alla programmål som fullmäktige har beslutat om.

Revisionsnämndens rekommendation

Utöver programmet Ett hållbart Esbo har hela stadsgemenskapen ansvar för att främja hållbar utveckling, och hela linjeorganisationen ska fortsätta och främja utvecklingsarbetet.

1.3.4 EVENEMANGENS GEMENSAMMA ESBO

Utvecklingsprogrammet Evenemangens gemensamma Esbo främjar invånarnas, företagens och sammanslutningarnas delaktighet och aktivitet genom evenemangsarbete. Programmet skapar en grund för mångsidiga lokala evenemang samt för verksamhetsmodellen Evenemangsstaden Esbo, som möjliggör storevenemang. Målen i Berättelsen om Esbo förverkligas genom att man tillsammans med andra utvecklingsprogram och partner tar fram och genomför evenemang som definierats i målen och åtgärder som stöder dem. Programmets långsiktiga mål är att Esbo ska vara en internationell, naturnära och attraktiv evenemangsstad som livas upp av en aktiv stadskultur och gemenskapsstärkande evenemang som produceras av invånarna, partnerna och företagen.

Programmets mål är följande: utvecklingen av den invånar- och kundorienterade servicehelheten Evenemangsstaden Esbo främjas, projektet Esbo 50 år som stad genomförs i nätverk och genom mångsidiga partnerskap, och Esbo är en lockande och konkurrenskraftig partner för nationella och internationella storevenemang.

För att underlätta ordnandet av lokala invånarevenemang samt nationella och internationella storevenemang har det inrättats en förvaltningsövergripande samarbetsgrupp för förhållanden och tillstånd som främjar och underlättar samarbetet mellan olika myndigheter och staden genom att skapa och befästa verksamhetsmodeller som gör evenemangen smidigare. Också aktuell myndighetsinformation och information om ordnandet av evenemang samlas på en plattform som en servicekedja i växelverkan med invånarna och experterna inom branschen. Genom utvecklingsprogrammet minskas byråkratin och tröskeln sänks bland annat för popup-, mat- och lokalevenemang i Esbo.

Esbos medborgarskapsfest i Dipoli i augusti 2022

Bild: Kerttu Penttilä

Programhelheten Esbo 50 år som stad genomfördes tillsammans med invånarna och partnerna. Som exempel kan nämnas uteserveringsförsöket på Sveaborgstorget vid Sello sommaren 2022,

som genomfördes i samarbete mellan olika aktörer och där stadens roll var att ordna en estrad och evenemang i området samt att ge stöd i tillståndsärenden. Dessutom gjordes en utredning om eventuella andra platser som lämpar sig för genomförandet av en uteserveringshelhet för somrarna.

Genom att utveckla verksamhetskulturen kring Evenemangsstaden Esbo stärks stadens livskraft och attraktion. För att uppnå detta program mål inleddes en utredning där man kartlägger områden och lokaler som lämpar sig för storevenemang samt den infrastruktur som evenemangen behöver. Dessutom håller man på att utarbeta evenemangskort som gör det möjligt för arrangören att i fortsättningen få reda på hurdan teknisk infrastruktur och hurdana faciliteter som finns på området samt vilka tillstånd som krävs.

Genom utvecklingsprogrammet stödde man evenemang och sysselsatte evenemangsbranschen med sammanlagt 100 500 euro. Med stöd av programmet ordnades sju nya evenemang och indirekt över 300 evenemang under festveckan Esbo firar!. Det sammanlagda antalet besökare i evenemang som direkt möjliggjordes av utvecklingsprogrammet var 92 250 och inklusive Esbo firar! -veckan var antalet besökare över 140 000. Programmets mål för hållbar utveckling rapporterades ha uppnåtts genom att man i avtalen för samarbetsevenemang beaktade förutsättningarna för en jämlik och likvärdig verksamhet. Dessutom informerades det om evenemangen via flera kanaler och på flera språk, på ett tillgängligt sätt och genom att utnyttja digitala tjänster. Dessutom uppmuntrades kunderna att använda kollektivtrafik när de kommer till evenemangen. Vid kartläggningen av partnerna och valet av programinnehåll strävade man efter att förverkliga både regional jämlikhet och tillgänglighet, och dessutom att i synnerhet med tanke på storevenemang och festivaler utvärdera vilken betydelse de har då man vill utveckla Evenemangsstaden Esbo och stadens livskraft och attraktion.

Revisionsnämndens slutsatser

Utvecklingsprogrammet Evenemangens gemensamma Esbo har framskridit enligt planerna. Med stöd av programmet ordnades sju nya evenemang i Esbo och indirekt över 300 evenemang under festveckan Esbo firar!. Genom programmet stöddes evenemangsbranschen efter coronapandemin med sammanlagt 100 500 euro. Stygruppen utreder hur möjligheterna till extern finansiering kan utnyttjas vid genomförandet av programmet.

I och med utvecklingsprogrammet har också en förvaltningsövergripande arbetsgrupp för förhållanden och tillstånd inrättats. Gruppen skapar och etablerar verksamhetsmodeller som gör ordnandet av evenemang smidigare. Dessutom har man inlett en kartläggning av områden och utrymmen som lämpar sig för storevenemang. Revisionsnämnden anser att det är bra att fungerande processer utvecklas och skapas i Esbo till stöd för ordnandet av evenemang vilka kan utnyttjas även i framtiden. Det är också viktigt att se till att evenemangen är tillgängliga och att man också ordnar evenemang som riktas till hela familjen och till olika åldersgrupper.

Finnöo Finno

Information board with text and a circular icon.

2 UTVÄRDERING AV STADENS OCH KONCERNENS EKONOMI OCH OMVÄRLD

2.1 STADSKONCERNENS EKONOMI OCH OMVÄRLD

Osäkerheten kring världsekonomin och omvärldens utveckling gör det svårt att förutsäga stadens ekonomiska utveckling. Rysslands fortsatta anfallskrig i Ukraina, stigande energipriser och den globalt accelererande inflationen försämrar utsikterna för ekonomin och omvärlden. Stadens ekonomi och omvärld påverkas dessutom av till exempel hållbar utveckling, digitalisering, urbanisering, befolkningens åldrande, utvecklingen av arbetstillfällen samt integrationen av invandrare.

Enligt det preliminära bokslutet var folkmängden i Esbo 305 179 vid utgången av 2022. Folkökningen var 2,7 procent från ett år tidigare. Folkökningen i Esbo var rekordstor 2022, störst av de stora städerna.

Målen i Berättelsen om Esbo förverkligas delvis med hjälp av produktivitets- och anpassningsprogrammet En ekonomiskt hållbar stad som godkännts av fullmäktige. Programmets målnivåer uppdaterades våren 2022.

Esbokoncernen har genomfört ett omfattande investeringsprogram de senaste åren. Hela stadskoncernen investerade 537 miljoner euro år 2022. Koncernens lånestock var 4,4 miljarder euro i slutet av 2022. Inga budgetlån lyftes år 2022 på grund av det starka likviditetläget.

Kommunalskattesatsen i Esbo är 5,36 år 2023. År 2023 minskar skattefinansieringen (skatteintäkter och statsandelar) med 36 procent från 2022. När välfärdsområdet startar minskar skatteintäkternas andel av stadens inkomstbas betydligt och statsandelarnas andel ökar till 31 procent.

Stadens verksamhetsintäkter och verksamhetskostnader samt verksamhetsbidrag

De externa verksamhetsintäkterna var 461,4 miljoner euro, vilket var 20,5 miljoner euro och 4,2 procent mindre än året innan. Ändringen påverkas av coronaunderstödet på cirka 30 miljoner euro år 2022 och över 70 miljoner euro år 2021. Effekten av coronapandemin märktes fortfarande år 2022 till exempel i idrottens och kulturens verksamhetsintäkter. Verksamhetsintäkterna år 2021 och 2022 är inte jämförbara på grund av de förändringar i verksamheten som orsakades av coronapandemin samt statens coronakompensationer.

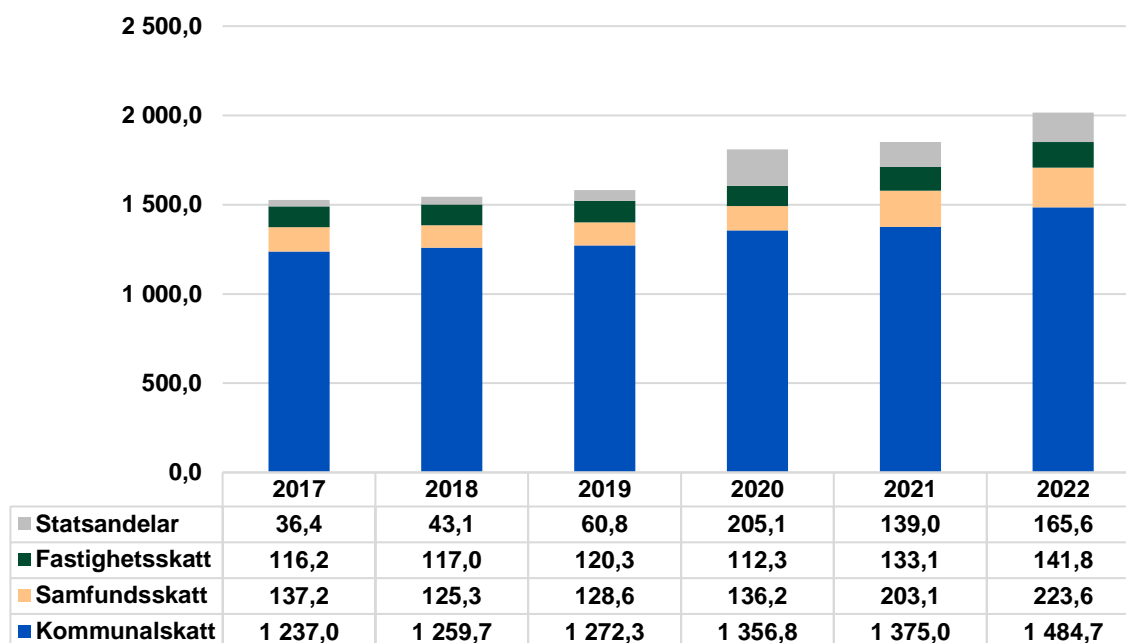
De externa verksamhetskostnaderna var 2 122,8 miljoner euro, vilket var 78,5 miljoner euro, 3,8 procent, mer än året innan. Ökningen stävjades bland annat genom genomförandet av programmet En ekonomiskt hållbar stad. Dessutom överfördes nyanställning och nya dataprogram till 2023 och stadens andel av kostnaderna för Helsingforsregionens trafik underskred budgeten med 22,8 miljoner euro.

Verksamhetsbidraget var -1 652,6 miljoner euro år 2022, vilket var 6,6 procent sämre än året innan. Verksamhetsbidraget var emellertid 27 miljoner euro bättre än i den ursprungliga budgeten.

Stadens skattefinansiering

Skattefinansieringen, som består av skatteintäkter och statsandelar, var 2 015,7 miljoner euro år 2022. Ökningen var 8,9 procent från året innan. Skatteintäkterna var 1 850,1 miljoner euro. Samfundsskatten inbringade 223,6 miljoner euro, vilket var 10,1 procent mer än året innan. Statsandelarna inbringade 165,6 miljoner euro, vilket var 19,1 procent mer än år 2021. Skattefinansieringen var 156,8 miljoner euro bättre än i den ursprungliga budgeten.

Skatteintäkter och statsandelar 2017–2022, miljoner euro

Källa: Esbo stads bokslut 2017–2022.

Esbo stad är en nettobetalare i statsandelssystemet. Från staden till resten av Finland överfördes 176,2 miljoner euro i statsandelar baserade på skatteintäkterna år 2022.

Intäkter av markförsäljning, markanvändningsavtal och arrenden

Intäkterna av markanvändningsavtal till staden och dess balansenheter var 48,9 miljoner euro år 2022. Markförsäljningsvinsterna, som överfördes till driftsekonomin, var 45,9 miljoner euro. Intäkterna av externa arrenden var 23,2 miljoner euro.

Faktorer som påverkade stadens resultat

Stadens årsbidrag var 347 miljoner euro och resultatet var 244,8 miljoner euro. Resultatet påverkades av extraordinära poster, såsom försäljningen av KOY Espoon sairaala som gav 97,1 miljoner euro, och en bättre utveckling av skatteintäkterna än budgeterat. Dessa faktorer har förbättrat stadens resultat avsevärt. Den gynnsamma resultatutvecklingen berodde också på sysselsättningens utveckling och den allmänna ekonomiska utvecklingen.

Koncernens årsbidrag och resultat

Esbokoncernens årsbidrag var 437,7 miljoner euro och resultatet 225,9 miljoner euro. Årsbidraget var 57 miljoner euro sämre och resultatet 65 miljoner euro bättre än året innan.

Genomförande av produktivets- och anpassningsprogrammet En ekonomiskt hållbar stad

Programmet En ekonomiskt hållbar stad, som godkänts av fullmäktige, följer Berättelsen om Esbo. Det genomförs 2021–2025. Målet med programmet är att skapa balans mellan kostnader och intäkter, att sänka investeringsnivån så att soliditeten ökar samt en rättvisare kostnadsfördelning mellan Esbo stad och staten.

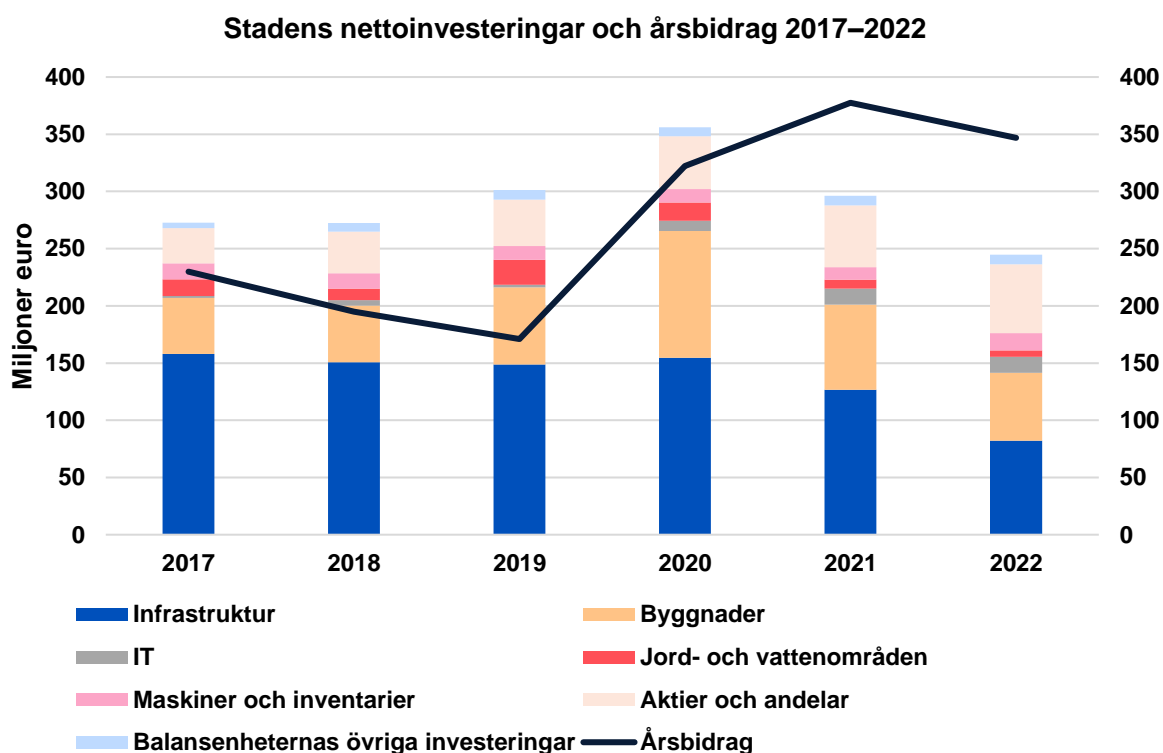
Fullmäktige godkände målnivåerna och åtgärderna i det uppdaterade programmet 13.6.2022. Programmet förbättrar Esbo stads förmåga att anpassa sig till de ekonomiska förändringar som

reformen medför. Ur programmet ströks produktivetsmålen för välfärds- och hälsosektorn och räddningsväsendet för 2023–2025, Prognoserna för målen för 2022 uppdaterades och nya mål för ökad produktivitet och ökade intäkter bereddes. Programmets mål är att bromsa upp driftsekonominns ökning med 116 miljoner euro jämfört med basscenariot till slutet av år 2025. Målet är att sänka investeringsnivån med 10 procent genom att granska hur projekten genomförs samt deras omfattning och kostnader.

I bokslutet för 2022 har det rapporterats att stadens produktivetsmål var 25,6 miljoner euro och utfallet 34,5 miljoner euro. Produktivetsmålet överskreds sålunda med 8,9 miljoner euro. Resultatmålet överskreds med 6,7 miljoner euro, exklusive enskilda fastighetsförsäljningar av Esbo lokaler. Utfallet påverkas också av att målet för familje- och socialtjänsterna överskrids, delvis på grund av en bokföringsmässig ändring.

Stadens, affärsverkens och balansenheter investeringar

Staden jämte affärsverk och balansenheter investerade 259 miljoner euro år 2022. År 2022 finansierades 141 procent av investeringarna med internt tillförda medel jämfört med 135 procent året innan. En del av projekten i stadens investeringsprogram överfördes till 2023 och skattefinansieringen förbättrades år 2022. I följande diagram visas stadens nettoinvesteringar på 245 miljoner euro.

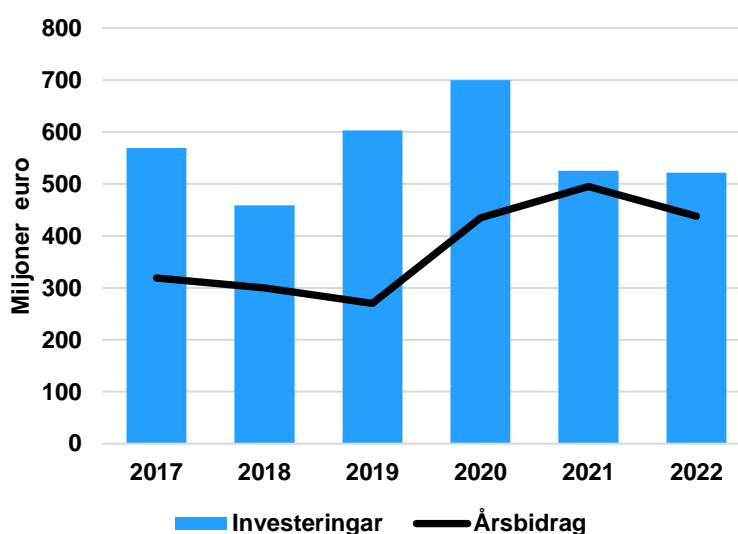

Källa: Esbo stads bokslut 2017–2022.

Stadens och koncernens investeringar

Stadens och koncernsammanslutningarnas bruttoinvesteringar var 537 miljoner euro år 2022. Efter avdrag av finansieringsandelarna var nettoinvesteringarna 522 miljoner euro. Bland koncernsammanslutningarna investerades mest av Esbo bostäder Ab (105 mn euro), Länsimetro Oy (99 mn euro) och KOY Matinkylän lukio (17 mn euro). Bland samkommunerna investerades mest av HUS-sammanslutningen (49 mn euro) och Helsingforsregionens miljötjänster HRM (48 mn). Av koncernsammanslutningarnas investeringar finansierades 84 procent med internt tillförda medel. Koncernens avskrivningar var 344,9 miljoner euro.

Stadskoncernens nettoinvesteringar och årsbidrag under 2017–2022

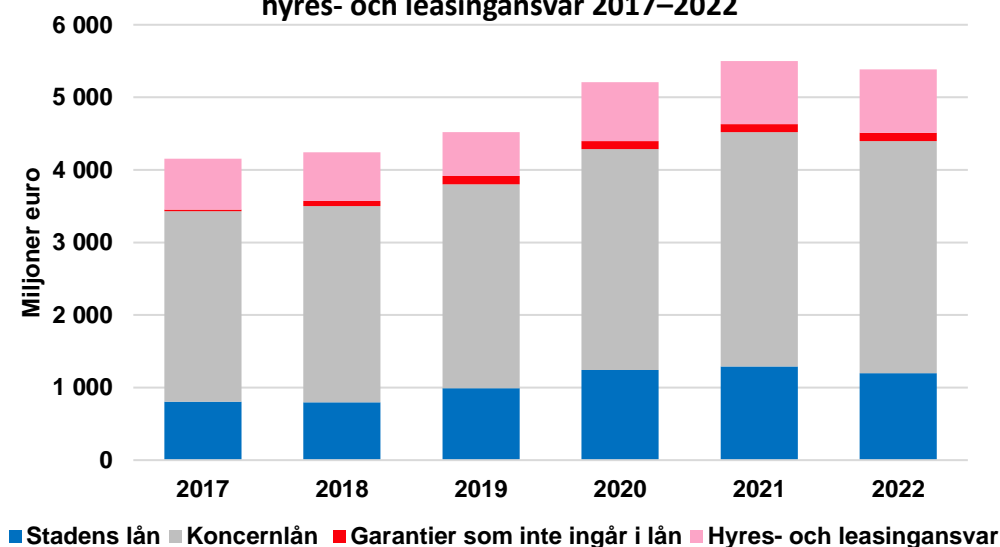

Källa: Esbo stads bokslut 2017–2022.

Esbokoncernens lånestock

Koncernens lånestock var 4,4 miljarder euro i slutet av 2022, en minskning på 123 miljoner euro från året innan. Lånestocken per invånare var 14 406 euro. Mest lån upptogs av Esbo bostäder Ab (66 miljoner euro), HUS-sammanslutningen (23 miljoner euro), Helsingforsregionens miljö-tjänster HRM (18 miljoner euro) och Länsimetro Oy (17 miljoner euro). Den korrigerade lånestocken var 2,9 miljarder euro, 199 miljoner euro mindre än året innan. I den korrigerade lånestocken ingår inte Esbo bostädernas och Helsingforsregionens miljö-tjänsters lån och från Länsimetro's lån har Helsingfors stads andel dragits av. Den korrigerade lånestocken per invånare var 9 578 euro, mot 10 500 euro året innan. I följande diagram visas Esbokoncernens ansvar (koncernlån och borgen samt hyres- och leasingansvar), sammanlagt 5,4 miljarder euro.

Koncernens skattefinansierade ansvar: lån, borgen samt hyres- och leasingansvar 2017–2022

Källa: Esbo stads bokslut 2017–2022.

Den genomsnittliga räntesatsen för stadens lånestock var 0,79 procent. Lånestocken har skyddats mot ränterisker med derivat som skyddar ränteutgifterna för stadens befintliga lån mot höjda räntor. Säkerhetsgraden i stadens låneportfölj var 85,4 procent. Stadens räntekostnader var 8,1 miljoner euro år 2022 och de minskade med 1 miljoner euro jämfört med året innan. Koncernens räntekostnader var cirka 44 miljoner euro, 6,4 miljoner euro mindre än år 2021. I årsbokslandet har det rapporterats att räntenivån för nya lån skiljer sig från nivån i den nuvarande, mycket skyddade låneportföljen. Detta ökar räntekostnaderna för främmande kapital avsevärt.

Esbo och gränsvärden för kriskommunförfarandet

Esbokoncernen uppfyllde år 2022 ett av kriterierna i 118 § i kommunallagen om utvärderingsförfarandet i fråga om en kommun som har en speciellt svår ekonomisk ställning, det vill säga kriskommunförfarandet: beloppet av lån och hyresansvar per invånare i kommunens koncernboksland överskrider det genomsnittliga beloppet i alla kommuner med minst 50 procent. Det kalkylerade låneskötselbidraget var 0,8 enheter år 2022, vilket också är ett gränsvärde för en kriskommun.

Revisionsnämndens slutsatser

Utfallet av stadens driftsekonomi var bättre än väntat år 2022. Stadens resultat var gott på grund av extraordinära poster och oväntat stora skatteintäkter. Det goda resultatet påverkades också av sysselsättningsutvecklingen och den allmänna ekonomiska utvecklingen.

Esbokoncernens lånestock började minska år 2022. Investeringsnivån var fortfarande högre än avskrivningarna. Från och med 2023 måste staden kunna anpassa sig till den minskande skatteinfinansieringen vid amortering på lån för redan gjorda investeringar och för investeringar som den växande staden kräver. Räntorna på nya lån är för närvarande betydligt högre och ökar räntekostnaderna för främmande kapital.

Revisionsnämndens rekommendation

På grund av den höga investeringsnivån måste stadens årsbidrag vara betydligt större än avskrivningarna för att staden i fortsättningen ska klara av både ersättande investeringar, tillväxtinvesteringar, amorteringar och tryggnad av basservice.

2.2 PLACERINGSFONDER

Enligt kommunallagen beslutar fullmäktige om grunderna för stadens placeringsverksamhet. Fullmäktige har i förvaltningsstadgan utfärdat allmänna anvisningar om placering av stadens medel. Fullmäktige har godkänt stadgorna för fonderna och användningsändamålen för deras medel. Stadsstyrelsen beslutar om de långsiktiga principerna för placeringsverksamheten, stadsdirektören om den årliga placeringsplanen och finansieringsdirektören om verkställighet. Esbo stad beaktar FN:s principer för ansvarsfull placering och förbinder sig att främja och genomföra ansvarsfull placeringsverksamhet.

Den största av stadens placeringsfonder är investeringsfonden för basservice och markanskaffning, vars syfte är att trygga finansieringen av stadens investeringar i basservice och markanskaffning på lång sikt. Ur investeringsfonden för basservice och markanskaffning har i enlighet med budgeten budgeterats en överföring av medel på 15 miljoner euro per år. Fonden grundades när staden sålde andelar av Esbo Elektriska Ab åren 2002 och 2006. Övriga placeringsfonder som förvaltas av centralförvaltningen är fonden för utveckling av näringar och sysselsättning,

skadefonden och investeringsfonden. Dessutom har staden en likviditetsfond för förvaltning av stadens dagliga penningmedel.

De försämrade utsikterna för världsekonomin år 2022 skapade osäkerhet på placeringsmarknaden. Utöver coronapandemin påverkades världsekonomin av ökad inflation, stigande räntor och geopolitiska spänningar. På placeringsmarknaden var det också exceptionellt år 2022 att avkastningen på ränteplaceringar delvis till och med var lägre än avkastningen på aktier.

I tabellen nedan visas fondernas placeringar 31.12.2022 enligt marknadsvärde samt avkastningen i årets början.

Fondernas placeringar 31.12.2022 enligt marknadsvärde

Fond	Placeringarnas värde, euro	Avkastning från årets början, euro	Avkastning från årets början, %
Investeringsfonden för basservice och markanskaffning	667 917 546	-68 712 674	-9,32
Investeringsfonden	88 607 997	-4 937 775	-5,28
Fonden för utveckling av näringar och sysselsättning	32 609 843	-319 086	-0,94
Skadefonden	10 078 862	-266 633	-3,33
TOTALT	799 214 248	-74 236 169	-8,56

Källa: Koncernförvaltningens finansierings- och ekonomienhet 3/2023.

Syftet med investeringsfonden för basservice och markanskaffning är att trygga finansieringen av Esbo stads investeringar i basservice och markanskaffning på lång sikt. Fondens intäkter ska användas för finansiering av investeringar och markanskaffning som definieras i ekonomiplanen och fondens kapital ska med beaktande av inflationen hållas minst lika stort som det ursprungliga. Fondens startkapital var 363,9 miljoner euro. Fondens marknadsvärde var 667,9 miljoner euro i slutet av år 2022. Staden har budgeterat för ett fonduttag på 15 miljoner euro per år, men på grund av det starka likviditetläget överfördes inga pengar ur fonden år 2022. Fonden består av penningmarknadsplaceringar (6 procent), masskuldebrevslån (27 procent), aktier (36 procent) och alternativa investeringar (31 procent) i slutet av år 2022.

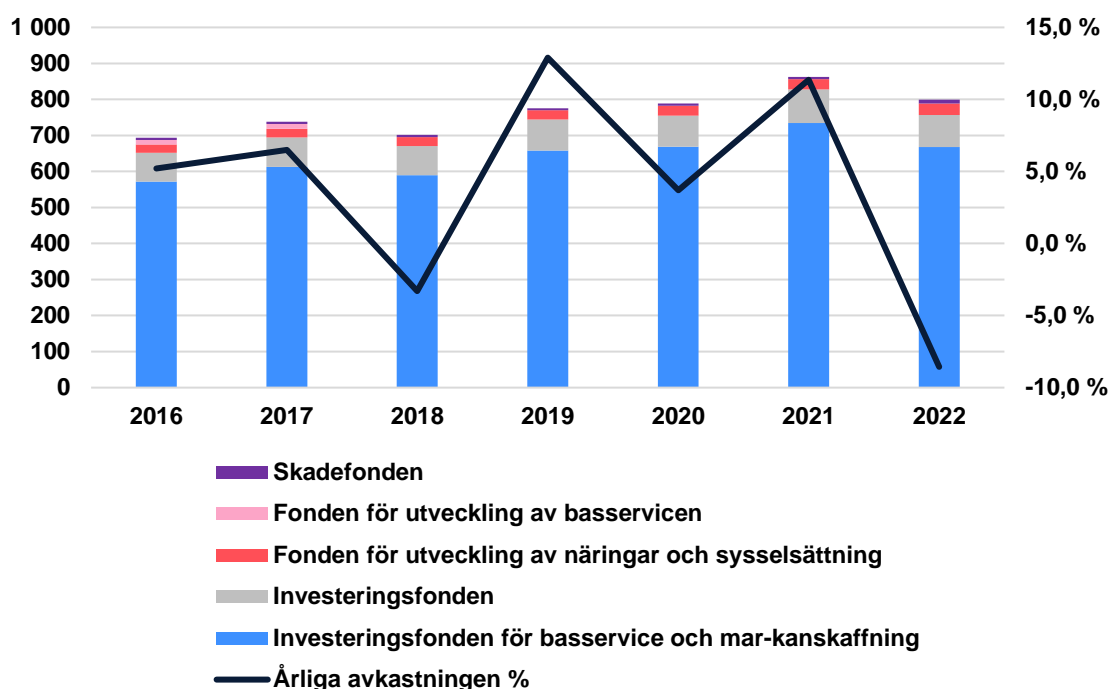
Investeringsfondens ändamål är att trygga den markanskaffning som Esbo stads utveckling förutsätter, genomföra de tröskelinvesteringar och utjämna de ekonomiska verkningar som utvecklingen av stadsstrukturen ger upphov till samt genomföra det investeringsprogram och de investeringar som fullmäktige godkänner utan att jämvikten i stadens ekonomi äventyras. Fondens marknadsvärde var 88,6 miljoner euro i slutet av år 2022.

Syftet med fonden för utveckling av näringar och sysselsättning är att främja näringslivets verksamhetsförutsättningar och därigenom sysselsättningen i Esbo. Medel ur fonden kan som placeringar eller lån anvisas projekt som främjar näringsverksamhetens förutsättningar och sysselsättning. Produktiva och ekonomiskt sunda projekt kan stödjas så att fondens kapital kan tryggas och så att konkurrensläget inte snedvrids. Fondens eget kapital var 55,7 miljoner euro i slutet av år 2022. Av fondens kapital har 9,7 miljoner euro bundits till land- och vattenområden och 32,7 miljoner euro har placerats i finansiella värdepapper. Marknadsvärdet på fondens finansiella värdepapper var 32,6 miljoner euro i slutet av år 2022.

Skadefondens ändamål är att täcka betalningar på grundval av stadens borgensansvar, betydande skador som drabbar stadens eller dess dottersamfunds egendom eller annan egendom för vilken staden eller dess dottersamfund ansvarar, till den del som stadens försäkringar inte täcker dem eller då skadans värde inte överskrider självriskandelen per skada. Också stadens dottersammanslutningar omfattas av skadefonden i tillämpliga delar för att uppnå ett enhetligt försäkringsskydd och en enhetlig skadebehandling. År 2022 betalades sammanlagt 195 368 euro i ersättningar ur skadefonden efter en eldsvåda på hälsostationen i Kalajärvi 2019 samt en

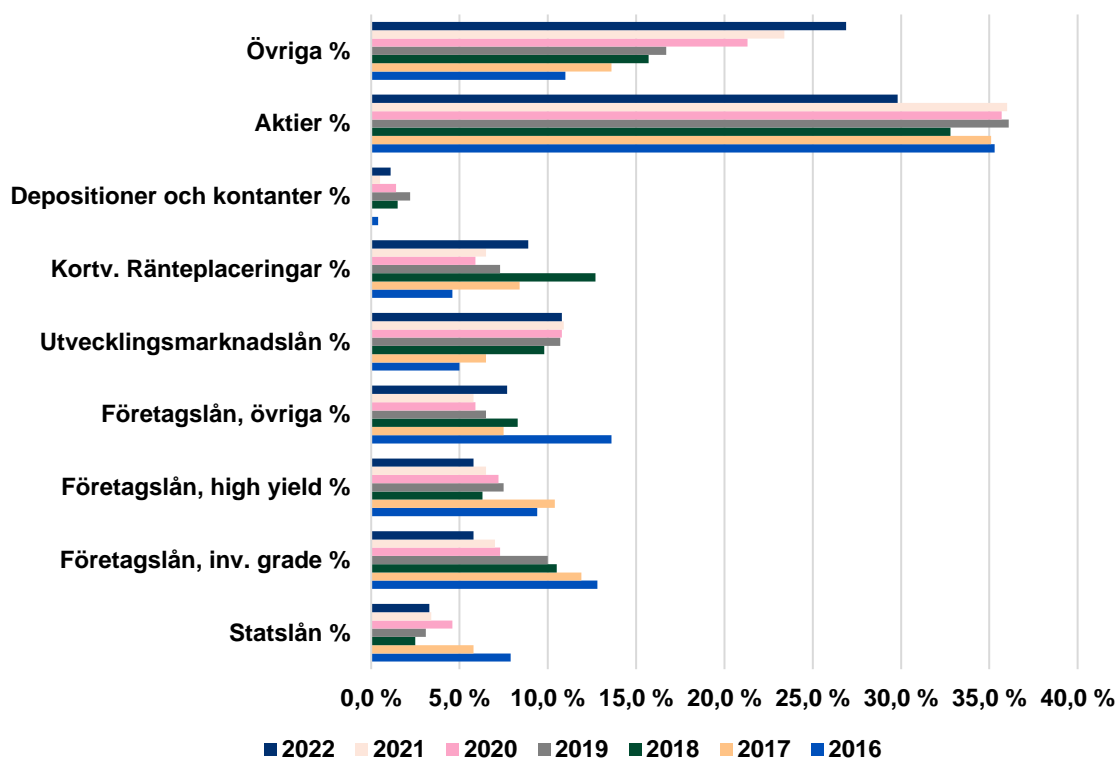
vattenskada i fastigheten för skolan Espoon Steinerkoulu som ägs av KOY Espoon Koulu- ja päiväkotitalat 2021. Fondens marknadsvärde var 10,1 miljoner euro i slutet av år 2022.

Fondernas marknadsvärde och sammandrag av avkastningen 2016–2022, miljoner euro

Källor: Balansförvaltningsrapporterna 2016–2019, månadsrapporterna 2020–2021 och koncernförvaltningens finansierings- och ekonomienhet 3/2023.

Stadens placeringar efter förmögenhetsslag år 2016–2022

Källor: Balansförvaltningsrapporterna 2016–2019, månadsrapporterna 2020–2021 och koncernförvaltningens finansierings- och ekonomienhet 3/2023.

Med ansvarsfull placering avses att miljöaspekter, faktorer kring socialt ansvar och förvaltningsmed beaktas så att portföljens avkastnings- och riskprofil förbättras. Ansvarsfull placering som en del av aktiv kapitalförvaltning innebär en hållbarhetsanalys årligen, kapitalförvaltarnas utvärdering av ansvarsfulla placeringar halvårsvis och aktiv utveckling av rapporteringen.

Revisionsnämndens slutsatser

Placeringsfonderna har sina egna uppgifter enligt förvaltningsstadgan. De har allokeringegränser som viktat olika förmögenhetsslag enligt placeringsprinciperna och placeringsplanerna. Allokeringegränserna bestämmer i hög grad fondernas risknivå och avkastningsprofil. Esbo stad har förbundit sig till ansvarsfull placering.

Investeringsmarknaden var mycket osäker år 2022. Marknadsvärdet på stadens placeringsfonder försämrades.

2.3 UPPFÖLJNINGSUPPGIFTER OM PERSONALEN

Personalen ökade med 272 personer år 2022. Antalet anställda var 15 632 i slutet av år 2022. Av dessa var 11 154 fast anställda och 4 478 visstidsanställda. Antalet anställda ökade mest i sektorn för fostran och lärande samt i någon mån i välfärds- och hälsosektorn. Också i resultatområdet för livskraft ökade antalet anställda under året. Antalet kalkylerade årsverken var 13 413 i slutet av år 2022. I början av 2023 hade staden cirka 10 500 anställda.

Nyckeltal om personalen

Av personalen var 11 154 personer fast anställda och 4 478 visstidsanställda. Antalet invånare per anställd hos staden var 19,5. Av personalen hade 83,9 procent finska och 7,2 procent svenska som modersmål. Andelen anställda med invandrarbakgrund ökade från 7,5 till 8,9 procent. De fast anställdas ålder var 45,7 år i snitt och de visstidsanställdas 39,9 år. Den fast anställda personalens omsättning, det vill säga flyttning från staden eller inom staden till andra uppgifter, ökade från året innan till 13,4 procent. Staden anställde 831 sommarjobbare, vilket var mer än året innan.

Personalkostnaderna var 746,1 miljoner euro, vilket var 2,9 procent mer än året innan. Kostnaderna för inhyrd arbetskraft var 48,4 miljoner euro, en ökning på 28,1 procent från året innan. Av den inhyrda arbetskraften kom 60,2 procent från Seure Henkilöstöpalvelut Oy, vilket var klart mindre än året innan, då andelen var 71,5 procent. Användningen av inhyrd arbetskraft ökade särskilt i välfärds- och hälsosektorn. Sammanlagt ökade kostnaderna för egen och inhyrd personal med 4,1 procent från året innan.

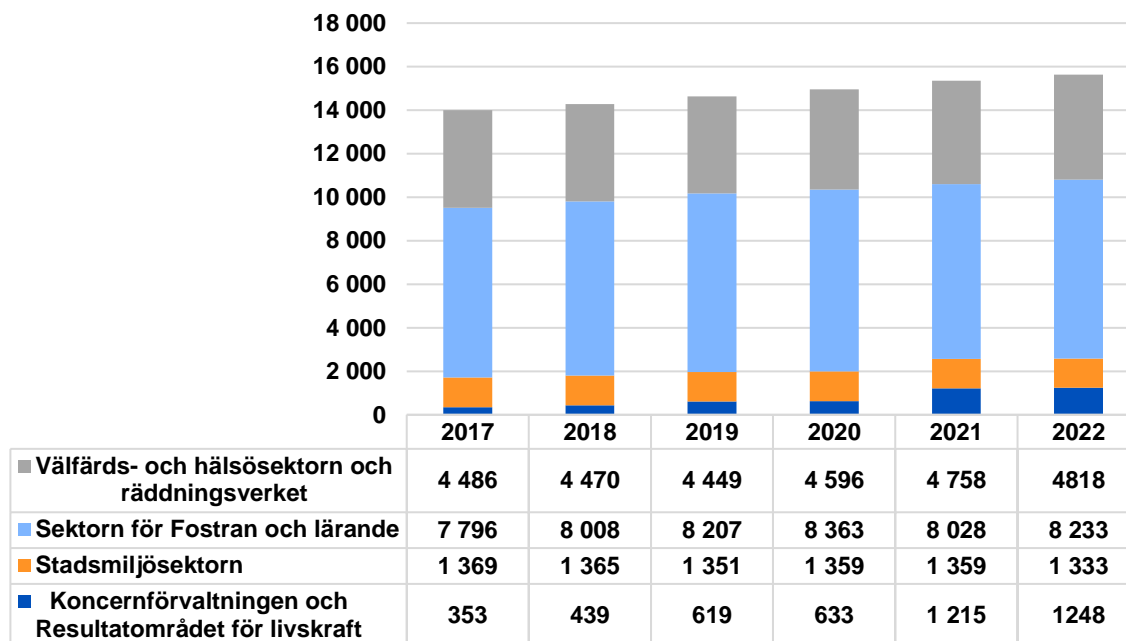
Kostnaderna för personal och inhyrd arbetskraft 2017–2022

Miljoner euro	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Personalkostnader	619	641	672	688	725	746
Kostnader för inhyrd arbetskraft	28	30	35	29	38	48

Källa: Uppföljningsuppgifter om Esbo stads personal 2022.

I diagrammet nedan beskrivs utvecklingen av antalet anställningsförhållanden enligt sektor åren 2017–2022.

Antalet anställningsförhållanden enligt sektor åren 2017–2022

Källa: Esbo stads bokslut 2017–2022.

Tillgången till arbetskraft

Det var svårt att få arbetskraft inom basservicen och personalens omsättning ökade år 2022. Antalet ansökningar per ledigt jobb minskade år 2022. För varje ledigt jobb inlämnades 5,6 ansökningar. Antalet behöriga sökande var 3,6 per ledigt jobb i snitt. I sektorn för fostran och lärande var det särskilt svårt att rekrytera personal till svensk småbarnspedagogik och undervisning, finsk specialundervisning samt till lärare och speciallärare inom finsk småbarnspedagogik. I välfärds- och hälsosektorn var det svårt att rekrytera läkare, psykologer och socialarbetare samt närvårdare och sjukskötare inom hemvården.

För att främja tillgången på arbetskraft genomfördes olika branschvisa åtgärder både i sektorerna och resultatenheterna år 2022. På stadsnivå främjades tillgången på arbetskraft bland annat genom deltagande i olika rekryteringsevenemang samt genom direktkontakt och marknadsföringskampanjer. Utbildningsutbudet baserades på resultatmål som härletts ur Berättelsen om Esbo samt på behov som lyfts fram i sektorernas personalplanering och det omfattade till exempel språkutbildning. I oktober 2022 startade ett program för tillgång till arbetskraft åren 2022–2025. Syftet med programmet är att förbättra tillgången till arbetskraft i staden, både på kort och lång sikt.

Arbetshälsans utveckling

Personalens sjukfrånvaro ökade något år 2022 från året innan, men den långsiktiga trenden är minskande. Sjukfrånvaron per person var 14,05 dagar år 2022, jämfört med 13,51 dagar året innan. Sjukfrånvaron på grund av sjukdomar i rörelseapparaten har redan i flera år minskat.

Sjukfrånvaron på grund av problem med den psykiska hälsan minskade i Esbo från året innan. På det nationella planet har sjukfrånvaron på grund av psykiska diagnoser dock ökat under flera år. I staden pågick projekt och åtgärder för främjande av arbetsförmågan år 2022. Sådana var Arbetshälsoinstitutets webbcoachning Virta, vars syfte var att med olika medel, både i arbetet och på fritiden, stödja personalens återhämtning bland annat från belastningen under coronatiden.

Dessutom använder sig staden av en modell för arbetsförmåga som syftar till att stödja förebyggande åtgärder för att upprätthålla och främja arbetshälsan och arbetsförmågan samt minska sjukfrånvaron.

Antalet arbetsolyckor ökade år 2022. Antalet olyckor var 2 043, vilket var cirka 23 procent mer än år 2021. Av olyckorna inträffade 1 324 i arbetet. Nästan var tredje sådan olycka berodde på att en person föll omkull eller föll ned. Flest olyckor i förhållande till antalet anställda inträffade inom idrottstjänsterna samt inom finsk småbarnspedagogik och finsk grundläggande utbildning. På arbetsresor inträffade 541 olyckor, till största delen omkullfall, halkning och snubbling. Olyckor förebyggs till exempel med riskbedömning och introduktion för de anställda. Staden använder också ett arbetarskyddssystem med hjälp av vilket olyckor kan undersökas bättre och mer systematiskt.

Chefsarena på Metroarenan i maj 2022

Foto: Margit Lindholm

Resultaten av enkäten Kommun10 i Esbo

Med enkäten Kommun10, som genomförs vartannat år, utreds arbetsförhållanden och förändringar i arbetet samt arbetslivets verkningar på kommunalanställdas hälsa och välmående. Resultaten av undersökningen används för förbättra personalens välbefinnande och arbetslivets kvalitet. På enkäten år 2022 svarade 62 procent av stadens anställda. Av svararna skulle 74 procent rekommendera Esbo som arbetsgivare.

Enligt enkätundersökningen upplevde man mer arbetstryck och stress 2022 än år 2020. Till exempel oroade sig 48 procent av svararna år 2022 över att arbetsbelastningen blir större än man tål. År 2020 var motsvarande siffra 43 procent. Återhämtning från arbetsdagens belastning hade försämrats i alla åldersgrupper och i flera olika yrkesgrupper jämfört med år 2020.

Inom arbetsgemenskapen hade samarbetsförmåga, arbetsklimatet och det sociala kapitalet förbättrats jämfört med år 2020. Arbetsklimatet, arbetsgemenskapens ömsesidiga förtroende, respekten och samarbetet fortsatte att förbättras.

Av svararna uppgav 18 procent att de hade utsatts för diskriminering och 9 procent uppgav att de hade utsatts för mobbning på arbetsplatsen. Motsvarande siffra var 10 procent år 2020. Den ökade upplevelsen av diskriminering kan ha påverkats av ändrade frågeställningar jämfört med 2020. Av dem som upplevt diskriminering hade 24 procent underrättat arbetsgivaren och av dem som upplevt mobbning 51 procent.

Allt fler tror att de inte kommer att arbeta fram till pensionsåldern. Av svararna trodde 65 procent att de fortsätter att arbeta fram till pensionsåldern, jämfört med 68 procent år 2020. Allt fler hade övervägt att byta arbetsgivare år 2022, jämfört med år 2020.

Allt fler tyckte att de inte fick tillräcklig fortbildning. Fortsatt gott betyg fick stödet av närmaste chefen, rättvisa och uppmuntran till samarbete på arbetsplatsen och till självständigt arbete. Av svaren tyckte 55 procent att de fick tillräckligt med respons på sitt eget arbete av närmaste chefen.

Revisionsnämndens slutsatser

Det råder arbetskraftsbrist inom basservicen och personalens omsättning har ökat, vilket försvårar ett högklassigt ordnande av stadens basservice.

Staden har tagit i bruk åtgärder för att förbättra tillgången till personal och minska den nuvarande personalens omsättning. Resultaten följs upp under de kommande åren. För att minska personalens omsättning har man bland annat projekt för främjande av arbetsförmågan samt kurser på stadsnivå.

Personalens arbetshälsa kan främjas av närchefernas stöd och till exempel genom att involvera och engagera personalen.

Antalet olyckor på arbetsplatser och under arbetsresor ökade 23 procent jämfört med året innan. Nästan var tredje olycka på arbetsplatsen var ett omkullfall eller nedfall och merparten av olyckorna på arbetsresan var omkullfall, halkning och snubbling. Staden försöker förebygga olyckor till exempel med hjälp av riskbedömning och introduktion till anställda.

Kommun10-enkäten ger viktig information om arbetsförhållandena och välbefinnande i arbetet. Av svararna skulle 74 procent rekommendera Esbo som arbetsgivare, vilket är något mindre än i den förra enkäten. Resultaten av de olika delområdena i enkäten behandlas i sektorernas enheter och de ska utnyttjas när staden sörjer för sin personal.

Revisionsnämndens rekommendationer

Sektorerna ska fortsätta med utvecklingsåtgärder så att arbetstagarna vill söka sig till och stanna kvar på stadens arbetsplatser.

Resultaten av de olika delområdena i Kommun10-enkäten ska utnyttjas fullt ut vid enheterna för att sörja för stadens personal.

2.4 SEKTORERNAS IKT-PROJEKT

Med stadens IKT-projekt genomförs målen för främjande av digitalisering i Berättelsen om Esbo och programmet En ekonomiskt hållbar stad. Enligt programmet försöker man med mångsidig digitalisering av tjänsterna tillgodose kundernas behov och eftersträvar samtidigt större kostnadsfördelar. Automatiserade processer, tjänster och uppgifter minskar behovet av manuellt arbete och förbättrar informationens användbarhet, tjänsternas kvalitet och tillgängligheten. När digitaliseringen av staden utvecklas beaktas också de invånare som inte använder digitala tjänster i enlighet med riktlinjerna i programmet En ekonomiskt hållbar stad. För dem möjliggörs myndighetskontakter över disk i alla stadscentrum. Målen i programmet En ekonomiskt hållbar stad främjas med digitala spetsprojekt och åtgärder. Utöver programmet baserar sig stadens IKT-projekt på sektorernas och resultatenheternas färdplaner och planer för IKT-utveckling.

IKT-projekten genomförs i samarbete mellan dataadministrationen och användarenheterna. Nedan presenteras stadens aktuella IKT-projekt per sektor. Dessutom bedöms hur projekten lyckats och resultatmålen har uppnåtts. Dataadministrationens tjänster och roll i IKT-projekten behandlas närmare i kapitel 2.5.

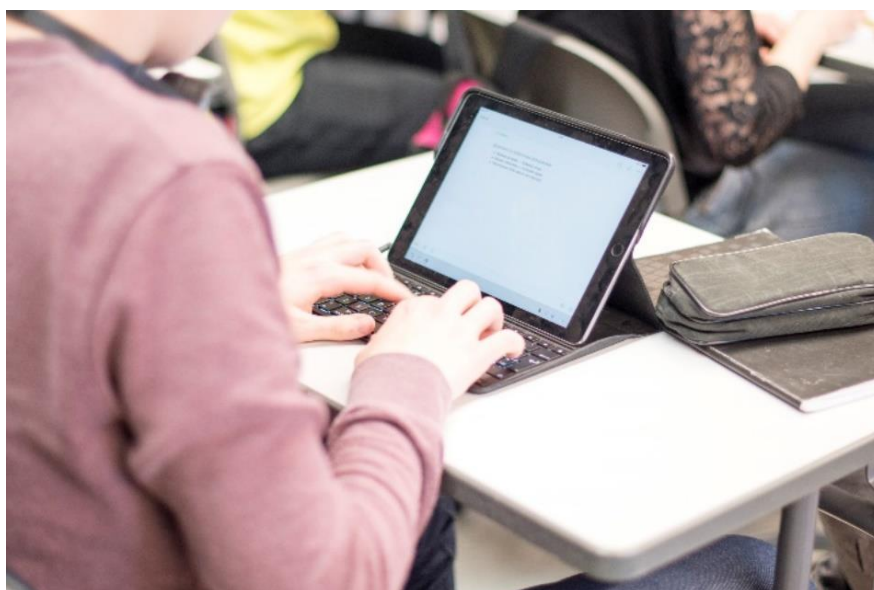
Sektorernas aktuella projekt

Till de digitala spetsprojekt som koncernförvaltningen främjade år 2022 hör MittEsbo, som utvecklar ett stadsgemensamt koncept för e-tjänster, HR Digi, som förnyar och förenhetligar personalförvaltningens praxis, samt JoTo, ett nytt system för ledning och ekonomistyrning. JoTo ersätter system som höll på att föråldras och förnyar ekonomiförvaltningens grundläggande processer, redovisningskodernas struktur och rapporteringslösningarna. JoTo tas stegvis i bruk, den första fasen inleddes 1.1.2023. På grundval av programmet En ekonomiskt hållbar stad har övervakningen av användningen av grundläggande licenser för IKT-infrastruktur effektiviserats.

Ett centralt IKT-projekt är IIDA, en autentiseringslösning som togs i bruk i augusti 2022. IIDA förbättrar informationssäkerheten samt effektiviserar och automatiserar hanteringen av användarrättigheter. I staden pågår upphandlingen av grundläggande IT-tjänster.

Resultatområdet för livskraft har inlett ett projekt för att förnya stadsmuseets system för kulturarvet. Man bereder också olika IKT-lösningar som stöder sysselsättningstjänsternas arbete.

För sektorn för fostran och lärande har man utvecklat digitala spetsprojekt i samarbete mellan kommunerna. Projektet DigiOne skapar en nationell digital plattform för lärande och ett ekosystem som ersätter stadens nuvarande system för undervisningsförvaltning. Vårdkommun är Vanda och i projektet deltar Esbo, Åbo, Uleåborg, Jyväskylä och Lahtis samt Kommunernas Tiera Ab.

Gymnasiet Olarin lukio

Foto: Taru Turpeinen

Det digitala spetsprojektet eVaka är ett system för verksamhetsstyrning och kundrelationer inom småbarnspedagogiken som har avancerat till vidareutveckling, där tyngdpunkten ligger på såväl kommunikativa som administrativa egenskaper. Värdkommun är Esbo, som ansvarar för totalbudgeten och administrationen av kodkärnan. I projektet utvecklar man ett system som bygger på öppen källkod. I utvecklingsarbetet deltar Tammerfors, Åbo och Uleåborg. I dessa städer togs systemet i bruk år 2022.

På grundval av programmet En ekonomiskt hållbar stad förnyas huvudapparaterna för undervisning och småbarnspedagogik i sektorn för fostran och lärande. Målet är att optimera medelpriset på elevernas apparater genom att ersätta dyrare modeller med Chromebook-datorer, som har förmånligare anskaffnings-, licens- och livscykelavgifter. Dessutom har presentationstekniken i lokalerna förnyats.

Till de digitala spetsprojekten i välfärds- och hälsosektorn hör chatten Digivälstånd, som är en kontaktkanal och ett databassängsprojektet för hantering av klientdata i Västra Nylands välfärdsområde.

Viktiga IKT-projekt i stadsmiljösektorn har varit upphandling och ibrukttagande av system för Esbo lokaler och stadsteknikcentralen samt ett sektorövergripande kommundatasystem som avancerat till upphandlingsskedet.

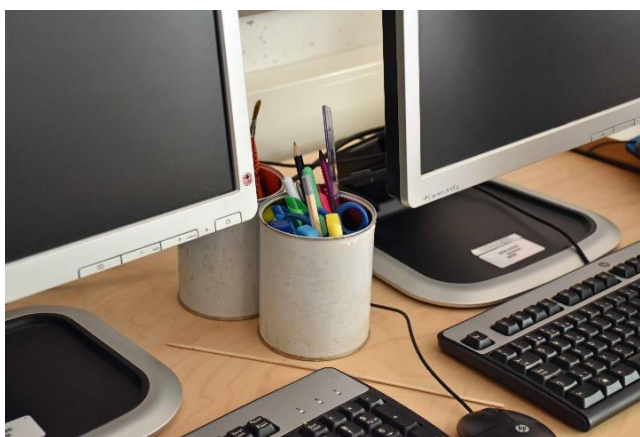

Foto: Taru Turpeinen

Det finns ett stort behov av IKT-projekt också under de kommande åren. Mål för den digitala utvecklingen har härletts ur Berättelsen om Esbo. Behovet av nya IKT-projekt beror emellertid också på den under årtionden ackumulerade skulden av upphandling, reparation och förnyelse av IKT-system, som beräknas ta flera år att lösa.

Utmaningar vid genomförandet av digitala projekt

För de digitala spetsprojekten som härleddes ur programmet En ekonomiskt hållbar stad uppställdes i budgeten ett resultatmål för 2022: "Tjänsteproduktionens kostnadseffektivitet förbättras tack vare digitala spetsprojekt." Målet nåddes dock inte. Programmålen för digitala spetsprojekt reviderades till en lägre nivå på grund av att volymfördelarna minskade till följd av vårdreformen och det gick inte att följa den ursprungliga tidsplanen för alla digitala spetsprojekt.

JoTo-helheten försenades från den ursprungliga tidsplanen med 12 månader och överskred budgeten med 2,6 miljoner euro. DigiOne-projektet, som samutvecklas av kommunerna, behöver också mera resurser och tidsplanerna är svåra att hålla. Även ibrukttagandet i Esbo har fördröjts. Helheten och tidsplanen för projektet MittEsbo har bedömts på nytt på grund av byte av projektets ägare och svårigheter att hålla tidsplanen vid utveckling av till helheten kopplade datasystem. Inom konceptet HR Digi gick man först in för att främja mindre delar och beslutet om en mer omfattande lösning sköts upp till nästa fullmäktigeperiod. Inom programmet En ekonomiskt hållbar stad har det ursprungliga, kumulativa, kalkylerade sparmålet på 3,3 miljoner euro genom optimering av medelpriset på elevapparater i sektorn för fostran och lärande minskats till 0,43 miljoner euro. Minskningen beror på ändringar i planen för utbyte av apparater.

Av de digitala spetsprojekten slutfördes enligt tidsplanen eVaka 2.0, vars utvecklingsarbete fortsätter, samt spetsprojekten i välfärds- och hälsosektorn. De kumulativa besparingarna på 0,4 miljoner euro genom optimering av IKT-licenser enligt programmet En ekonomiskt hållbar stad nåddes redan år 2021. Syftet med övervakningen är att hålla fast vid de inbesparingar som gjorts även i fortsättningen.

Revisionsnämndens slutsatser

Inom staden pågick år 2022 flera IKT-projekt och projekt som möjliggör stadens digitala utveckling, projekt för genomförande av programmet En ekonomiskt hållbar stad samt avveckling av den ackumulerade skulden av reparation av IKT.

Främjandet av digitala spetsprojekt har inte varit problemfritt. Projekten har drabbats av förseningar och trycket på högre anslag för dem har ökat.

Revisionsnämnden betonar vikten av att säkerställa användarvänligheten i digitala projekt, både de som är avsedda för personalen och för invånarna. När e-tjänster för invånarna blir allt vanligare är det viktigt, bland annat med tanke på personer med särskilda behov, att möjligheten att använda icke-digitala kanaler för myndighetskontakt kvarstår.

Revisionsnämndens rekommendationer

Verktygen och resursförvaltningen inom IKT-projekten måste vidareutvecklas för att minimera försening och budgetöverskridning.

Resultatenheterna ska se till att projekten är användarvänliga, så att fördelarna med digitaliseringen maximeras, och att möjligheten att använda icke-digitala kanaler för myndighetskontakt kvarstår.

2.5 DATAADMINISTRATIONEN

Dataadministrationen är en stödtjänst inom staden som för sin del ansvarar för digitala plattformar, grundläggande system, infrastruktur och experttjänster inom IKT. Dataadministrationen betjänar inte invånarna direkt, utan dess kunder är stadens sektorer och resultatenheter. Dataadministrationens tyngdpunkter är enligt Berättelsen om Esbo att främja digitalisering av tjänster, att stödja överföringen av IKT till Västra Nylands välfärdsområde, att genomföra en egen verksamhets- och organisationsmodell i staden efter vårdreformen och att anpassa IKT-kostnadsnivån till stadens ekonomiska resurser.

Dataadministrationens uppgift är, utöver att upprätthålla stadens interna IKT, att stödja den digitala utvecklingen i sektorerna och resultatenheterna. Dataadministrationen utarbetar årligen tillsammans med sektorerna och resultatenheterna vägkartor och investeringsplaner för IKT. Dataadministrationen stödjer också digitala försök som samordnas av enheten för serviceutveckling och styrgruppen för digital utveckling på stadsnivå för att främja genomförandet av riktlinjerna för digitalisering i Berättelsen om Esbo. Dataadministrationen betjänar inte invånarna direkt, men stödjer med sin verksamhet resultatenheterna att utveckla kundnöjdhet och delaktighet.

Utöver planering har dataadministrationen en central roll vid genomförande av stadens IKT-projekt. Upphandlingsprocessen styrs med hjälp av systemet EsPro för hantering av projekt och projektportföljer. Med hjälp av modellen EsPro stöder dataadministrationen med sin kompetens den användande enheten som fungerar som projektets ägare. Dataadministrationen äger själv projekten för IKT-infrastruktur.

Dataadministrationen stödjer också genomförande och riskhantering vid upphandling av IKT med anvisningar och mallar för förhandsutredning, med vilka digitalisering utnyttjas bättre vid reform av verksamheten och ibruktage av upphandlad IKT är smidigare. Dataadministrationen har tillsammans med upphandlingscentralen tagit fram grundläggande krav, anvisningar och dokumentmallar för upphandling av IKT. Avsikten är att upphandla bättre kvalitet och underlätta samordning av olika anskaffningar av IKT.

Till dataadministrationens uppgifter hör, utöver genomförande av upphandling och projekt, underhåll och mindre utveckling samt övervakning och förvaltning. Till dataadministrationens viktigaste interna produkter hör registret över huvudapparater (antalet apparater), underhåll av IT-system (antalet kalkylerade arbetsdagar), centraliserade IT- och infrastrukturstjänster samt en tjänst för slutanvändare (antalet kundkontakter). Man hade räknat med att produkternas prestationsmängder skulle öka år 2022, i synnerhet på grund av undervisningens mål för apparater, det ökade behovet att underhålla nya IT-system samt eventuella toppar inom begäran om kundstöd. De faktiska prestationsmängderna jämte styckkostnader var dock enligt bokslutet mindre på grund av projekt som flyttats framåt, försenad förnyelse av apparater och indirekta kostnader som underskred budgeten. Utfallet påverkades också av den överföring av IKT till välfärdsområdet som inleddes hösten 2022, då välfärdsområdet själv började producera en del av ovan nämnda tjänster. Överföringen av IKT behandlas i kapitel 2.6 Genomförandet av vårdreformen.

Nöjdheten med kvaliteten på IKT-tjänsterna och samarbetets smidighet ökade på stadsnivå år 2022 jämfört med år 2020 och 2021. I de årliga enkäterna uttrycks kundnöjdheten med vitsord på skalan 4–10. Nöjdheten med kvaliteten på IKT-tjänsterna på stadsnivå har ökat med 0,23 vitsord från år 2021 till 8,40 år 2022. Nöjdheten med samarbetets smidighet på stadsnivå har ökat med 0,41 vitsord till 8,55.

Cybersäkerhetsmiljön

Kriget mot Ukraina har förändrat cybersäkerhetssituationen och behovet av att satsa på cybersäkerhet har ökat betydligt i Esbo i och med den skärpta datasäkerhetsregleringen i Finland och EU. Den snabba ökningen av traditionella och nya, mer omfattande cybersäkerhetshot kräver en dynamisk riskhantering inom IKT. Man måste förmå att identifiera hotbilder snabbt och vidta åtgärder för att få läget under kontroll omedelbart. För att utveckla sin observations- och reaktionsförmåga tog dataadministrationen år 2021 i bruk helheten Security Operations Center, som gör det möjligt att upptäcka, förebygga och avbryta eventuella angrepp och incidenter inom datasäkerheten. Staden har också tillgång till en tjänst mot överbelastningsangrepp, programvara för viruskydd och dubbel autentisering. Anslagen för cybersäkerhet ökades under budgetåret 2022 med 0,3 miljoner euro.

I autentiseringshanteringen har man alltjämt påträffat brister. Under år 2022 påträffades inloggningskoder i användarregistret för många personer vars anställningsförhållande hade upphört. Övervakningen av annulleringen av användarkoder och rättigheter för att minska datasäkerhetsriskerna effektiviserades när autentiseringslösningen IIDA togs i bruk i augusti 2022. IIDA avför användarkoderna när anställningen upphör, men chefen måste fortfarande utföra åtgärder, bland annat när den anställdas uppgift ändras och vid hantering av användarkoder för personer som inte är anställda hos staden. Dataadministrationen har också utvecklat intern kontroll, kontinuitet och riskhantering till exempel genom utveckling av verksamhetsprinciper och anvisningar samt genom lösningar för hantering och övervakning av datatrafiken. Dataadministrationen fortsätter

under de kommande åren att avveckla skulden för utveckling av datasäkerhetsfärdigheter som ackumulerats i staden.

Revisionsnämndens slutsatser

Dataadministrationens verksamhet stöder genomförandet av resultatenheters strategier. För att genomförandet av IKT-projekt och IKT-upphandling ska bli smidigare har dataadministrationen kompletterat stadens projektledningsmodeller och tillsammans med upphandlingscentralen tagit fram anvisningar och mallar som beaktar IKT-upphandlingens särdrag.

Dataadministrationen hjälper i sin IKT-verksamhet de resultatenheter som jobbar i invånar- och kundgränssnittet att förbättra användarnas upplevelse av digitala tjänster. Revisionsnämnden betonar vikten av slutanvändarperspektivet vid utvecklingen av digitala tjänster för invånarna och anser att det är viktigt att dataadministrationen inom ramen för sitt ansvar stöder resultatenheterna därvid.

Kriget mot Ukraina förändrade cybersäkerhetsläget och skärpte kraven på datasäkerhet och dataskydd och ökade också stadens behov av att utveckla dessa. I autentiseringshanteringen har man alltjämt påträffat brister. Som en korrigerande åtgärd har lösningen för autentiseringshantering IIDA tagits i bruk. Förbättringen av datasäkerheten och dataskyddet fortsätter under de kommande åren.

Revisionsnämndens rekommendationer

Dataadministrationen ska fortsätta hjälpa resultatenheterna att stärka invånarorientering och användarvänlighet vid ökad användning av e-tjänster för invånarna.

Dataförvaltningen ska målmedvetet fortsätta att stärka stadens datasäkerhet och dataskydd genom att avveckla skulden för utveckling av datasäkerhetskompetensen som ackumulerats i staden.

2.6 GENOMFÖRANDET AV VÅRDREFORMEN UR ESBO STADS SYNVIKEL

Esbo stads social- och hälsovårdstjänster samt elevvårdens psykolog- och kuratorstjänster överfördes 1.1.2023 till Västra Nylands välfärdsområde. Överföringen bereddes i samarbete mellan staden och välfärdsområdet efter att lagarna trädde i kraft.

Staden ordnar fortsättningsvis förebyggande välfärdsarbete. Kommunen ska främja invånarnas hälsa och välfärd (6 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård). Kommunen har det primära ansvaret för främjandet av hälsa och välfärd till den del denna uppgift anknyter till kommunens övriga lagstadgade uppgifter. I det förebyggande välfärdsarbetet deltar småbarnspedagogiken, den grundläggande utbildningen, utbildningen på andra stadiet, ungdomstjänsterna, biblioteket och andra kulturtjänster, fritidsverksamheten och idrottstjänsterna.

Vid sidan av social- och hälsovården överfördes även räddningsväsendet till välfärdsområdet. Ansvaret för räddningsväsendet har överfört till välfärdsområdet från ingången av 2023. *Med undantag för finansieringen har räddningsväsendet lämnats utanför följande granskning.*

Bestämmelserna om social- och hälsovården och räddningsverket ströks ur förvaltningsstadgan, som uppdaterades i februari 2023. I förvaltningsstadgan kompletterades stadsstyrelsens uppgifter med ett övergripande ansvar för främjande av invånarnas hälsa och välfärd.

Andra välfärdsområden hade en befintlig organisation att bygga vidare på, men förvaltningen och IT-lösningarna i Västra Nylands välfärdsområde startade nästan från noll. Tio organisationer med olika verksamhetskultur och patientsystem slogs samman. Inom sårlosningen för Nyland skulle dessutom ett nytt slags samarbete inledas mellan välfärdsområdena, Helsingfors stad och HUS-sammanslutningen.

Ur stadens synvinkel var det viktigt att tjänsterna på ett kontrollerat sätt överfördes på välfärdsområdets ansvar och att rörelsen överläts så att personalens ställning tryggades. Centralt vid beredningen av välfärdsområdet år 2022 var en trygg överföring av tjänster, välfärdsområdets organisation och inledningen av förtroendeorganens verksamhet. Välfärdsområdets mål var att trygga tjänsterna så att de förblir så oförändrade som möjligt för kunderna. Esbo stad och Västra Nylands välfärdsområde undertecknade ett avtal om samarbete, arbetsfördelning och beredskap för en trygg överföring av serviceproduktionen hösten 2022.

Stadens välfärds- och hälsosektor deltog intensivt i beredningen av välfärdsområdet under hela år 2022. Beredningen tärde inte bara på välfärds- och hälsosektorns utan också på koncernförvaltningens och de andra sektorernas resurser. Till exempel beredde stadsmiljösektorn hyresavtal med välfärdsområdet för en övergångsperiod. Sektorerna bedömde att man nått resultatmålet "Välfärdsområdesreformen genomförs på ett kontrollerat sätt".

Staden gav i slutet av år 2022 och början av år 2023 utredningar över lokaler, lös egendom, avtal, ansvar som överfördes från social- och hälsovården och räddningsväsendet till välfärdsområdet samt utredningar över anställda, lönekostnader och semesterlöneskuld som överförs.

Cirka 5 000 arbetstagare överfördes från staden till välfärdsområdet

Samarbete vid överlåtelse av rörelse ordnades planenligt, liksom också beslutsfattandet i samband med överlåtelsen. Esbo stad ordnade 80 samarbetsmöten. Dataöverföringsprocessen planerades och genomfördes i samarbete med välfärdsområdet. Dessutom bereddes flera ärenden i anslutning till anställningsförhållandeprocessen vid överlåtelse av rörelse. En del anställda flyttade redan år 2022 till välfärdsområdet. Av stadens cirka 15 000 anställda överfördes cirka 5 000 till välfärdsområdet. Merparten av dessa var från välfärds- och hälsosektorn. Till välfärdsområdet överfördes dessutom de anställda av vars arbete minst 50 procent var stöduppgifter för

välfräds- och hälsosoktorn eller räddningsverket. Välfrädsområdet har regelbundet informerat personalen, invånarna och de förtroendevalda om de centrala frågorna vid överföringen.

Revisionsnämnden förutsatte i utvärderingsberättelsen för 2021 att särskild uppmärksamhet ska ägnas personalens arbetshälsa och arbetsförmåga vid omställningen. Enligt resultaten av enkäten Kommun10 år 2022 hade 63 procent av personalen i välfräds- och hälsosoktorn positiva känslor och motivation för sitt arbete. Resultatet har minskat litet, från 64,8 procent år 2020 och 67,1 procent år 2018. År 2022 upplevdes mindre stress än tidigare och kontrollen över det egna arbetet kändes bättre. Arbetet kändes meningsfullare än tidigare: förändringar i arbetet kändes mer positiva och känslan av arbetsbelastning över gränsen för vad man tål minskade. Allt fler upplever att arbetsklimatet är bättre och upplevelserna av socialt kapital ökade. Närmaste chefens verksamhet kändes bättre; hen stödde i arbetet och hens verksamhet kändes rättvis. Känslan av att den högre ledningen fattade rättvisa beslut ökade något jämfört med år 2020. Känslan av att kunna påverka förändringar i arbetet låg på samma nivå som år 2020.

Överföringen av IKT till välfrädsområdet ur stadens synvinkel

Tusentals IT-apparater har ominstallerats och konfigurerats. Stora datamängder och cirka 70 system har överförs till välfrädsområdet. Inom dataadministrationen har ett särskilt team ansvarat för systemen för social- och hälsovård samt för stöd och samarbete vid överföringen. Kostnaderna för teamet har täckts i enlighet med ett särskilt resursavtal mellan välfrädsområdet och Esbo stad.

Överföringen av IKT har försvårats av det exceptionella arbetsmarknadsläget inom IKT-branschen samt av tidspress vid genomförandet av vårdreformen. Man började flytta datorer till välfrädsområdet redan hösten 2022, då man undantagsvis använde både stadens och välfrädsområdets IKT-tjänster parallellt i dessa datorer. På grund av försenade övergångsprojekt hann man inte överföra alla IKT-tjänster i sin helhet till välfrädsområdet före verksamheten inleddes i början av år 2023, vilket ökade behovet av tillfälliga lösningar för att trygga tjänsterna för Esboborna. Parallell användning av IKT-tjänster i två organisationer och tillfälliga lösningar är kostnadsmässigt ineffektiva, de innebär ökade dataskydds- och datasäkerhetsriskerna och ökar antalet efterstädningsarbeten som ska skötas med Esbo stads resurser.

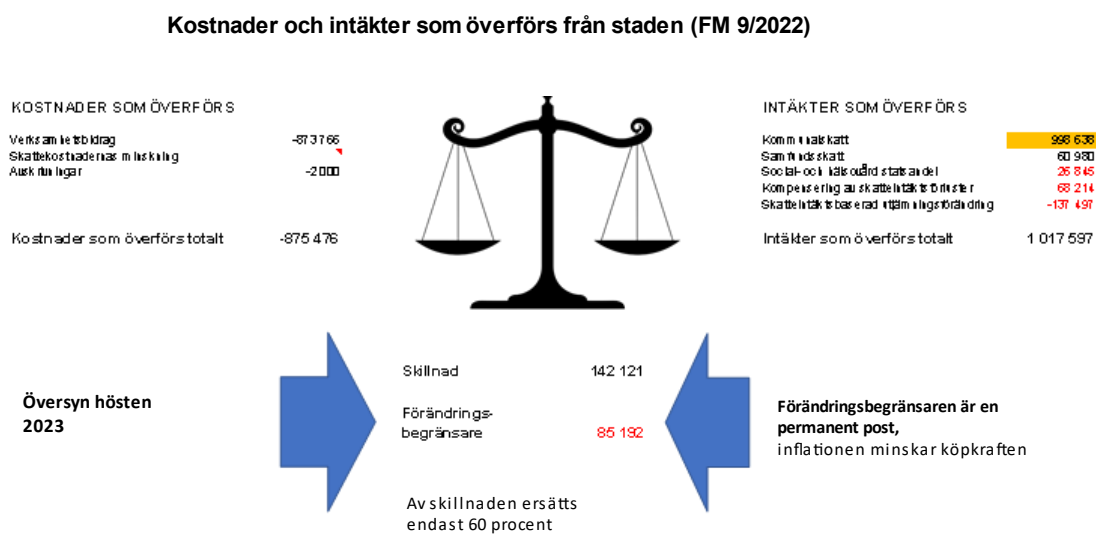
Dataadministrationen har vid övergången eftersträvat dynamisk och förebyggande riskhantering på eget initiativ. För att sörja för datasäkerhet och dataskydd har dataadministrationen kartlagt riskerna samt planerat datasäkerhetslösningar och riskhanteringsmedel enligt de olika övergångsfaserna. Målet är att man kan lösgöra sig från tillfälliga lösningar i juni 2023.

Social- och hälsovårdsreformen har en betydande inverkan på Esbo stads ekonomi

Enligt finansministeriets överföringskalkyl i november 2022 överförs från Esbo stad till staten för finansiering av välfrädsområdet 143 miljoner euro mer intäkter än kostnader per år. Av detta ersätter staten 60 procent, det vill säga 86 miljoner euro. För staden är förändringsbegränsaren inte ett fungerande system, eftersom den till exempel inte reagerar på den accelererande inflationen eller följderna av folkökningen, det vill säga förändringsbegränsaren är ett statistiskt belopp som inte ökar i takt med folkökningen eller en ökad inflation.

Reformens inverkan på en enskild kommuns balans begränsas utöver förändringsbegränsaren med en övergångsutjämnning åren 2023–2027. Övergångsutjämnningens belopp minskas årligen och det femte årets övergångsutjämnning förblir i kraft tills vidare. I Esbo är övergångsutjämnningen 103 euro per invånare år 2023 och 39 euro per invånare år 2027.

På basis av kalkylerna i september 2022 skulle de kostnader och intäkter som överförs från staden ha bestämts enligt följande:

Källa: Stadsdirektörens bildspel i revisionsnämnden 13.4.2023.

Den slutliga överföringskalkylen görs sommaren 2023, när boksluten för 2022 har färdigställts. Om kostnaderna för social- och hälsovården och räddningsväsendet i alla kommuner ökar snabbare än intäkterna som överförs från kommunerna, täcks skillnaden genom att statsandelen för basservicen till alla kommuner minskas med samma belopp per invånare. Om kostnaderna för social- och hälsovården och räddningsväsendet i en enskild kommun ökar mer än vad som beräknats i kalkylen, minskas kommunens begränsande element och tvärtom. Korrigeringarna görs i statsandelen för 2024–2025. Således kommer uppskattningarna i budgeten av statsandelarna för ekonomiplansperioden att ändras ännu sommaren 2023.

Vid reformen av social- och hälsovården och räddningsväsendet sänktes kommunalskattesatsen i samtliga kommuner med 12,64 procentenheter. Den nya kommunalskattesatsen i Esbo år 2023 är 5,36 procent. Dessutom minskar kommunernas andel av samfundsskatteintäkterna med en tredjedel. År 2023 minskar skattefinansieringen med 36 procent från 2022. När välfärdsområdet startar minskar skatteintäkternas andel av stadens inkomstbas betydligt och statsandelarnas andel ökar till 31 procent.

Stadens utmaning är att på lång sikt finansiera amorteringarna på tillväxtinvesteringar och lån för redan gjorda investeringar med allt mindre finansiering. Hittills har åtgärder för att begränsa försämringen av verksamhetsbidraget beslutats inom ramen för programmet En ekonomiskt hållbar stad. Reformen av social- och hälsovården samt räddningsväsendet bromsar utvecklingen av stadens årsbidrag från och med år 2024. Staden har i sin intressebevakning kommunicerat att städerna ska garanteras en tillräckligt stor andel av skattebasen, bland annat av samfundsskatteintäkterna, för att finansiera städernas nödvändiga tillväxtinvesteringar. I statsandelssystemet bör städernas särdrag och utmaningar beaktas bättre.

Vid ingången av 2023 införs en koefficient för välfärd och hälsa, det vill säga en tilläggsdel till statsandelen för främjande av välfärd och hälsa. Koefficienten är ett incitament, emedan statsandelen delvis bestäms enligt kommunens arbete för att främja välfärd och hälsa. Med detta arrangemang vill man säkerställa att kommunen aktivt främjar invånarnas välfärd och hälsa också efter vårdreformen. För främjande av hälsa och välfärd svarar för närvarande stadsstyrelsen och koncernens ledning under ledning av stadsdirektören.

Beloppet för koefficientens tilläggsdel fastställs på grundval av indikatorerna som visas nedan. De 15 processindikatorerna beskriver verksamheten i nuläget. De svarar på frågan "Hurdant är kommunens arbete för främjande av hälsa och välfärd?". De sex resultatindikatorerna mäter förändringar i invånarnas välfärd och hälsa. Indikatorernas lämplighet utvärderas regelbundet och kommer inte alltid att vara samma. I praktiken beräknas det belopp som kommunen får på följande sätt: Grundkostnaden för främjande av välfärd och hälsa x kommunens folkmängd x kommunens koefficient för välfärd och hälsa / hela landets koefficient.

Källa: <https://thl.fi/sv/web/ledningen-av-framjandet-av-halsa-och-valfard/valfardsledning/valfardsledningen-i-kommunen/hyte-koefficienten-ett-incident-for-kommunerna>

Oanpassade kostnader

Enligt uppskattning hade stadens stöd- och förvaltningstjänster oanpassade kostnader på 15 miljoner euro efter reformen. Vid vårdreformen miste staden stordriftsfördelar inom stödtjänster och förvaltning och tjänsternas effektivitet minskade. Stödtjänsternas andel av de oanpassade kostnaderna är 9 miljoner euro, som inkluderar kostnader för kommunikationsinfrastrukturen, gemensamma dataprogram, lokaler samt chefs- och sakkunnigbehov. Förvaltningstjänsternas andel av de oanpassade kostnaderna är 6 miljoner euro. Sektorerna kompenseras fullt ut för de oanpassade kostnaderna, vilket leder till ökade kostnader för tjänsterna. Stadens samt stödtjänsternas och förvaltningens optimala organisation ses över 2023–2024.

Revisionsnämndens slutsatser

Ur stadens synvinkel var det viktigt att tjänsterna på ett kontrollerat sätt överfördes på välfärdsområdets ansvar vid årsskiftet och att rörelsen överläts så att personalens ställning tryggades. Esbo stad och Västra Nylands välfärdsområde undertecknade ett avtal om samarbete, arbetsfördelning och beredskap för en trygg överföring av serviceproduktionen. Stadens och välfärdsområdets smidiga samarbete inom olika delområden är nödvändigt för att trygga högklassiga tjänster i rätt tid för invånarna.

För att trygga tidsplanen och tjänsterna för invånarna vid IKT-övergången har man tvingats tillgripa temporära lösningar, vilket ökar antalet efterstädningsarbeten och medför dataskydds- och datasäkerhetsrisker för stadens IKT-miljö. För att minimera dessa risker har dataadministrationen strävat efter förebyggande riskhantering.

Överföringskalkylen har gett varierande resultat under hösten och vintern 2022–2023. Enligt uppgifter i april 2023 överförs från Esbo stad till staten för finansiering av välfärdsområdet 190 miljoner euro mer intäkter än kostnader per år. Av detta ersätter staten 60 procent med en permanent förändringsbegränsare. När välfärdsområdet startar minskar skatteintäkternas andel av stadens inkomstbas betydligt och statsandelarnas andel ökar till 31 procent. År 2023 minskar skattefinansieringen med 36 procent från 2022. De slutliga kalkylerna blir klara sommaren 2023. Stadens utmaning är att på lång sikt finansiera amorteringarna på tillväxtinvesteringar och lån för redan gjorda investeringar med allt mindre finansiering. Staden ska se till att det inte uppstår överlappande funktioner i staden och välfärdsområdet som skulle belasta stadens ekonomi.

Enligt stadens uppskattning hade stadens stöd- och förvaltningstjänster oanpassade kostnader på 15 miljoner euro efter reformen. Minimering av de oanpassade kostnaderna ska ägnas särskild uppmärksamhet.

Revisionsnämndens rekommendationer

Staden ska i samarbete med välfärdsområdet fastställa mål och aktörernas ansvar inom olika delområden av samarbetet, så att invånarna får de högklassiga tjänster de behöver i rätt tid.

Staden ska för sin del bidra till att staden kan lösgöra sig planenligt från de temporära lösningarna vid IKT-övergången.

LIPPU
LAIVA
LIPPU

WESLEY KING

3 UTVÄRDERING AV TJÄNSTERNA INOM RESULTATOMRÅDET FÖR LIVSKRAFT

3.1 SYSSELSÄTTNINGSTJÄNSTER FÖR INVANDRARE OCH PERSONER MED FRÄMMANDE SPRÅK SOM MODERSMÅL

I Esbo är främjandet av integrering av invandrare ett av fullmäktigeperiodens centrala strategiska mål. Syftet med programmet för integration i initialskedet är att få invånare med invandrarbakgrund att lära sig finska eller svenska, och att antas till en utbildning eller få ett arbete som motsvarar kunnandet. Man ämnar höja sysselsättningsgraden bland kvinnor med invandrarbakgrund närmare den nordiska nivån. Det viktigaste målet för kompetenscentrumet för invandrare är att invandrare sysselsätts på arbetsplatser inom den privata sektorn.

Av dem som talar främmande språk i Finland bor hälften i huvudstadsregionen. Av invånarna i Esbo har 22 procent ett annat modersmål än finska, svenska eller samiska. Invånarna i Esbo talar cirka 140 olika språk. År 2022 flyttade 6 159 personer från utlandet till Esbo. Till Esbo flyttar man för att arbeta, av familjeskäl, på grund av studier och av humanitära skäl. Dessutom får Esbo flyttningsöverskott från andra kommuner till exempel när asylsökande med främmande språk som modersmål flyttar till huvudstadsregionen från andra områden i Finland. Andelen personer med främmande språk som modersmål i Esbo förväntas öka från mars–april 2023, när ukrainare får ansöka om hemkommunsrätt efter att ha bott i Finland ett år.

Regeringens proposition om en reviderad lag om främjande av integration godkändes i riksdagen i mars 2023. Lagen anknyter till reformen av arbets- och näringstjänsterna och träder i kraft i början av 2025. Reformen av integrationslagen ökar kommunernas ansvar för att främja integrationen, såsom att skapa ett integrationsprogram och effektivisera integrationen och sysselsättningen. Dessa åtgärder främjas genom att beakta integrationstjänsterna i initialskedet och invandrarnas servicebehov, samt genom att se till att det finns tillgång till handledning och rådgivning.

Kommunförsöket med sysselsättning i Esbo kallas Sysselsättning Esbo. Till målgruppen för kommunförsöket hör unga, personer med främmande språk och långtidsarbetslösa. Sysselsättning Esbo ger kunderna hjälp att komma in på arbetsmarknaden och hitta arbete som motsvarar kompetensen och arbetsförmågan. Andelen invandrare i Sysselsättning Esbos kundkrets är större än i andra kommuner i Finland. I december 2022 ingick 28 218 personer med främmande språk som modersmål i arbetskraften i Esbo, varav 22 421 personer var sysselsatta och 5 797 arbetslösa.

I denna utvärdering avses med främmande språk sådana språk som inte är finska, svenska eller samiska. Med invandrare avses en person som är född utomlands, som inte är finsk medborgare men som bor i Finland och har fått uppehållsrätt. Begreppet arbetsrelaterad invandrare avser en person som har kommit till landet för att arbeta och fått uppehållstillstånd. Med begreppet utländsk bakgrund avses en person som själv har flyttat till landet eller vars båda föräldrar eller den enda kända föräldern är född utanför Finland.

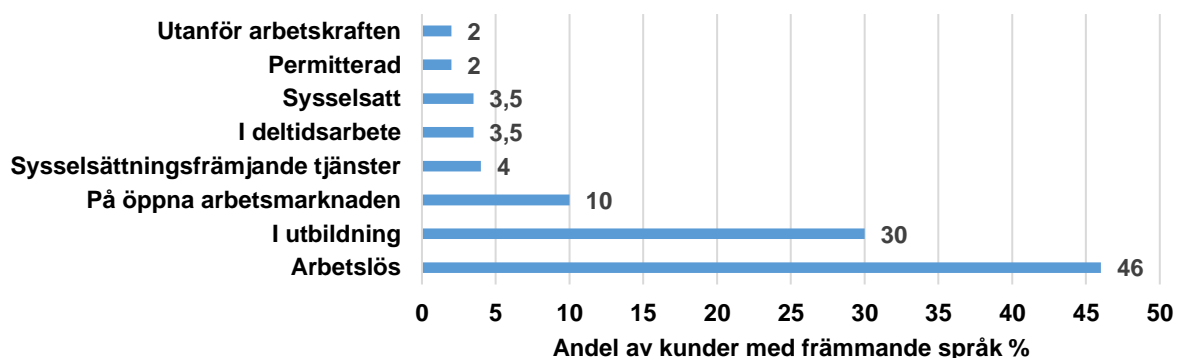
Sysselsättning Esbos kunder med främmande språk som modersmål

I december 2022 hade Sysselsättning Esbo 9 885 kunder med främmande språk som modersmål. Av dessa fick 2 694 personer integrationstjänster (är på integrationsperiod). Av Sysselsättning Esbos kunder är andelen personer med främmande språk som modersmål 56 procent och deras medelålder är 35 år. De vanligaste språken är arabiska, ryska, farsi, dari, somaliska, engelska, estniska och albanska. Kvinnornas andel av kunderna med främmande språk som modersmål är cirka 60 procent.

Identifierade hinder för sysselsättning av personer med främmande språk är brister i språkkunskaper, nätverk och tillgång till utbildning, strukturell diskriminering på arbetsmarknaden samt frågor som gäller identifiering av examen i reglerade yrken. Det är svårt att anpassa examina för personer med utländsk bakgrund, speciellt personer från tredje land, så att de motsvarar Finlands arbetslivs- och examenskrav. Beroende på examen ansvarar Utbildningsstyrelsen eller Valvira för erkännandet av examen. Dessutom påverkas sysselsättningen av personer med främmande språk som modersmål inte bara av kulturen i ursprungslandet utan också av kulturen, incitamenten och lagstiftningen i det land där de arbetar. Till exempel på grund av lagstiftningen ska Sysselsättning Esbos tjänster riktas likvärdigt till alla kunder, och tjänsten kan inte prioriteras till kunder som behöver mer stöd.

I följande figur beskrivs grupper av arbetssökande som alla är kunder hos Sysselsättning Esbo. Största delen av kunderna är arbetslösa eller i utbildning. De arbetssökande som är under integrationstid är i huvudsak i utbildning. I figuren är sysselsatta kunder samma som kunder som sysselsätts med lönesubvention. De är fortfarande arbetssökande, eftersom de har fått subventionerad sysselsättning med lönesubvention. En arbetslös kund kan dock till exempel jobba vid kompetenscentret eller delta i kurser för olika certifikat, men eftersom dessa tjänster inte är lagenlig arbetskrafts- och företagsservice beaktas de inte i denna del av statistiken.

Sysselsättningsstatus för personer med främmande språk som modersmål i Esbo i december 2022

Källa: Sysselsättningstjänsternas URA-system (12/2022).

För dem som har främmande språk som modersmål tar det ofta lång tid att söka jobb, vilket påverkas av till exempel långa utbildningsperioder. Över 20 procent av kunderna har haft ett oavbrutet kundförhållande i över fem år. Bland kunderna finns också sådana personer med främmande språk som modersmål, som behöver sektorsövergripande stöd och är svårare att sysselsätta.

Vägledning av kunder med främmande språk som modersmål

Hälften av Sysselsättning Esbos hänvisning till tjänster ges till kunder som har främmande språk som modersmål. En stor del av dem som talar främmande språk som modersmål hänvisas till samma tjänster som finländska arbetssökande, eftersom det anses vara viktigt att integrera tjänsterna. Tjänsterna gäller utbildning, rådgivning, arbetsförmåga och övergångsarbetsmarknaden. De vanligaste tjänsterna till vilka personer med främmande språk som modersmål hänvisas, anges i tabellen nedan.

De vanligaste tjänsterna som personer med främmande språk som modersmål hänvisas till

Integrationsundervisning	Arbetskraftsutbildning för personer under integrationstiden (språkutbildning, samhället och arbetslivsorientering)
Frivilliga studier	kan bestå av yrkesutbildning, förberedande utbildning, utbildning inom fritt bildningsarbete osv.
Yrkesinriktad arbetskraftsutbildning	Grund-, yrkes- eller specialexamen, delar av examen eller fortbildning
Arbetsprövning på ett företag Kompetenscentrum	Omnias kompetenscentrum (Oske) och stadens kompetenscentrum för högutbildade (Koske)
CV-rådgivning vid rådgivningspunkter	på grund av den nya servicemodellen behöver kunderna allt mer hjälp med den konkreta arbetssökningen
Lönesubvention	enligt undersökningarna är lönesubvention det mest meningsfulla sättet att sysselsätta invandrare på, men det är fortfarande underutnyttjat
Arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte	socialservice för dem som har passerat integrationstiden eller som har ned-satt arbets- eller funktionsförmåga och därför inte kan delta i sysselsätningstjänsterna
FPA:s tjänster Gradus-projektet	till exempel yrkesinriktad rehabilitering och pilotprojekt sysselsättningsprojekt speciellt för dem som befinner sig i ett svårt arbetsmarknadsläge, med metoder för arbetsträning

Källa: Sysselsättning Esbo, uppföljning 12/2022.

I samkommunen Espoon seudun koulutus kuntayhtymä Omnias kompetenscentrum Oske har arbetslösa, över 18 år gamla invandrare i Esbo fått hjälp att söka jobb och fått möjlighet att delta i utbildning. En typisk kund hos Oske är en 30–40 årig kvinna med arabiska som modersmål, som saknar arbetserfarenhet i Finland och vars utbildning motsvarar lärokursen för årskurs 1–6. Största delen av Oskes kunder hittar en arbets- eller studieplats, och inte en enda av Oskes kundrelationer har slutat med arbetslöshet. I Oske har man utvecklat en S2-modell (finska som andraspråk) i samarbete med tio olika arbetsgivare. Man har också gjort upp en plan för att nå, handleda och samarbeta med kvinnor som står utanför arbetslivet.

Kompetenscentrumet för högutbildade Koske har sedan mars 2021 stött arbetslösa internationella experter från Esbo att söka jobb och bli sysselsatta. Hösten 2022 har antalet kunder per månad ökat och om utvecklingen fortsätter kommer antalet under hela året att uppgå till 450. Av Koskes kunder är 60–70 procent kvinnor och 60–65 procent livspartner med högutbildade. Bland kunderna finns dessutom särskilt indiska experter i IT- och ingenjörbranscherna. Utmaningen är att experterna flyttar bort från Finland efter några år, ofta på grund av att deras partner har svårt att få arbete. En central orsak till att Koske grundades var att sysselsätta högutbildade personers partner. Koske har deltagit i ordnandet av rekryteringsmässor- och evenemang för högutbildade. Enligt Koskes enkät var 87 procent av arbetsgivarna nöjda eller mycket nöjda med tjänsten.

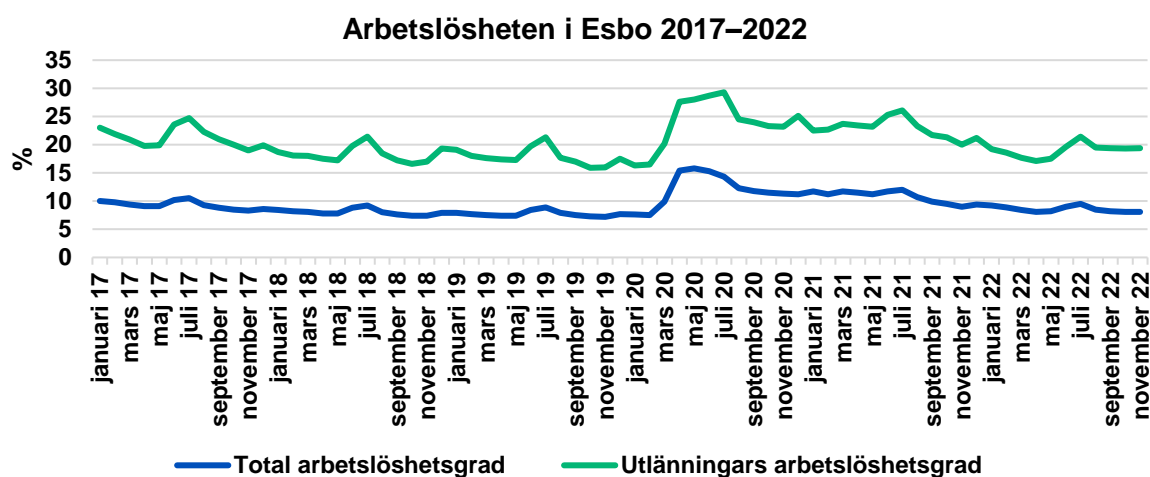
Kompetenscenterstjänsternas resultat, effektivitet och kundorientering utreds i forskningsprojekt i samarbete med Teknologiska forskningscentralen VTT och universitet. Kompetenscentrumens goda praxis har presenterats vid olika evenemang, och aktörer vid kompetenscentrum i Uleåborg och Jyväskylä har fått utbildning om Koskes verksamhetssätt.

Esbo stad vill med hjälp av rekryteringsmodellen för invandrare öka andelen anställda med främmande språk, och uppmuntra stadens enheter och chefer att rekrytera Esbobor med utländsk bakgrund. År 2021 utgjorde personer med främmande språk som modersmål 7,5 procent av stadens personal. Modellen främjar arbetsgemenskapernas mångfald och sysselsättning samt svarar på kundernas behov av tjänster.

Esbos mål är att sänka arbetslöshetsgraden bland personer med utländsk bakgrund i förhållande till den allmänna arbetslöshetsgraden

Resultatmålet för 2022 "Integrationen i Esbo är resultatrik" mättes genom att räkna arbetslöshetsgraden bland utlänningar i förhållande till den allmänna arbetslöshetsgraden. I följande figur beskrivs utvecklingen av arbetslöshetsgraden bland utlänningar och bland alla i Esbo under åren

2017–2022. Sista kvartalet år 2022 uppgick arbetslösheten bland utlänningar till 19,4 procent, medan den totala arbetslösheten uppgick till 8,1 procent. Förhållandet mellan dessa var 2,4. Relationstalet minskade före coronapandemin. Skillnaden ökade dock under pandemin på grund av att invandrare får visstids- eller deltidsanställning, som är känsliga för ekonomiska förändringar och yttre risker, såsom pandemier. Arbetslöshetssiffrorna varierar avsevärt periodvis, eftersom det efter terminernas slut frigörs arbetskraft från läroanstalterna till arbetsmarknaden, och antalet arbetslösa är i allmänhet högre i slutet av året. Sysselsättningsläget för invandrare är klart sämre än för invånare med finsk bakgrund, även om konjunktursvängningarna för den allmänna och utländska arbetslöshetsgraden är likriktade. Den låga sysselsättningen bland kvinnor i arbetsför ålder som är födda utomlands och har utländsk bakgrund, sänker sysselsättningsgraden bland invandrarna. Då personer med främmande språk som modersmål vistas längre i landet, förbättras sysselsättningen.

Källa: Arbetsförmedlingsstatistik (12/2022).

Esbo beaktar ökningen av befolkning med främmande språk som modersmål i utvecklingen av tjänsteproduktionen. För att nå resultatmålet "Integrationen i Esbo är resultatrik" används de ovan nämnda tjänsterna på Sysselsättning Esbo, i vilka likabehandling av kunderna beaktas. Dessutom testade kundtjänsten för invandrare stöd för integration i initialskedet. Det är inte direkt frågan om sysselsättning i pilotprojektet, utan syftet är att uppmuntra föräldrar som sköter sina barn hemma att gå ut på arbetsmarknaden och vid behov bli kunder hos sysselsättningstjänsterna, i enlighet med den totalreform av integrationslagen som riksdagen har godkänt.

Samarbete mellan Västra Nylands välfärdsområde och stadens sysselsättningstjänster

Social- och hälsovården spelar en viktig roll då det gäller att stödja integrationen, speciellt de kunder som behöver särskilt stöd. Kommunen ansvarar för inledande kartläggningar och integrationsplaner, men välfärdsområdet deltar vid behov i dem. Både kommunen och välfärdsområdet har skyldighet att ge råd och vägledning till kunderna. Kommunen ska höra välfärdsområdet när den ger invandrare en kommunplats. Från och med början av 2023 har Västra Nylands välfärdsområde inlett en helhet av sysselsättningsfrämjande tjänster, där Esbo stad har ett nära samarbete med kunder som behöver stöd för arbetsförmågan och med långtidsarbetslösa. Helheten omfattar social- och hälsovård för personer i arbetsför ålder, såsom tjänster som stöder arbetsförmågan, arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte och annan socialvård som stöder sysselsättning.

Stadens sysselsättningstjänster är bekymrad över att välfärdsområdena saknar ett ekonomiskt incitament (finansieringsansvar) att ordna tjänsterna, varvid välfärdsområdets motivation att erbjuda väsentliga tjänster kan vara bristfällig. I den föreslagna finansieringsmodellen är det dessutom ekonomiskt olönsamt för kommunerna att erbjuda kunderna långvariga tjänster, till exempel utbildning, även om det är viktigt med tanke på kundens sysselsättning. Centralt för den

kommande reformen av arbets- och näringstjänsterna 2025 är att välfärdsområdena ska kunna erbjuda tjänster för långtidsarbetslösa. Därmed kan man främja kundernas åtkomst till rätt förmåner (genom bedömning av arbetsförmågan) eller en väg till sysselsättning som inkluderar rehabiliterande arbetsverksamhet, hälsoundersökningar av arbetslösa samt sektorsövergripande tjänster.

Revisionsnämndens slutsatser

I december 2022 var 9 885 av Sysselsättning Esbos kunder personer med främmande språk som modersmål, och av dem var största delen till sin status arbetslösa eller i utbildning. Kvinnornas andel av kunderna med främmande språk som modersmål är 60 procent. Personer med främmande språk som modersmål hänvisas till samma tjänster som finländska arbetssökande, eftersom mainstreaming av tjänsterna anses viktigt. Tjänsterna gäller utbildning, rådgivning, arbetsförmåga och övergångsarbetsmarknaden. Inte en enda av Omnias kompetenscentrums kundrelationer har slutat med arbetslöshet. Enligt revisionsnämnden verkar verksamheten vid kompetenscentret Oske och kompetenscentret för högutbildade Koske vara resultatrik och ändamålsenlig.

Revisionsnämnden identifierar stadens sysselsättningstjänsters oro över hur samarbetet mellan välfärdsområdet och staden ska lyckas ifall välfärdsområdena saknar ett ekonomiskt incitament (finansieringsansvar) för att erbjuda tjänster. Detta kan leda till att välfärdsområdets motivation att erbjuda väsentliga tjänster blir bristfällig. Till grund för samarbetet behövs en gemensamt utstakad och beslutad strategi samt åtgärder.

Revisionsnämndens rekommendationer

Verksamheten vid Omnias kompetenscenter Oske och kompetenscentret för högutbildade Koske ska utvidgas och samtidigt ska det säkerställas att verksamheten vid dessa kompetenscentrum når målgrupperna.

För samarbetet mellan staden och välfärdsområdet behövs en gemensamt utstakad och beslutad strategi samt åtgärder.

Näringsforumet (Elinkeinofoorumi) 2022 i Dipoli

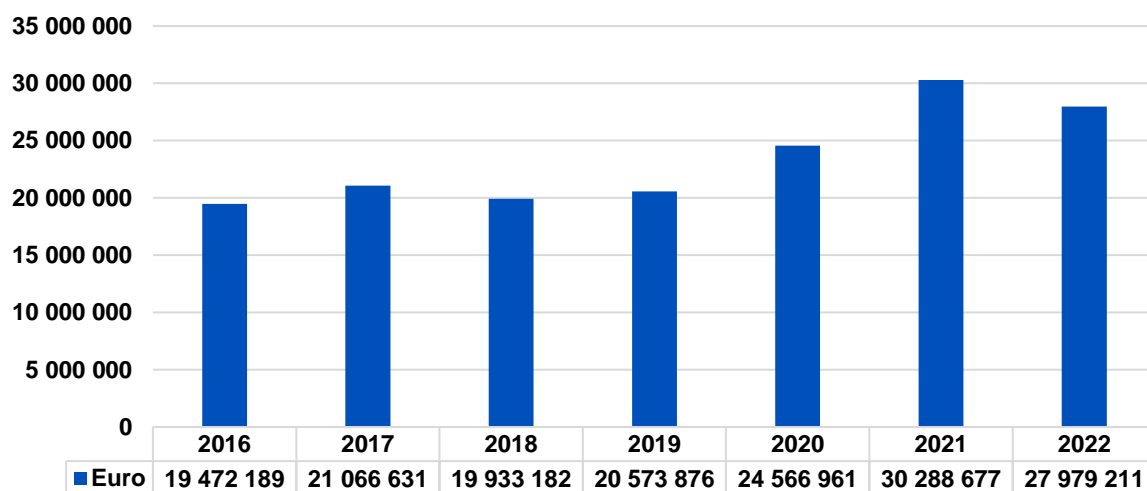
Bild: Olli Urpela

3.2 STADENS KOMMUNANDELSKOSTNADER

Kommunerna betalar en kommunandel av arbetsmarknadsstödet till staten. Kommunen betalar mer arbetsmarknadsstöd ju längre personen har varit arbetslös.

År 2022 var stadens kommunandel 28 miljoner euro. Kostnaderna var 3,3 miljoner euro högre än i budgeten. Arbetsmarknadsstödet kommunandel var särskilt hög på grund av coronapandemin. Minskningen av kommunandelskostnaderna av arbetsmarknadsstödet har varit något långsam, även om det allmänna sysselsättningsläget har förbättrats. Detta beror till stor del på kostnadsstrukturen för arbetsmarknadsstödet kommunandel, där kommunens betalningsandel för långtidsarbetslösa är stor.

Esbos andel av arbetsmarknadsstödet 2016–2022, euro

Källa: Esbo stads bokslut 2016–2022.

Åtgärder för att öka sysselsättningen

Sysselsättning Esbo har i samarbete med Helsingfors och Vanda städer tillgång till ett urval tjänster för att främja kundernas sysselsättning. Den elektroniska tjänstemanualen innehåller 400 tjänstebeskrivningar och syftet med den är att göra de personliga coacherna mer medvetna om tjänsteutbudet, underlätta kundhänvisningen till tjänsterna samt sänka tröskeln för hänvisning till tjänster. Den nya versionen av tjänstemanualen togs i bruk i februari 2023.

Sysselsättning Esbo har tagit i bruk en målinriktad modell för tjänstehänvisning, som innebär att kundtjänstteamet har definierat 5–6 spetstjänster, till vilka de personliga coacherna i första hand styr kunderna. Till spetstjänster har man valt de sysselsättningsfrämjande tjänster som bedöms vara mest verkningsfulla enligt kundsegment och serviceprocess. Mellan september och november 2022 gavs 2 483 hänvisningar till dessa tjänster, och under samma period 2021 gavs 1 957 hänvisningar.

Esbo stads projekt för arbetsförmåga har genomförts med finansiering från social- och hälsovårdsministeriet åren 2020–2022. Projektets fokus har legat på hälsovård, men det har genomförts i aktivt samarbete med hälso- och sjukvården, socialvården, Folkpensionsanstalten och Sysselsättning Esbo. I projektet har man strävat efter att stödja situationen för långtidsarbetslösa genom att utreda orsakerna till arbetslösheten och hänvisa dem till rätt förmåner, om orsaken till exempel är nedsatt arbetsförmåga. Projektet avslutades i december 2022 och organiseringsansvaret för social- och hälsovård överfördes vid årsskiftet till Västra Nylands välfärdsområde.

Revisionsnämnden förutsatte i sin utvärderingsrapport för 2021 att man för bedömning av effekterna av kommunförsöket med sysselsättning ska utveckla och ta i bruk mätare som beskriver

kundernas sysselsättning. Som mätare för bedömningen år 2021 användes bland annat antalet kunder, andelen uppdaterade planer och aktiveringsgraden. År 2022 mättes kundernas sysselsättning bland annat med aktiveringsgraden bland unga och antalet sysselsatta samt med arbetslöshetsgraden bland utlänningar. År 2022 var aktiveringsgraden bland unga 39,5 procent, och 2 187 unga sysselsattes. Arbetslöshetsgraden bland utlänningar behandlas i avsnitt 3.1. Enligt Sysselsättning Esbo stöder inte det datainnehåll i kunddatasystemet som förutsätts i lagen om kommunförsök en noggrannare uppföljning av verkningsfullheten och sysselsättningen, men avsikten är ändå att utveckla uppföljningsuppgifterna. Statens kunddatasystem övergår stegvis till ett nytt system under åren 2022–2024.

Tjänsteproduktionens anslag fås från närings-, trafik- och miljöcentralen i Nyland samt från staden

Tjänsteproduktionen finansieras förutom av staden också av närings-, trafik- och miljöcentralen, som finansierar största delen av tjänsterna. Dessutom finansieras tjänsterna med projektfinansiering i stadens sysselsättningstjänster samt i sektorerna och nätverk. Verkstadsverksamhet för unga i Omnia anskaffas med anslag för ungdomstjänster. Eftersom de tjänster som staten och nätverket finansierar har varit lättillgängliga och det inte har funnits några egentliga serviceluckor, har Esbo tills vidare inte gjort större anskaffningar av sysselsättningstjänster utöver arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte. I budgeten för 2022 budgeterades 1,5 miljoner euro för köp av externa tjänster, vilket inbegriper upphandling av närings- och sysselsättningsfrämjande tjänster. Esbo ordnar lagenlig arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte som upphandling från Omnia och sex andra tjänsteproducenter. Ansvaret för att ordna arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte har vid årsskiftet överförts till Västra Nylands välfärdsområde. Sysselsättning Esbo samarbetar med välfärdsområdet bland annat i fråga om kundhandledning.

Inverkan av reformen av arbets- och näringstjänsterna 2025 på finansiering av tjänster

I samband med reformen av arbets- och näringstjänsterna 2025 har det i finansieringsmodellen för arbetsmarknadsstöd föreslagits att kommunandelen utvidgas till att gälla alla typer av arbetslöshetsförmåner, att en mer mångfasetterad skala för bestämmande av betalningsandelen tas i bruk och att kommunandelen framöver betalas även under tiden för deltagande i tjänsterna. Kommunernas andel av finansieringen av arbetslöshetsförmånerna är ca 11 procent, men efter reformen står kommunerna för ca 21 procent av finansieringen. Den kommande reformen påverkar också kommunandelsavgifterna för arbetsmarknadsstöd i Esbo. Enligt kostnaderna enligt den nya modellen beräknas kommunandelen för Esbo, enligt kunduppgifterna för 2022, vara 49,3 miljoner, vilket betyder att kostnaderna skulle stiga med 75,4 procent.

Revisionsnämndens slutsatser

År 2022 var stadens kommunandel 28 miljoner euro. Anslaget för arbetsmarknadsstöd var 24,7 miljoner euro, som överskreds med 3,3 miljoner euro. Den höga arbetslösheten till följd av coronapandemin 2021 höjde kommunandelskostnaden till 30,3 miljoner euro år 2021. När sysselsättningsläget förbättrades var kommunandelskostnaderna år 2022 2,3 miljoner euro mindre än 2021. Kostnaderna för arbetsmarknadsstödet kommunandel, det vill säga de så kallade bötesavgifterna, var åren 2016–2022 sammanlagt 163,9 miljoner euro.

Tjänsteproduktionen finansieras förutom av staden av närings-, trafik- och miljöcentralen i Nyland. På grund av sysselsättningsförsokets finansieringsstruktur är det inte möjligt att noggrant följa de totala kostnaderna för tjänsteproduktionen inom sysselsättningstjänsterna. Revisionsnämnden anser att de totala kostnaderna för sysselsättningstjänster bör utredas för att man till exempel ska kunna räkna ut nyckeltalet sysselsatta i förhållande till det använda penningbeloppet, och därigenom sätta sig in i sysselsättningstjänsterna.

Arbetsmarknadsstödet kommunandel i Esbo, beräknad enligt modellen för reformen av arbets- och näringstjänsterna 2025 och kunduppskattningarna för 2022, är 49,3 miljoner euro.

Revisionsnämndens rekommendationer

Sysselsättningsanslagen bör bättre än tidigare särskilt inriktas på att öka sysselsättningen samt minska långtidsarbetslösheten för att staden inte ska behöva betala höga kommunandelskostnader.

Sysselsättningstjänsternas verksamhet ska riktas så att den beräknade kommunandelskostnaden på närmare 50 miljoner euro vid reformen av arbets- och närings-tjänsterna 2025 inte förverkligas.

De totala kostnaderna för tjänsteproduktionen inom sysselsättningstjänsterna ska utredas för att säkerställa att tjänsterna riktas så korrekt som möjligt.

3.3 KULTURTJÄNSTER

Resultatenheten för kultur svarar för stadens kulturutbud och kulturprofil och producerar de fritidstjänster som enheten ansvarar för. Resultatenheten ska stärka en positiv image av staden och styra kulturprojekt och evenemang. Kulturenheten ska också koordinera lokala kultur- och fritidstjänster samt erbjuda information och möjliggöra självutveckling och hobbyverksamhet för invånarna.

Resultatenheten för kultur är indelad i fem serviceområden: evenemangs- och kulturtjänster, stadsorkestern, stadsmuseer, stadsbibliotek och samservice för kultur. Stiftelserna EMMA konstmuseistiftelse, Espoon kaupunginteatterisäätiö och Helinä Rautavaaran etnografisen museon säätiö hör till Esbokoncernen.

Kulturens samarbetstjänster

Syftet med de kulturfrämjande tjänsterna är att främja olika befolkningsgruppers delaktighet i kulturtjänsterna samt invånarnas välfärd. De kulturfrämjande tjänsterna är kultur- och motionsstigen KULPS för skolelever, Kulturspaningen inom småbarnspedagogiken, Kulturkedjan i vårdanstalter, Kulturkompisen, Kulturmedborgaren för nya invånare och Kaikukortet för invånare som befinner sig i en ekonomiskt svår situation.

Kuva: Olli Häkämies

Hobbystigen i Esbo enligt Finlandsmodellen för hobbyverksamhet har erbjudit nya hobbymöjligheter för barn och unga år 2022. I alla 87 grundskolor i Esbo finns minst en hobbygrupp. Verksamheten blev en permanent del av den statsunderstödsbaserade verksamheten från och med 1.1.2023.

I Esbo ägnas särskild uppmärksamhet åt barn och unga som inte har någon hobby. För detta ändamål har man prövat en servicemodell för uppsökande hobbyverksamhet, vars syfte är att nå barn och unga på årskurserna 3–9 som inte deltar i hobbyer. Dessutom ska man utveckla hobbystigar, så att barn och unga kan fortsätta med hobbyerna även då de växer upp.

Projektplan för en teater i kulturcentrum

Fullmäktige godkände projektet för en teater i Esbo kulturcentrum i Hagalund i november 2022. För teatern planläggs en utvidgningsdel som fogas till kulturcentrumets tomt. Huvudanvändaren av teaterlokalen i kulturcentrumet är Esbo stadsteater (Espoon kaupunginteatterisäätiö). Målet för ibrukttagandet är sommaren 2027.

Här följer revisionsnämndens bedömning av verksamhet i evenemangs- och kulturtjänsterna utifrån utvärderingsprogrammet för 2022.

Evenemangs- och kulturtjänsterna

Evenemangs- och kulturtjänsternas serviceområde svarar för verksamhet, utrustning och program i stadens kulturhus och kulturlokaler. Till verksamhetsställena hör Barnkulturcentret Aurora i Träskända, Karahuset i Karabacka, Kannusalen i Esbo centrum, Esbo kulturcentrum och Utställningscentret WeeGee i Hagalund samt Sellosalen i Alberga. Vid verksamhetsställena produceras i första hand professionell kultur för stora målgrupper. Därutöver svarar evenemangs- och kulturtjänsterna för det lokala kulturarbetet och kulturens evenemangssamarbete genom att producera och koordinera stadens storevenemang.

Evenemangs- och kulturtjänsterna producerar och stöder attraktiva tjänster och attraktiv kultur. Målet är att tjänsterna ska produceras högklassigt och att de också ska locka internationella experter. De utomhusevenemang som genomfördes sommaren 2022 samlade besökare i enlighet med målen, och i slutet av hösten har deltagarantalet ökat också på konserter, evenemang för barn och utställningar. Utöver de viktigaste målen har man inom evenemangs- och kulturtjänsterna strävat efter att återställa allmänhetens förtroende efter coronapandemin.

Kulturcentrum

Bild: Virpi Pakkala

Det finns flera olika kulturhus i de olika områdena i Esbo. I Hagalund ligger Esbo kulturcentrum med Tapiolasalen och Louhisalen. I Hagalund ligger dessutom utställningscentret WeeGee. I lokalerna verkar Esbo moderna konstmuseum EMMA samt Esbo stadsmuseum KAMU. Sellosalen i Alberga har 400 platser, och Kannusalen i Esbo centrum har 200–300 platser. I Träskända finns barnkulturcentret Aurora, där hundratals evenemang ordnas. Antalet besökare är årligen över

20 000. I Esboviken pågår ett utvecklingsprojekt för ett samhälleligt försöksunderlag för kultur, som inte hänförs till något kulturhus.

Exempel på evenemang som ordnas årligen är galakonserten på självständighetsdagen och Esbodagen sista lördagen i augusti, då det ordnas otaliga evenemang runt om i Esbo. År 2022 firades jubileumsåret Esbo 50 år som stad. Projektet genomfördes i nätverk och mångsidiga partnerskap som en del av programmet Evenemangens gemensamma Esbo.

Kvis Daghem

Kuva: Juho Kuva, Otavamedia

Evenemangs- och kulturtjänsterna möjliggör regional, fysisk, kulturell och ekonomisk tillgänglighet genom att producera tillgängliga tjänster. Vid alla verksamhetspunkter ordnas utöver avgiftsbelagda evenemang även gratis program i syfte att främja den ekonomiska tillgängligheten och erbjuda tjänster som är tillgängliga för alla. I serviceområdet inleds ett projekt som undersöker den fysiska tillgängligheten i alla kulturlokaler. Dessutom pågår ett projekt om trygga rum.

Evenemangs- och kulturtjänsterna synliggör mångfalden i innehållen och strukturerna. Kulturtjänsterna förstår mångfald som beaktande av publik och artister i alla åldrar, av olika slag och från olika bakgrund. Målet har förverkligats genom att uppmärksamhet ägnats åt mångfald i programinnehållen och publikerna. Också i Esbovikens kulturutbud utan särskilda lokaler har man strävat efter mångfald med hjälp av olika slags program. I programutbudet har man också allt mer beaktat olika språk.

För att balansera verksamheten och ekonomin planeras aktivt olika sätt att producera tjänster för invånarna på ett effektivare och resurssmartare sätt.

Revisionsnämndens slutsatser

Evenemangs- och kulturtjänsterna har aktivt ordnat evenemang och tjänster för invånare både som egen verksamhet och i samarbete med andra aktörer. Utöver de avgiftsbelagda evenemangen ordnas även gratis evenemang för att främja den ekonomiska tillgängligheten. I de tjänster som erbjuds beaktas också mångfald och människor med olika bakgrund. Revisionsnämnden anser att det är viktigt och värdefullt att ha ett mångsidigt samarbetet med aktörer av olika slag inom kultur samt att beakta publikens mångfald i de tjänster som erbjuds.

De nedstängnings- och begränsningsåtgärder som orsakats av coronapandemin inverkat i stor grad på evenemangs- och kulturtjänsternas verksamhet ännu i början av år 2022. Det är fortfarande många som slutar med en hobby, och antalet besökare i kulturlokaler och på evenemang har inte helt uppgått till den målsatta nivån. En positiv utveckling i antalet besökare skedde i slutet av 2022.

3.4 IDROTTSTJÄNSTERNA

Resultatenheten för idrott främjar i samarbete med olika aktörer idrott och motion bland invånarna. Resultatenheten svarar för stadens motions- och idrottsverksamhet genom att skapa förutsättningar för invånarna att motionera och genom att stöda medborgarverksamhet, främja hobby-, tävlings- och toppidrott, utveckla hälsofrämjande motion, upprätthålla idrottsplatser och anordna motionstillfällen i synnerhet med beaktande av specialgrupper. Resultatenheten deltar också i planeringen av idrottsplatser och -områden samt svarar för den externa användningen av dem. Dessutom svarar resultatenheten för uppgifter som gäller stadens båthamnsområden och för att ordna idrotts- och motionsevenemang ensam eller tillsammans med andra resultatenheter inom staden eller med olika partner.

Resultatenheten består av serviceområdena för idrottstjänster samt lokaler och områden. Dessa delas vidare upp i enheter i enlighet med deras uppgifter. Till idrottstjänsternas uppgifter hör bokning av lokaler, tjänster inom ledd motion samt föreningsverksamhet. Enheterna i serviceområdet för lokaler och områden delas in i anläggningar, friluftsliv och friluftsliv i skärgården.

Resultatenheten för idrott satsar åren 2022–2023 på att utveckla den digitala kulturen, såsom e-sport, ledning med information och verkningsfullhet samt utnyttjande av kundrespons. Produktivhetsmålet för resultatenheten i programmet En ekonomiskt hållbar stad är sammanlagt 3,05 miljoner euro under fullmäktigeperioden. Målet nås med besparingar på cirka 1 miljon euro samt ökade avgiftsinkomster på cirka 2 miljoner euro.

Det finns fem simhallar i bruk i Esbo. Den nyaste simhallen, Mattby simhall, öppnades våren 2022. Under det första verksamhetsåret har det i lokalerna funnits ett betydande behov av reparationer som utförts som garantireparationer. Under kortare serviceavbrott varje vecka utförs mindre underhållsarbeten, och när simhallen har sommarstängt görs större reparationer i bland annat tvätt-rummen och basturna. Av energisparskäl har användningen av basturna i simhallarna begränsats vintern 2022–2023. Esbovikens simhall är med tanke på det tekniska skicket i behov av en ombyggnad. Alternativen för en ombyggnad eller nybyggnad utreds.

Coronapandemin påverkade verksamheten och ekonomin ännu år 2022. I början av året var idrottslokaler stängda, och efter att begränsningarna upphävts och idrottslokaler öppnat har till exempel de ledda motionsgrupperna haft få deltagare. Bristen på simundervisning för barn i förskole- och lågstadieåldern har åtgärdats bland annat genom att ordna fler grupper. Nästan 3 000 barn lämnade föreningsverksamheten under pandemitiden, vilket innebär cirka 7 procent av alla barn som deltar. Olika åtgärder i samarbete med föreningarna har gjorts för att få barn och unga att återvända till föreningsverksamheten. I bokslutet för 2022 har det konstaterats att det har gått rätt bra att få barn och unga att återvända till hobbyer. Det förekom också mycket frånvaro i specialgrupper och inom motionsrådgivningen. Idrottsinstruktionstjänsterna arbetar med att locka äldre tillbaka till idrottstjänsternas genom marknadsföring, kommunikation och månatliga Seniorer i farten-evenemang. Dessutom har marknadsföringen och kommunikationen blivit mer aktiv till exempel med hjälp av kampanjen Mikset lähtis messiin. Under pandemin togs flera idrottsplatser med låg tröskel i bruk, till exempel utegym, motionstrappor, parkgymnastik och videor på sociala media.

Hobbystigen

I samarbete med föreningar och skolor erbjuds avgiftsfri hobbyverksamhet för över 2 500 barn. Lika möjligheter för barn att delta och rätt till en trygg barndom förhindrar ojämlikhet och marginalisering. Hobbygrupperna med låg tröskel kommer att utökas till olika områden i staden 2023. Esbo idrottstjänsters egen modell för hobbyverksamhet har varit i bruk i flera år.

Utöver Hobbystigen i Esbo har också Finlandsmodellen för hobbyverksamhet tagits i bruk, vilket skapar ytterligare möjligheter för avgiftsfri hobbyverksamhet. Syftet med Finlandsmodellen för hobbyverksamhet är att möjliggöra gratis, trevlig hobby- eller idrottsverksamhet för alla barn och unga i samband med skoldagen. Målet är således att stödja barns och ungas välmående. För genomförandet av modellen har kommunerna beviljats understöd av regionförvaltningsverket. För läsåren 2022–2023 har Esbo beviljats ca 0,3 miljoner euro, och anslagen administreras av resultatenheten för kultur.

Skridskoåkning

Bild: Tuire Ruokosuo

Skidåkare

Bild: Kimmo Brandt/ Compic Oy

Revisionsnämndens slutsatser

Enligt revisionsnämndens bedömning utförs gott arbete inom idrottstjänsterna i Esbo, speciellt då det gäller främjande av hälsa och välfärd. De modeller som används, såsom Sportarmbandet 68+ samt motionstjänster för specialgrupper och den så kallade vänförmånen som hör till dessa, är mycket lyckade och skulle kunna marknadsföras ännu mer aktivt. Revisionsnämnden uppmuntrar till fortsatt arbete för att nå just de användargrupper som skulle dra störst nytta av tjänsterna, till exempel genom att fortsättningsvis sörja för utbudet av avgiftsfria tjänster samt tjänsternas tillgänglighet och åtkomlighet. För att stödja barns och ungas välmående är det viktigt att alla har möjlighet att delta i hobbyverksamhet.

De nedstängnings- och begränsningsåtgärder som orsakats av coronapandemin inverkar i stor grad på idrottstjänsternas verksamhet ännu i början av år 2022. Det finns fortfarande många som inte deltar i hobbyer, och arbete utförs aktivt i synnerhet för att få barn och unga samt äldre att återvända till hobbyverksamheten. Under coronapandemin infördes idrottsanläggningar med låg tröskel, såsom utegym, som visade sig vara populära. Förhoppningsvis används och vidareutvecklas dessa tjänster även i fortsättningen.

Revisionsnämndens rekommendationer

Idrottsanläggningarnas tillräcklighet och användbarhet i förhållande till det ökande antalet invånare bör ses till, eftersom motion och idrott spelar en viktig roll när det gäller att främja invånarnas hälsa och välfärd.

Det är viktigt att aktivt marknadsföra lyckade modeller som används, såsom Sportarmbandet 68+, för att kommuninvånarna ska kunna få information om förmåner som de kan använda.

**NUORI
ESPOO**

orie

4 UTVÄRDERING AV TJÄNSTERNA INOM VÄLFÄRDS- OCH HÄLSOSEKTORN SAMT SEKTORN FÖR FOSTRAN OCH LÄRANDE

4.1 VÄLBEFINNANDE BLAND BARN OCH UNGA

Barns och ungas välbefinnande påverkas av många av samhällets delområden, och kommunerna och välfärdsområdena har en central roll i främjandet av välbefinnandet. Enligt resultaten från Institutet för hälsa och välfärd enkät Hälsa i skolan 2021 är största delen av barnen och ungdomarna i huvudstadsregionen nöjda med sitt liv, men skoltröttheten har ökat tydligt, särskilt bland flickor. Till exempel har coronapandemin och det osäkra världsläget påverkat välbefinnandet bland barn och unga. Tiden med distansundervisning har varit särskilt svår för de ungdomar som hade svårigheter redan före coronapandemin samt för dem vars modersmål är något annat än finska eller svenska. Samtidigt oroar man sig för om tjänsterna för barn och unga fungerar och om resurserna för dem är tillräckliga.

4.1.1 GEMENSAM UTVÄRDERING AV REVISIONSNÄMNDERNA FÖR HUVUDSTADSREGIONENS STÄDER OCH HUS-SAMMANSLUTNINGEN: FRÄMJANDE AV MÅLEN FÖR BARN OCH UNGAS VÄLFÄRD

Revisionsnämnderna i huvudstadsregionens städer samt HUS-sammanslutningen har tillsammans utvärderat hur målen för barns och ungas välbefinnande har uppnåtts och hur de har främjats. Varje revisionsenhet bedömer ämnet ur sitt eget perspektiv samt utifrån sina egna mål för barns och ungas välbefinnande. I städernas utvärdering utredde man hur målen i välfärdsplanerna och budgetarna har uppnåtts bland grundskolelever och studerande på andra stadiet. Esbo och Grankulla granskade grundskolorna, Vanda gymnasierna och Helsingfors gymnasierna och yrkesutbildningen. HUS utvärdering gällde uppnåendet av målen för mentalvård för barn och unga i HUCS-områdets plan för ordnande av social- och hälsovård 2021–2025 samt ordnandet av missbruksvård för unga.

Metoder för att förbättra barns och ungas välbefinnande

Utifrån resultaten av utvärderingen har städerna vidtagit många olika åtgärder för att stärka barns och ungas välbefinnande och man har även tagit i bruk nya verksamhetsätt. Städerna har verksamhetsmodeller för att ingripa i frånvaro och mobbing. Målet att öka gemenskapen efter coronapandemin har varit ett gemensamt mål för undervisningsväsendet i alla städer. Inom den grundläggande utbildningen i Esbo har skolorna utarbetat planer för att återhämta sig från coronapandemin som ska öka gemenskapen. Man har strävat efter att förbättra tillgången till tjänster som stöder välbefinnandet. Grankullas mål förverkligas genom gemensamma nätverksutbildningar. Man satsar på trygghet i grundskolorna. I utvärderingarna upptäcktes att man borde ägna särskild uppmärksamhet åt välfärden bland barn och unga med invandrarbakgrund och med främmande språk som modersmål.

På andra stadiet har man anställt mer personal inom elevhälsan för att trygga fullgörandet av läroplikten samt den lagstadgade dimensioneringen. Som stöd för unga har sektorsövergripande expertgrupper utnyttjats mer än tidigare. Vid läroanstalterna i Helsingfors har man strävat efter att främja de ungas välbefinnande genom att anställa socialkuratorer, vardagshandledare, flerspråkiga handledare och motionscoacher. Gemenskapen främjas med hjälp av välfärdskaféer. I Vanda har man fått goda erfarenheter av en stödapplikation för studerande, med hjälp av vilken unga vid behov hänvisas till hjälp och stöd. Utvidgningen av ungdomscentret Nuppis verksamhet har förbättrat tillgången till tjänsten. Både Helsingfors och Vanda har psykiatriska sjukskötare inom studerandehälsovården. En del av åtgärderna för att främja välfärden har finansierats med separata anslag, så verksamhetens kontinuitet är inte säker.

Tillgång till tjänster

De ökade psykiska problemen har under de senaste åren lett till att elevhälsan allt mer betonat individuell elevhälsa i stället för generell. Inom elevhälsan finns det utmaningar särskilt med tillgången till psykologer. I Esbo, Vanda och Helsingfors har personalen inom elevhälsan och annan social- och hälsovård under de senaste åren utbildats särskilt mycket i olika effektiva kortterapi-metoder som stöder barnet eller den unga i ett tidigt skede. Sedan 2020 har utbildningen utökats med projektet Första linjens terapier under koordinering av HUS. Man har fått goda erfarenheter av tillämpningen av metoderna, men utmaningen är att trygga finansieringen av utbildningen och upprätthålla kompetensen.

Mentalvården för barn och unga är splittrad, vårdansvaret delvis oklart, fungerande vård- och servicekedjor saknas eller är kommunspecifika och tillgången till tjänsterna är fördröjd. Den största utmaningen är fortfarande att det inte finns någon tydlig ansvarig instans, i synnerhet för behandlingen av lindriga och medelsvåra psykiska problem hos unga. Detta framkommer till exempel genom att man inom elevhälsan stöder sådana klienter som skulle behöva mer terapeutiska tjänster och genom att man vid HUS även vårdar sådana barn och unga som inte nödvändigtvis skulle behöva vård på specialiserad sjukvårdsnivå. Ansvaret och arbetsfördelningen måste vidareutvecklas både inom städerna och mellan städerna och HUS. Man har dock samarbetat för att förtydliga graderingen av vården och det är viktigt att detta arbete fortsätter.

I HUS utvärdering förde man fram att rollerna för de aktörer som deltar i produktionen av tjänster för barn och unga med psykiatriska symtom som bor på barnskyddsanstalter är oklara och praxisen för samarbetet ännu är bristfällig. Dessutom observerades att systemet för missbruksvård för unga i huvudstadsregionen är splittrat. Enligt Institutet för hälsa och välfärds enkät Hälsa i skolan 2021 har drickande i berusningssyfte minskat bland unga under de senaste tre åren. I städerna i huvudstadsregionen prövade man cannabis mer än i hela landet på alla skolstadier. Även försök med andra olagliga droger var vanligare i huvudstadsregionens städer än i resten av landet.

Samarbetet mellan städerna, välfärdsområdena och HUS för att främja barns och ungas välbefinnande

Välbefinnandet bland barn och unga kan även i fortsättningen påverkas bäst där barn och unga tillbringar sin vardag, det vill säga i skolor, läroanstalter, fritidsaktiviteter och familjer. När strukturerna inom social- och hälsovården förändras betonas ett nära samarbete mellan städerna, välfärdsområdena och HUS, när man strävar efter att främja barns och ungas välbefinnande.

De behov av att utveckla mentalvård för barn och unga som man redan tidigare känt till framkom också i denna utvärdering. Samarbetet, rollerna och uppgiftsfördelningen mellan de organisationer som producerar tjänster i huvudstadsregionen är fortfarande inte tydliga. Vård- och servicekedjorna är ännu inte smidiga trots utvecklingen. Bristen på yrkesutbildad personal inom psykisk hälsa hos barn och unga är en gemensam utmaning för städerna, HUS och välfärdsområdena, och rekryteringssvårigheter är en central faktor som bromsar upp tillgången till vård. Det är särskilt svårt att rekrytera läkare och psykologer, så städerna konkurrerar om dem sinsemellan och med den privata sektorn.

Revisionsnämndens slutsatser

Målet för undervisningsväsendet i alla städer i huvudstadsregionen är att öka gemenskapen efter coronapandemin. Städerna använder verksamhetsmodeller för att ingripa i frånvaro och mobbning.

Det har förekommit fördröjningar i tillgången till tjänsterna både i städernas egna tjänster och i de tjänster som HUS producerar. Inom elevhälsan finns det utmaningar särskilt med tillgången till psykologer. I städerna har nya verksamhetssätt tagits i bruk, personalen inom elevhälsan

har utökats och yrkespersonerna i städerna har fått omfattande utbildning i användningen av kortterapi metoder avsedda för behandling av lindriga och medelsvåra psykiska störningar.

Den största utmaningen inom mentalvården är fortfarande att det inte finns någon tydlig ansvarig instans särskilt för behandlingen av lindriga och medelsvåra psykiska problem hos unga. Detta framkommer till exempel genom att man inom elevhälsan stöder sådana klienter som skulle behöva mer terapeutiska tjänster och genom att man vid HUS även vårdar sådana barn och unga som inte nödvändigtvis skulle behöva vård på specialiserad sjukvårdsnivå.

Samarbetet, rollerna och uppgiftsfördelningen mellan de organisationer som producerar tjänster i huvudstadsregionen är fortfarande inte tydliga. Vård- och servicekedjorna är ännu inte smidiga trots utvecklingen.

Bristen på yrkesutbildad personal inom barns och ungas psykiska hälsa är en gemensam angelägenhet för städerna, HUS och välfärdsområdena. När strukturerna inom social- och hälsovården förändras betonas ett nära samarbete mellan städerna, välfärdsområdena och HUS, när man strävar efter att främja barns och ungas välbefinnande.

4.1.2 PSYKISKT VÄLBEFINNANDE BLAND BARN OCH UNGA I ESBO

Esbo stads mål var att utvärdera om elevernas psykiska välbefinnande i grundskolorna i Esbo har främjats i enlighet med målen i budgeten 2022 och välfärdsplanen för barn och unga 2022–2025. I utvärderingen utreddes behovet av elevhälsa, tillgången till dem och antalet vakanser. Dessutom utreddes åtgärder och metoder som stärker elevernas psykiska välbefinnande, främjar elevernas tillgång till vård samt förebygger våld, mobbning och trakasserier. I utvärderingen utreddes också främjandet av åtgärderna i säkerhetsprogrammet och tjänsterna för elever med invandrarbakgrund. Utvärderingen gällde undervisningsenheterna vid grundskolorna inom sektorn för fostran och lärande, kurators- och psykologtjänsterna samt skolhälsovården inom välfärds- och hälsosektorn. Ansvar för att ordna kurators- och psykologtjänster samt skolhälsovård överfördes till Västra Nylands välfärdsområde i början av 2023.

Ordnande av elevhälsans kurators- och psykologtjänster samt skolhälsovårdens tjänster

Målet med den generellt inriktade elevhälsan är i första hand förebyggande arbete som stöder hela skolan och där man förebygger att problem uppstår eller identifierar problem redan i ett tidigt skede samt ordnar det elevhälsostöd som behövs. Skolans elevhälsogrupp, som leds av rektorn, ansvarar för elevhälsans verksamhet. Inom den finska grundläggande utbildningen grundades år 2022 en rektorsarbetsgrupp för att utveckla elevhälsan, och det regionala samarbetet inom elevhälsan stärktes. Enligt rektorsenkäten 2022 hade rektorerna klart mer den uppfattningen att elevvårdens fokus inte ligger på förebyggande elevvård, så som det borde vara, jämfört med lärarna.

Med individuellt inriktad elevhälsa avses skolhälsovårdstjänster som ges till enskilda elever, kurators- och psykologtjänster inom elevhälsan samt sektorsövergripande individuellt inriktad elevhälsa. Inom den individuella elevhälsans kurators- och psykologtjänster är tidsfristen för att få prata med en kurator eller psykolog vid läroanstalten högst sju skoldagar efter kontakt, eller i brådskande fall samma eller följande skoldag. Detta förverkligades inte helt för alla klienter. I september år 2022 förverkligades tidsfristen för träff med en psykolog till 96,1 procent och för en kurator till 95 procent. Den lagstadgade personaldimensioneringen för kuratorstjänsterna är 670 elever per kurator för finskspråkiga elever. Detta förverkligades inte år 2022, då elevantalet i genomsnitt var 680 elever per kurator. Ytterligare 11 kuratorer och en psykolog rekryterades med statsunderstöd och de fick fast anställning hösten 2022, vilket har ökat möjligheterna att få vård. Dimensioneringen en psykolog per 780 elever träder i kraft först 1.8.2023, men den svåra tillgången till psykologer gör det svårare att uppnå målet. På en psykolog fanns det i genomsnitt 729 finskspråkiga elever år 2022. Läsåret 2021–2022 hade kuratorerna 4 953 klienter och

psykologerna 3 668 klienter. Antalet klienter hos psykologerna minskade från föregående läsår, eftersom det fanns för få psykologer i skolorna.

Skolhälsovårdens mål att göra en hälsoundersökning av 90 procent av eleverna kommer sannolikt inte att uppnås under läsåret 2022–2023 eftersom det inte finns tillräckligt med personalresurser. Efter undantagsåren har behovet av stöd hos barn och familjer ökat, och därför riktades skolhälsovårdens resurser till besök inom särskilt stöd. Detta försämrade avsevärt skolelevernans möjlighet att genomgå regelbundna undersökningar och orsakade å sin sida en vårdskuld för de kommande åren. Hälso- och sjukvården har också fått tilläggsuppgifter för vilka det inte finns tillräckligt med personal. Det bör också beaktas att personalrekommendationerna för hälso- och sjukvården är från 2004. Dessutom behöver barn och unga med invandrarbakgrund och ett främmande språk som modersmål mer service och tid. Utfallet för hälsoundersökningarna var under höstterminen 23 procent, medan målet var 40 procent. År 2021 hade hälsovårdarna 24 937 klienter och läkarna 7 201 klienter. Antalet klienter har minskat under coronapandemin. Dessutom understödde undervisningsenheterna och elevhälsan elever som skulle ha behövt konsultation av Esbos egen barnpsykiatri, men som inte har fått komma till mottagningen. Elevernans problem eskalerades så att de motsvarade specialiserad sjukvårdsnivå, eftersom alla elever som behövde hjälp inte fick hjälp av den egna barnpsykiatrin.

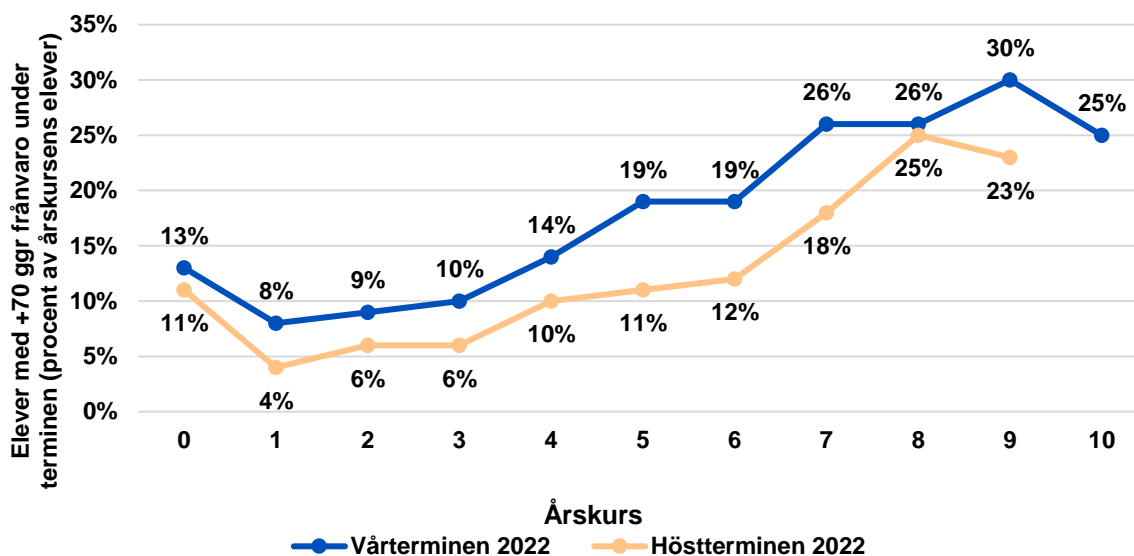
Vid överföringen av ansvaret för att ordna elevhälsans kurators- och psykologtjänster samt skolhälsovårdens tjänster till välfärdsområdet har det viktigaste varit att det inte uppstår störningar i elevernas och studerandenas tjänster på grund av förändringen. Elevhälsan ska även i fortsättningen vara lättillgängliga för elever, studerande och undervisningspersonal i skolor och läroanstalter. Det råder fortfarande personalbrist inom elevhälsan och allokeringen av resurser enligt rekommendationerna har inte uppnåtts i alla skolor och läroanstalter. Med tanke på sektorn för fostran och lärande är det viktigt att även andra social- och hälsovårdstjänster som eleven behöver är lättillgängliga och att varje elev får det stöd han eller hon behöver till exempel i utmaningar som gäller psykiskt välbefinnande. Även Esbo stads revisionsnämnd krävde i sin utvärderingsberättelse för 2021 att ett tillräckligt utbud av mentalvårdstjänster för barn och unga ska säkerställas.

Åtgärder och metoder inom den grundläggande utbildningens undervisningsenhet och elevhälsan för att främja elevernas psykiska välbefinnande

Inom elevhälsan utbildades anställda i forsknings- och evidensbaserade metoder, såsom kortterapeutiska arbetssätt, Cool Kids-intervention och IPC-intervention, och alla anställda utnyttjade olika metoder i sitt arbete enligt klientens behov. Alla anställda utbildades i ett kortterapeutiskt arbetssätt och enligt de anställda var erfarenheterna av det bra och barnen fick snabbt hjälp med metoden.

Enligt resultaten från elevenkäten 2022–2023 minskade antalet elever som nästan alltid mår bra i skolan en aning jämfört med året innan och var nu 49,1 procent. Antalet elever som hade hög frånvaro var 5 404 under vårterminen 2022 och 3 886 under höstterminen 2022. I följande diagram presenteras andelen elever som hade över 70 frånvaroanteckningar under vår- och höstterminen 2022 per årskurs. År 2022 gjordes en noggrannare utredning om elever som hade hög frånvaro och en sektorövergripande grupp har samlats för att fundera på åtgärder för att vända trenden. Man strävar efter att förebygga elevernas ökade skolfrånvaro genom att satsa på den generellt inriktade elevhälsan. Vid undervisningsenheterna har man utarbetat återhämningsplaner från coronapandemin. Syftet med planerna är bland annat att öka gemenskapen i skolorna. Den finska grundläggande utbildningen deltar för andra läsåret i SKY-projektet för engagerande arbete i skolgemenskapen, och inom den svenska grundläggande utbildningen finns ett närvaroteam som stöd för elever som är borta från skolan. Staden erbjuder hobbyverksamhet som följer Finlandsmodellen för hobbyverksamhet, där barn och unga kan utöva till exempel kultur eller motion och idrott i samband med skoldagen.

Elever med hög frånvaro 2022

Källa: Suomenkielisen opetustoimen arviointiraportti 2022.

Vid undervisningsenheterna används åtgärder och metoder som förebygger våld, mobbning och trakasserier. Man har tagit i bruk planen Tillsammans för en stark gemenskap – Mot mobbning (Yhdessä vahvaksi yhteisöksi – Ei kiusaamiselle) och anvisningar om uppföljningen på stadsnivå gavs hösten 2022. Esbo har under hösten 2022 tagit i bruk tjänsten Säkerhet på sociala medier (Someturva). Dessutom användes Barnahus-modellen inom specialtjänsterna för barnfamiljer i Esbo, för vilken man utbildade anställda. Enligt resultaten av elevenkäten 2022–2023 svarade 47 procent av eleverna att ”de vuxna i vår skola ingriper nästan alltid i mobbning” och 81 procent svarade att ”jag blir inte mobbad”. Personalens och elevernas åsikter om ingripande i mobbning skiljde sig från varandra: enligt personalens rapporter har modeller för förebyggande av mobbning tagits i bruk i fler skolor än tidigare, men enligt eleverna ingriper vuxna i mobbning något mer sällan än tidigare. Esbos säkerhetsprogram uppdateras under år 2023 och verksamheten i Esbos arbetsgrupp för skoltrygghet förnyades hösten 2022. Gruppen rapporterar regelbundet till ledningsgruppen för sektorn för forstran och lärande.

Revisionsnämndens slutsatser

Välfärden bland barn och unga i Esbo och utvecklingen av den går i samma riktning som i hela huvudstadsregionen. Enligt resultaten från enkäten Hälsa i skolan 2021 är största delen av barnen och ungdomarna i huvudstadsregionen nöjda med sitt liv, men i enkätresultaten framkommer det särskilt att flickor upplever ensamhet, utmattning och ångest.

Bakom situationen bland barn och unga finns bland annat nedstängning och begränsning orsakade av coronapandemin, Rysslands anfallskrig mot Ukraina och trycket från sociala medier. Enligt revisionsnämndens bedömning är det svårt att påverka dessa grundläggande orsaker på undervisningsenhetsnivå eller elevhälsonivå. I sin helhet ser det ut som att psykiskt välbefinnande bland barn och unga är på väg mot det sämre. Fullmäktige förutsatte att stadens roll efter coronapandemin och vårdreformen kräver särskilda åtgärder. Till följd av detta satte Esbo som resultatmål för 2022 att barn och unga ska må bra.

Genom generellt inriktad elevhälsa, åtgärder i planen för återhämtning från coronapandemin och planen mot mobbning samt hobbyverksamhet främjas undervisningsenheternas gemenskap och utslagning av elever förebyggs. Elevernas skolfrånvaro har ökat och för att minska den har man inlett ett sektorsövergripande samarbete.

Personalresurssituationen för elevhälsans psykologer är oroväckande. En central orsak till problemen med tillgången till psykologer har identifierats som att det finns ett begränsat antal psykologer och att de sysselsätts inom den privata sektorn. Fler kuratorer har rekryterats med statsunderstöd, vilket är bra. Antalet hälsoundersökningar i skolan är inte förenligt med målet, vilket beror på specialarrangemang och personalbrist på grund av coronapandemin. För att hjälpa barn med neuropsykiatriska symtom bör de sakkunnigas kompetens stärkas inom tjänsterna för fostran och lärande.

Revisionsnämnden anser att det är viktigt att samarbetet och kommunikationen mellan skolan och vårdnadshavarna fungerar och att man utöver elektroniska meddelanden även kommunicerar ansikte mot ansikte så att barn och unga får det stöd de behöver för skolgången.

Samarbetet mellan Esbo stad och välfärdsområdet är viktigt, eftersom stadens och välfärdsområdets tjänster används av samma barn och unga vars ärenden är gemensamma mellan organisationerna. Man måste se till att tyngdpunkten inom elevhälsan förblir den generellt inriktade elevhälsan, även om elevhälsan och undervisningen ordnas från olika organisationer. Revisionsnämnden oroar sig för om det finns tillräckligt med anställda inom elevhälsan i Esbo, som redan befinner sig i en svår resurssituation. I början av 2023 har resursfördelningen enligt rekommendationerna inte uppnåtts i alla skolor/läroanstalter.

Revisionsnämndens rekommendationer

Sektorn för fostran och lärande ska för sin del se till att de tjänster som stöder barns och ungas välbefinnande är tillräckliga, sker i rätt tid och utvecklas.

Praxis som konstaterats vara bra för uppföljningen och förebyggandet av elevfrånvaro bör implementeras i större utsträckning vid undervisningsenheterna inom den grundläggande utbildningen.

4.2 TJÄNSTER SOM ERBJUDITS BARN OCH UNGA MED INVANDRARBAKGRUND AV SEKTORN FÖR FOSTRAN OCH LÄRANDE SAMT VÄLFÄRDS- OCH HÄLSOSEKTORN

Inlärningsresultaten ska förbättras så att skillnaden mellan inlärningsresultaten för barn och unga med invandrabakgrund och övriga barn och unga i Esbo halveras under fullmäktigeperioden. Enligt integrationsprogrammet 2022–2025 förbättras inlärningsresultaten genom en enhetlig fostran- och lärostig, där småbarnspedagogiken, förskoleundervisningen, den grundläggande utbildningen och utbildningen på andra stadiet alla spelar en viktig roll. En förutsättning för att lyckas är ett aktivt samarbete mellan föräldrar med invandrabakgrund och organisationerna. Ett centralt test för en lyckad integrationspolitik är att barn med utländsk bakgrund, som flyttat till Finland som barn eller fötts här, klarar sig lika bra som sina jämnåriga med finländsk bakgrund när de blir vuxna.

4.2.1 TJÄNSTERNA I SEKTORN FÖR FOSTRAN OCH LÄRANDE

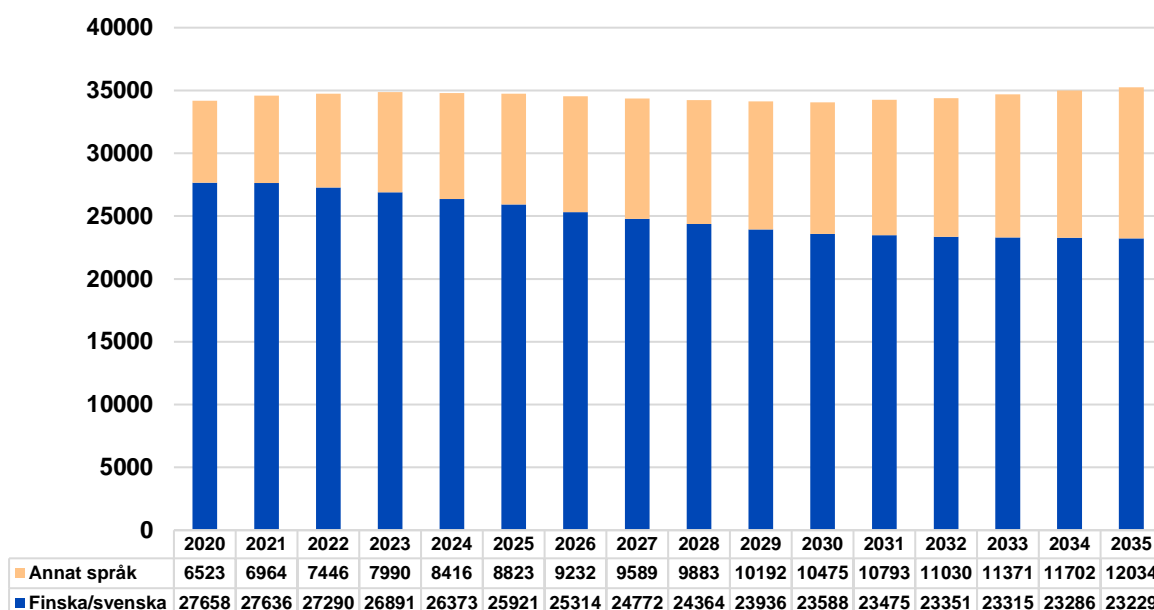
Serviceområdet för mångkulturella undervisningstjänster har till uppgift att ansvara för att ordna undervisning som förbereder för den grundläggande utbildningen, hemspråksundervisning, undervisning i minoritetsreligioner samt undervisning i finska som andra språk. Dessutom ska undervisningsstödet ha ansvar för att ordna trestegsstödet. I denna utvärdering fokuserar sektorn för fostran och lärande på tjänster inom den grundläggande utbildningen.

I Esbo finns det många elever med invandrabakgrund. Enligt sektorn för fostran och lärande är den ena ytterligheten tvåspråkiga barn med antingen finska eller svenska som andra modersmål som kommer från invandrarfamiljer med goda inkomster, som kommit till Finland på grund av arbete, och den andra ytterligheten är barn som inte alls kan finska eller svenska och som har kommit till Finland till exempel som asylsökande från betydligt sämre förhållanden. Det bör observeras att det i familjer med invandrabakgrund i varierande grad finns både fattiga och personer med goda inkomster, och att det även bland asylsökande finns välutbildade personer. Barn med invandrabakgrund löper tredubbel risk att bli mobbade i skolan.

Andelen elever i grundskoleåldern med ett främmande språk som modersmål

I följande figur presenteras ett scenario om förändringar i antalet elever med ett främmande språk som modersmål (annat språk än finska, svenska eller samiska) och förändringar i deras förhållanden 2020–2035. Andelen personer i grundskoleåldern med ett främmande språk som modersmål ökar till 34 procent fram till 2035, medan andelen i 2019–2020 var 19,1 procent. De största utländska språkgrupperna i Esbo grundskolor var år 2021 och 2022 arabiska, ryska och estniska. Arabiskan har vuxit som språk vid sidan av ryska och estniska, medan andelen personer med estniska som modersmål har minskat, eftersom esternas boende och sysselsättning i Finland har minskat i och med att deras levnadsstandard har stigit i det egna hemlandet.

Finska och svenska som modersmål samt annat modersmål år 2020–2035

Källa: Kasvun ja oppimisen toimialan esitysmateriaali tarkastuslautakunnan II jaostossa 27.10.2022.

I Esbo deltar cirka 5 000 elever i hemspråksundervisning och under höstterminen 2022 erbjöds undervisning i 39 språk. Hemspråksundervisningen är viktig, eftersom upprätthållandet och undervisning i det egna modersmålet även hjälper barnet att lära sig och förstå finska bättre. Alla får inte undervisning i sitt eget modersmål, eftersom det bland dem finns mycket sällsynta språk som endast kan talas av 1–2 barn. Statsunderstödet för grundläggande utbildning för hemspråksundervisning utgör officiellt cirka 86 procent av kostnaderna, men statsunderstödet täcker dock inte alla faktiska kostnader. Därför har man uppskattat att det statliga stödet täcker cirka 60 procent av de faktiska kostnaderna.

Dessutom har småbarnspedagogiken en positiv inverkan på interaktionsfärdigheterna och skolframgången hos barn med ett främmande språk som modersmål. Antalet barn med ett främmande språk som modersmål i den finska småbarnspedagogiken var 4 176 år 2021 och deras deltagandegrad i småbarnspedagogiken har ökat i enlighet med det eftersträlvade målet.

Förberedande undervisning och trestegsstöd för undervisningen

Barn med invandrarbakgrund kan få förberedande undervisning i förskoleundervisningen eller i den grundläggande utbildningen i skolan. Eleverna hänvisas till förberedande undervisning via mångkulturella undervisningstjänster. I skolan ordnas förberedande undervisning i gruppen för allmän undervisning (inkluderande förberedande undervisning) eller i smågrupper (förberedande undervisning i grupp). Den förberedande undervisningen tar cirka ett år och undervisningsspråket är finska. Undervisningsformen för den förberedande undervisningen i skolan bestäms enligt elevens kunskaper i finska samt utbildningsbakgrund. Efter den förberedande undervisningen får eleven vid behov intensifierat stöd för studierna i olika läroämnen på finska. Under läsåret 2021–2022 fanns det 32 grupper för förberedande undervisning i gruppform och 391 elever. Fram till december 2022 hade antalet ökat till 63 grupper och 732 elever. Cirka 20 procent av eleverna i den förberedande undervisningen är ukrainare. Enligt situationen hösten 2022 finns det fler grupper för förberedande undervisning än under flyktingkrisen år 2015, då många unga kom till Esbo utan vårdnadshavare.

Barn med ett främmande språk som modersmål har vanligtvis placerats i finska skolor. Inom tjänsterna för fostran och lärande strävar man i fortsättningen efter att i allt högre grad placera barn

med ett främmande språk som modersmål i svenska skolor. Svenskspråkiga elever behöver också internationella elever i sin skolmiljö, eftersom huvudstadsregionen i framtiden blir alltmer internationell.

Det är möjligt att få stöd för elevens lärande och skolgång på tre olika nivåer. Stödformerna och stödstrukturerna stärks stegvis. Stödnivåerna är allmänt stöd, intensifierat stöd och särskilt stöd. Man strävar efter att ordna elevens stöd i en grupp inom den allmänna undervisningen alltid när det är förenligt med elevens bästa. Andelen elever med ett främmande språk som modersmål bland elever med intensifierat och särskilt stöd är högre än bland den övriga befolkningen, eftersom elever med ett främmande språk som modersmål inte kan finna särskilt bra eller elever med flyktningbakgrund kommer från mycket traumatiska förhållanden, varvid behovet av stöd för undervisningen är större särskilt i början. En positiv sak är att barn med utländsk bakgrund i THL:s enkät Hälsa i skolan 2021 berättade att de upplever att de får hjälp under samma förutsättningar och i lika stor utsträckning som finländska barn.

Andelen elever med främmande språk som modersmål av eleverna med intensifierat och särskilt stöd

Finsk utbildning, hösten 2022	Elever sammanlagt	Varav elever med intensifierat stöd	Varav elever med särskilt stöd
Elever inom den grundläggande utbildningen	30638 2021: 30496 2020: 30278	4 578 (14,9 %) 2021: 4 315 (14,1 %) 2020: 3 991 (13,2 %)	3 034 (9,9 %) 2021: 2 928 (9,6 %) 2020: 2 824 (9,3 %)
Andel elever med främmande språk som modersmål	7 774 (25,4 %) 2021: 7 012 (23 %) 2020: 6 871 (22,7 %)	2 263 (49,4 % av elever med intensifierat stöd) 2021: 2 168 (50,2 %) 2020: 2 037 (51 %)	2 306 (43 % av elever med särskilt stöd) 2021: 1 174 (40,1 %) 2020: 1 032 (36,5 %)
Svensk utbildning, hösten 2022	Elever sammanlagt	Varav elever med intensifierat stöd	Varav elever med särskilt stöd
Elever inom den grundläggande utbildningen	3025 2021: 3078 2020: 3079	446 (14,7 % av alla elever) 2020: 2021: 436 (14,2 %) 2020: 400	158 (5,2 % av alla elever) 2020: 2021: 166 (5,4 %) 2020: 151
Andel elever med främmande språk som modersmål	2,7 % 2021: 2,7 % 2020: 2,4 %	3,6 % av elever med intensifierat stöd 2021: 2,3 % 2020: 3,3 %	5,7 % av elever med särskilt stöd 2021: 7,2 % 2020: 7,9 %

Källa: Toimintaympäristön tila Espoossa 2023, sektorn för fostran och lärande.

En indikator för resultatmålet Esbos integration är att skillnaderna i inlärningsresultaten mellan elever med främmande språk som modersmål och finsk- och svenskspråkiga i slutskedet av den grundläggande utbildningen minskar (medeltalet för läsårsbetygen för elever i årskurs 6 och 9). Skillnaderna i inlärningsresultaten presenteras enligt uppföljningen 31.12.2022 i följande tabell. Resultatmålet uppnåddes inte, eftersom skillnaderna i inlärningsresultaten beroende på mätare antingen ökade eller minskade på grund av att de finskspråkiga elevernas inlärningsresultat försämrades. Esbo stad strävar efter att tillsammans med de statliga undervisningsmyndigheterna och andra städer i huvudstadsregionen så snart som möjligt skapa en mätare som ersätter uppföljningen av medeltal, som uppdateras årligen och som är mer objektiv för uppföljningen av skillnaderna i inlärningsresultaten i den grundläggande utbildningens slutskede och deras utveckling.

Skillnader i inlärningsresultat 31.12.2022

Finska	Främmande språk	Skillnad
Medeltalet på årskurs sex 8,52 2021: 8,56	Medeltalet på årskurs sex 7,86 2021: 7,86	0,66 2021: 0,7
Medeltalet på årskurs nio 8,40 2021: 8,43	Medeltalet på årskurs nio 7,67 2021: 7,64	0,73 2021: 0,79

Källa: Bokslutet för 2022.

Samarbetet mellan familjerna och skolorna

I Esbo grundskolor finns kulturhandledare som fungerar som kontaktpersoner mellan familjer och lärare och som förbättrar möjligheterna till samarbete mellan hem och skola. Verksamheten kombinerar konsultation, servicehänvisning, tolkning och stöd för elevernas och deras familjemedlemmars identitet. Kulturhandledning finns på arabiska, dari/farsi, kurdiska, somaliska (permanent finansiering) och ukrainska. Genom Meliora-projektet utvidgas kulturhandledningen på heltid på ryska samt på deltid på mandarin, albanska och thai.

Enligt undersökningar påverkar barnets mors utbildningsnivå barnets framgång i skolan. I Finland finns både högt utbildade och utbildade kvinnor med utländsk bakgrund. Allmänt taget kan man konstatera att inlärningsresultaten bland barn till arbetskraftsinvandrare med goda inkomster är goda och inlärningsresultaten bland barn i familjer med flyktingbakgrund som har anlänt till Finland från sämre förhållanden är sämre.

Det kan vara svårt att nå kvinnor med invandrabakgrund, eftersom de upplever att det är svårt att svara på kontaktförfrågningar från främmande, liksom att delta i sådana evenemang som de inte känner till. Ofta hjälper det att personen som tar kontakt är en bekant, till exempel en person som representerar samma språk eller kulturella bakgrund från invandrarorganisationerna. Till exempel i invånarhus finns det aktiva mammor med invandrabakgrund. I skolan Tiistilän koulu i Esbo pågår ett försök där mammor med invandrabakgrund kommer för att studera finska under barnens skoldag.

4.2.2 VÄLFÄRDS- OCH HÄLSESEKTORNS TJÄNSTER

År 2022 producerade välfärds- och hälsosektorn de tjänster som presenteras nedan. I början av 2023 överfördes ansvaret för att ordna tjänsterna till Västra Nylands välfärdsområde.

Välfärds- och hälsosektor erbjuder i första hand tjänster enligt klienternas behov och språk- och kulturbakgrunden samt annat behov av särskilt stöd beaktades enligt situationen. Inom alla tjänster fanns möjligheten att använda tolk och mobiltolkning. I språk- och kulturfrågor kunde man också konsultera till exempel invandrantjänsterna och Hello Espoo-info. Dessutom samarbetade man med organisationer och samfund samt andra aktörer, såsom representanter för grannstäderna, polisen och utbildningsorganisationerna.

Det ökade antalet invånare med ett främmande språk som modersmål syntes tydligt i rådgivningens samt skol- och studerandehälsovårdens tjänster. I en del av välfärds- och hälsosektorns tjänster var andelen personer med ett främmande språk som modersmål och överrepresentationen betydande, till exempel inom barnskyddets öppenvård var andelen cirka 30 procent och inom habiliteringstjänsterna för barn 50 procent. Statistikföringen av klienter med invandrabakgrund och klienter med ett främmande språk som modersmål och tillgången till statistikuppgifter inom social- och hälsovården var utmanande, eftersom det registrerade och det verkliga servicespråket kunde skilja sig från varandra.

Välfärds- och hälsosektor lyfte fram att motsvarigheten till den finska termen "kotouttamisen edistäminen" numera är "kotoutumisen edistäminen", med betoning på den egna aktiva verksamheten och inte på integration som ges uppifrån.

Social- och hälsovårdens praxis för invandrare och personer med främmande språk som modersmål

På mödra- och barnrådgivningarna finns hälsovårdarnas mångfaldsgrupp NeMo, vars uppgift är att skapa praxis och dela information om mångfald och kulturell mångfald mellan rådgivningsbyråerna. Esbos FGM-arbetsgrupp (Female genital mutilation, könsstympning av flickor och kvinnor) delade ut information och råd om till exempel hur man för saken på tal och hur man hänvisar

klienter till hjälp som finns att få. Tjänsten Moniku var avsedd för familjer med ett främmande språk som modersmål, där åtminstone den ena föräldern har något annat språk än finska eller svenska som modersmål. I tjänsten Moniku erbjöds tidigt stöd för språkutvecklingen för familjer med barn i rådgivningsåldern och familjer som väntar barn. Moniku-handledarna stödde familjerna i att upprätthålla och värdesätta sitt eget språk och sin egen kultur, vilket gav en grund för att lära sig andra språk och stärka de integrationsfrämjande färdigheterna. Även andra välfärds- och hälsotjänster utnyttjade tjänsten Moniku.

Inom skol- och studerandehälsovården gjordes vid behov en inresekontroll där särskild uppmärksamhet fästes vid smittsamma sjukdomar. Vid hälsoundersökningen i den förberedande klassen gjordes en mer omfattande hälsoundersökning än för andra elever, där man också beaktade smittsamma sjukdomar. Inom skol- och studerandehälsovården utnyttjades också FGM-processen.

Inom specialtjänsterna för barnfamiljer erbjöds papperslösa och personer som väntar på uppehållstillstånd tjänster enligt barnskyddslagen, om barnets och familjens situation förutsatte det. Inom hälsovården och funktionshinderservicen erbjöds i mån av möjlighet kontakt på det egna språket och vid behov konsulterades samarbetspartner. Dessutom ordnades informationsmöten med låg tröskel för familjer med ett främmande språk som modersmål. För unga och familjer med arabiska som modersmål testades Hayas hjälptjänst på webben, via vilken man själv fick söka stöd till exempel i frågor som gällde arbete, utbildning och välbefinnande.

Flykting- och invandrartjänster för familjer samt för barn och unga som anlänt utan vårdnadshavare

Esbo grupphem tryggade, upprätthöll och utvecklade sina klienters fysiska och psykiska funktionsförmåga, och det var avsett för minderåriga asylsökande som kommit till landet utan vårdnadshavare samt för personer som får tillfälligt skydd innan de får en hemkommun. Barn och unga som kommit till Finland utan vårdnadshavare och som fått en kommunplats i Esbo inkvarterades i Stensviks och Ålgportens familjegrupphem, vars grundläggande uppgift var att vårda och fostra barnen samt att stöda deras välbefinnande och integration. En annan ny möjlighet var familjevård, där hemlikt boende och omsorg ordnades i en familj. Barnen fick också övernatta hos sina släktingar, men då var barnen officiellt klienter på mottagningsenheten, det vill säga på Esbo grupphem. Socialarbetaren gjorde alltid en utredning om privat inkvartering i dessa situationer. Syftet med utredningen var att säkerställa att privat inkvartering är en lämplig boendelösning för barnet. Socialarbetet och socialhandledningen gjorde bedömningar av servicebehovet och klientplaner för barn och unga som kommit till landet utan vårdnadshavare samt ordnade tjänster som stödde klienten.

Teamet för familjer inom flykting- och invandrartjänsterna stödde flyktingfamiljerna i integrationen och gav tjänster enligt socialvårdslagen i tre år efter den första befolkningsregistreringen. Teamet samarbetade med skolor och daghem samt beviljade stöd för hobbyer. Brådskande socialvård för papperslösa gavs barnfamiljer som inte hade ett gällande uppehållstillstånd och som inte omfattades av mottagningstjänsterna. Brådskande socialvård innehöll rådgivning i myndighetsärenden samt vid behov ordnande av inkvartering och säkerställande av nödvändig utkomst i samarbete med FPA. Barn i papperslösa familjer kunde beviljas stöd för särskilda behov hos barn, såsom skolmaterial. Papperslösa föräldrar kunde beviljas stöd för kostnader för umgänge med barn. För minderåriga offer för människohandel gjordes inom flykting- och invandrartjänsterna bedömningar av servicebehovet inom socialvården och tjänsterna ordnades i samarbete med andra aktörer.

Oro över unga som mår dåligt

I Västra Nyland är ett gemensamt bekymmer att de ungas illamående tar sig uttryck i att deras brott blir brutalare och att gängbildningen ökar. Inom barnskyddet oroar man sig för dessa unga. Gruppen är inte stor, men man måste se till att fenomenet inte sprids. Barnskyddet och polisen samarbetar intensivt i ärendet, vilket polisen redan har gett god respons på. Dessutom har man i

beredningen av Västra Nylands välfärdsområde ordnat en workshop om ungas illamående och dess följdverkningar. Under workshoppen konstaterades bland annat att det behövs gemensamma verksamhetsmodeller mellan skolan, barnskyddet, ungdomsarbetet, polisen, brottspåföljdsmyndigheten och andra aktörer.

Revisionsnämndens slutsatser

Andelen barn och unga med invandrabakgrund i tjänsterna inom sektorn för fostran och lärande samt välfärds- och hälsosektorn ökar. Barn och unga med invandrabakgrund behöver en och en halv gång så mycket tjänster som barn och unga bland den övriga befolkningen, eftersom det ordnas mer specialtjänster för dem, såsom förberedande undervisning.

Att stärka kunskaperna i finska och den samhälleliga ställningen hos kvinnor och mödrar med invandrabakgrund samt att öka småbarnspedagogiken för barn med invandrabakgrund har en positiv inverkan på interaktionsfärdigheterna och skolframgången för barn med invandrabakgrund. Den grundläggande utbildningen för barn och unga med ett främmande språk som modersmål har i regel ordnats inom den finska grundläggande utbildningen. I fortsättningen strävar man också efter att placera allt fler barn och unga med ett främmande språk som modersmål i de svenska skolorna.

De ungas illamående tar sig delvis uttryck i att deras brott blir brutalare och att gängbildningen ökar. I beredningen av Västra Nylands välfärdsområde ordnades en workshop om ungas illamående och dess följdverkningar. Under workshoppen konstaterades bland annat att det behövs gemensamma verksamhetsmodeller mellan skolan, barnskyddet, ungdomsarbetet, polisen, brottspåföljdsmyndigheten och andra aktörer.

Till följd av vårdreformen ersattes en del av kommunal- och samfundsskatteinkomsterna i Esbo med en statsandel som bland annat reagerar långsammare på folkökningen och kostnadsnivån. I statsandelsreformen bör man beakta den särskilda situationen i städerna i huvudstadsregionen när befolkningen med ett främmande språk som modersmål ökar. Genom att säkerställa finansieringen kan man producera tjänster som förebygger segregation och utslagning.

Revisionsnämndens rekommendationer

Esbo bör för sin del bidra till att påverka fastställandet av statsandelsfinansieringen för fostran och lärande då andelen barn och unga med främmande språk som modersmål i huvudstadsregionen är högre än i landet i genomsnitt.

Samarbetet mellan skolor och familjer med invandrabakgrund bör ökas till exempel genom försök där familjernas kunskaper i finska kan utvecklas.

5 UTVÄRDERING AV STADSMILJÖSEKTORNS TJÄNSTER

5.1 STADENS MARKPOLITIK OCH MARKEGENDOM

Enligt markanvändnings- och bygglagen ska kommunen ta hand om planeringen av områdesanvändningen, styra och övervaka byggande inom kommunens område samt bedriva markpolitik. Kommunens markpolitik omfattar de mål och åtgärder som hänför sig till kommunens markförvärv och genomförandet av markplaner för att skapa skapar förutsättningar för att utveckla samhällena.

De markpolitiska åtgärderna i Esbo baserar sig på målen i Berättelsen om Esbo, Esbos bostadsprogram och de regionala målen i avsiktsförklaringen för markanvändning, boende och trafik i Helsingforsregionen samt de riksomfattande målen för områdesanvändningen. År 2015 godkände stadsfullmäktige principerna för markförvärv och -överlåtelse samt markanvändningsavtal som styr genomförandet av Esbos markpolitik, där staden fastställde verksamhetsätten för de närmaste åren vid markförvärv, tomtöverlåtelse och träffande av markanvändningsavtal.

Stadsstyrelsen leder planläggningen och den allmänna markanvändningsplaneringen samt beslutar i enlighet med Berättelsen om Esbo om principerna för markanvändningen, planläggningen och bostadspolitiken.

Esbos areal är 527 km² (52 700 ha), varav markområdets andel är 312 km² (31 200 ha). Av stadens areal är 216 km² vatten, varav 198 km² havsområde. Det finns 165 öar, varav den största är Pentala, och det finns 95 sjöar, varav den största är Bodom träsk. Det finns 58 kilometer havskust.

Staden äger en tredjedel av Esbos markområde, det vill säga cirka 13 000 hektar. Största delen av de områden med generalplan och detaljplan som är i stadens besittning är splittrade i allmänna områden, såsom rekreationsområden, gator, parker och parkeringsområden.

Råmarkens andel av stadens markegendom har förblivit nästan oförändrad 2012–2021. Y-tomter för allmänna byggnader anvisas i första hand för stadens egen verksamhet, såsom byggande av skolor och daghem.

Markanvändningsavtal samt förvärv och försäljning av mark

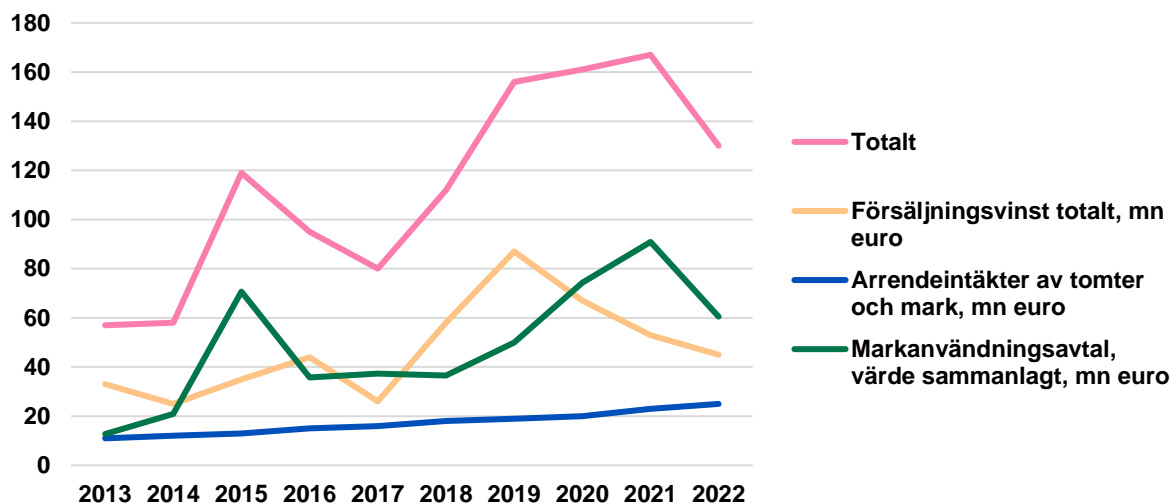
Markanvändningsavtalen baseras på markanvändnings- och bygglagen. I avtalet kommer man överens om att markägaren deltar i kostnaderna för samhällsbyggandet i planområdet. I slutet av 2022 undertecknades 31 markanvändningsavtal värda 60,5 miljoner euro, varav 54,9 miljoner euro i pengar och 5,6 miljoner euro som mark.

Ett markanvändningsavtal ingås mellan kommunen och en privat markägare alltid när en anhängig detaljplan eller en planändring medför betydande nytta för markägaren. Staden bedömer om tröskeln för markanvändningsavtal överskrids och förhandlar om dem med markägarna. Ett avtal bereds efter att stadsplaneringsnämnden har godkänt förslaget till detaljplan. Avtalen godkänns av stadsstyrelsen. Detaljplaner godkänns av stadsstyrelsen, större detaljplaner av fullmäktige, efter att avtalet har undertecknats.

Inkomsterna av markanvändningsavtalen är avsedda att användas för utveckling och byggande av infrastruktur som tjänar avtalsområdet. Inkomsterna bokförs i balansräkningen, varifrån de överförs till driftsekonomin för betalning av byggnadskostnader som uppkommit i takt med att infrastrukturen inom avtalsområdet färdigställts. Enligt stadens revisors rekommendation ska ersättningen för markanvändningsavtalet intäktföras senast inom 10 år från det att markanvändningsavtalet har vunnit laga kraft.

I följande diagram presenteras stadens markförsäljningsvinster, externa arrendeinkomster samt det ekonomiska värdet av de undertecknade markanvändningsavtalen åren 2013–2022.

Markförsäljningsvinst, arrendeintäkter samt penningvärdet av markanvändningsavtal, mn euro 2013–2022

Källa: Stadsmiljösektorn 4/2023.

Förfaranden och prissättning i markanvändningsavtal

Vid fastställandet av ersättningar enligt markanvändningsavtal iaktas principerna i 130 § i kommunallagen, varvid värdet enligt både den gamla och den nya planen grundar sig på marknadsvärdet. Vid fastställandet av ersättningar för markanvändningsavtal används handlingar som upprättats av en opartisk utvärderare.

Avtalsersättningens storlek är i regel 40–60 procent av den nytta som markägaren får av detaljplanen och den grundar sig på stadens kostnader för planen.

Markanskaffning

Staden förvärvar i första hand mark på frivillig basis genom att förhandla med fastighetsägarna. Staden strävar i första hand efter att skaffa råmark med goda trafikförbindelser och nära centrumen för bostäder och lokaler. I budgeten för år 2022 hade 7,0 miljoner euro reserverats för markförvärv och 5,6 miljoner euro användes. Staden får också mark i samband med markanvändningsavtalen. I dem kan man också avtala om byte eller överlåtelse av mark samt om andra villkor.

Markförvärv 2016–2022

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Markförvärv, mn euro	12,8	15,0	10,2	21,8	15,9	6,0	5,6

Källa: Stadsmiljösektorns tomtenthet 4/2023.

Staden har lagstadgade rättigheter och skyldigheter i anslutning till markförvärv. Inom detaljplaneområden har staden lagstadgad rätt och skyldighet att skaffa allmänna områden samt tomter som anvisats för allmänna byggnader. Allmänna områden är till exempel gator, parker och parkeringsplatser, allmänna byggnader bland annat skolor och daghem. Initiativet till markförvärv kan komma från såväl markägaren som staden.

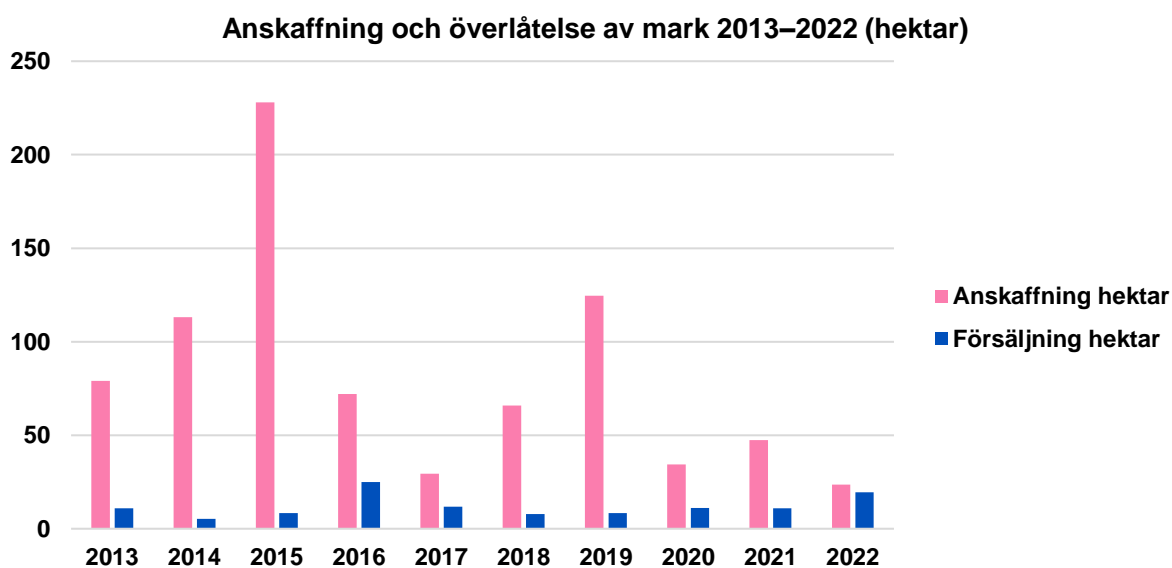
När den första detaljplanen för varje område träder i kraft övertar kommunen de områden som anvisats som gator genom fastighetsförrättning. Markägaren kan ha rätt till gatuområdesersättning om förutsättningarna uppfylls.

Överlåtelse och försäljning av mark

Staden överlåter endast tomter i områden med detaljplan, så genomförandet av detaljplanen har stor inverkan på marköverlåtelsen. Marköverlåtelse och inlösen genomförs ofta inom enskilda projekt där till exempel projektutvecklarna på markägarnas vägnar föreslår en detaljplaneändring för området eller en del av det. I ett område med riktgivande tomtindelning ska den som ansöker om bygglov påvisa besittning av hela byggplatsen. I ett område för bindande tomtindelning förutsätter erhållande av bygglov att byggplatsen också är en registertomt. En plantomt enligt den bindande tomtindelningen avskiljs genom styckning till en självständig fastighet. En plantomt blir en fastighet och en registertomt när den antecknas i fastighetsregistret.

Esbo stad utarrenderar och säljer på grundval av ansökan egnahemstomter för byggande i egen regi. År 2022 kom det in 1 829 ansökningar om egnahemstomter och 42 överläts. Bostadstomter överläts både för fritt finansierat och statsstött, yrkesmässigt byggande. Staden överlåter företags- tomter på grundval av ansökan eller, när det gäller specialobjekt och stor efterfrågan, genom of- fentligt ansökningsförfarande eller pris- eller kvalitetstävling. Staden överlåter tomter för allmänna byggnader primärt för stadens egen verksamhet. Försäljningspriset för tomten har fastställts enligt marknadspriset.

Staden arrenderar kortvarigt ut mark för många verksamheter som tjänar kommuninvånarna, kommunaltekniken eller byggandet. Dessutom beviljar staden markanvändningstillstånd för kort- variga evenemang och jippon på sina marker.

Källa: Stadsmiljösektorns tomtenhets 4/2023.

År 2015 omfattade markförvärven två arealmässigt stora köp av Helsingfors stad i områdena Gamla Noux och Alberga.

Revisionsnämndens slutsatser

Staden strävar efter att skaffa råmark med goda trafikförbindelser och nära centrumen för bostäder och lokaler. År 2022 användes 5,6 miljoner euro för markförvärv. Staden får också mark i samband med markanvändningsavtalen i vilka man också kan avtala om markbyte eller överlåtelse.

Arrendeinkomsterna av tomter och markområden har ökat stadigt sedan 2012. Utarrendering i stället för försäljning har ökat. Markförsäljningsvinsterna har varierat från år till år.

5.2 STADSTEKNIKCENTRALEN

Stadsteknikcentralen svarar för planering, byggande och underhåll av allmänna områden, lantmäteri och karttjänster, geotekniktjänster samt vissa lagstadgade myndighetsuppgifter i anslutning till fastigheter och gatuhållning. Resultatenheten stadsteknikcentralen består av fyra serviceområden: förvaltning, infrastruktur, stadsmätning och geoteknik samt investeringar. Stadsteknikcentralen sköter också stadsmiljösektorns centraliserade kundtjänst, stadens parkeringsövervakning och uppgifter enligt lagen om flyttning av fordon

Tjänsterna ordnas som stadens eget arbete, arbete i stadens regi samt som köptjänster. Stadsteknikcentralen samarbetar mycket med staten, Helsingforsregionens miljötjänster, Helsingforsregionens trafik och regionens kommuner inom utveckling av trafiknätet, samhällsteknik och miljöfrågor.

I Esbo finns det 2 000 kilometer gator som ska underhållas, 1 200 hektar grönområden samt 4 600 hektar parkskogar och ängar. År 2022 uppskattades centralens verksamhetsintäkter till 46 miljoner euro och verksamhetskostnaderna till 62 miljoner euro samt investeringarna till 81 miljoner euro. De gatu- och grönområden som ska underhållas har ökat med 3–5 procent per år.

Enheten för infrastrukturtjänster ansvarar för ordnandet av underhållet av gatu- och grönområden samt det praktiska samarbetet med HRT. Infrastrukturtjänsterna ordnar också stadscykelssystemet, trafik kontroll och belysning, administrerar arbeten på gatuområden och meddelar ledningsuppgifter

Infrastrukturnätet och infrastrukturtjänsterna utvecklas inom anslagen för underhåll i samarbete med investeringsenheten. Utvecklingen bygger på program för varje tjänst där servicenätverken och resurserna granskats på hela stadens nivå. Vi planerar åtgärder i växelverkan med invånarna. Infrastrukurstjänsterna låter bygga och bygger gatu- och grönområden i enlighet med invånarnas, näringslivets och andra användares behov.

Stadsmätning och geoteknik samlar in uppgifter om terrängen och marken och producerar geografisk information samt sköter experttjänster vid grundläggning, stadsmätningens lagstadgade myndighetsuppgifter, register och kartor över markledning. Kunderna erbjuder jordartsdata och annan kartdata mot en avgift, borrhålsuppgifter om marken och berggrunden samt uppgifter om grundvattnets nivå. Dessutom erbjuder vi gratis data via gränssnitt för allmänheten.

Infrastrukturtjänster och utveckling av verksamheten

Den stora folkökningen i Esbo är en utmaning inte bara bostadsproduktionen utan också produktionen av tillräcklig infrastruktur. Esbo stad har undertecknat avtalet om markanvändning, boende och trafik som styr tillväxten i huvudstadsregionen och förbundet sig till avtalsmålen. Enligt avtalet om markanvändning, boende och trafik 2020–2031 ska folkökningen koncentreras till befintliga bebyggelseområden och till områden med goda kollektivtrafikförbindelser. Folkökningen i Esbo har överskridit 3 300 invånare per år, som var målet i avtalet om markanvändning, boende och trafik

Stadens byggverksamhet styrs i hög grad av spårtrafikens ökande roll i Esbo. Byggprojekten fokuserar på de allt tätare zonerna med den bästa kollektivtrafiken längs Västmetron, Stadsbanan och Spårjokern.

Programmet Hemgatorna i skick

Tekniska nämnden behandlade i november 2022 uppdateringen av programmet Hemgatorna i skick. Det årliga anslaget för KTS-programmet (programmet för kommunalteknik på tätande småhusområden med detaljplan) är 3 miljoner euro. Med den planerade finansieringsnivån för 2022–2031 kommer de gator som nu ingår i programmet stå färdiga år 2045. Byggandet av KTS-områden har genomförts sedan 1996 på basis av en tvåårig genomförandeprogrammering, inom vilken man har strävat efter att bygga de mest problematiska objekten. I KTS-programmet strävar man efter att bygga områden som större områdeshelheter genom att förkorta genomloppstiderna för byggandet och sänka de totala kostnaderna. KTS-områdena prioriteras på basis av en poängsättning och deras målsatta byggnadstidpunkt har fastställts på basis av känd finansiering.

Åtgärder för klimatet och trygghet av naturens mångfald

I verksamheten beaktar stadens mål att Esbo ska vara klimatneutralt 2030. Utöver de indirekta åtgärderna kan man också sträva mot målet med direkta åtgärder. En omfattande övergången till dieselolja från förnybara energikällor har varit en viktig åtgärd för att minska koldioxidutsläppen. Parkeringsövervakningen genomför klimatåtgärder bland annat genom att använda elbilar och elcyklar samt utnyttjar distansarbete i förvaltningen där det är möjligt. Förberedelser vidtas även för en kommande klimatförändring genom förbättring av översvämningsskydd och fördröjning av dagvatten och genom att delta i utvecklingen av huvudstadsregionens databas för dagvatten (HUTI).

Revisionsnämndens slutsatser

Folkökningen i Esbo har överskridit 3 300 invånare per år, som var målet i avtalet om markanvändning, boende och trafik. En större folkökning än väntat påverkar tillräckligheten av infrastrukturjänster till exempel i nya bostadsområden.

Som ett resultat av investeringar på hög nivå har de gatu- och grönområden som ska underhållas ökat årligen. Stadsteknikcentralens anslag för underhåll ökar inte i samma takt som de arealer som ska underhållas. Dessutom har råvarukostnaderna ökat bland annat på grund av inflationen.

Resursernas tillräcklighet påverkas förutom av arbetskraftsbristen även av årligen varierande väderförhållandena som gör att behovet av snöröjning och halkbekämpning på vägar och trottoarer varierar kraftigt. Under den gångna vintern försvårades vinterunderhållet av den dåliga tillgången på vägsalt.

Det är viktigt att se till att programmet Hemgatorna i skick genomförs inom den planerade tiden.

5.3 AFFÄRSVERKET ESBO LOKALER

Affärsverket Esbo lokalers strategi för 2022 baserar sig på Berättelsen om Esbo. Esbo lokaler skaffar och upprätthåller kostnadseffektivt stadens lokaler och ser till att lokalerna är säkra och hälsosamma samt bland annat genomför programenliga årsreparationer och felreparationer planmässigt och effektivt.

Under de senaste fem åren har folkmängden ökat med 5 200 invånare per år i snitt. Betydligt mer av ökningen beror på flyttnings- än födelseöverskott. Flyttningsrörelsen har ökat både driftsutgifterna och investeringsbehoven för ordnandet av tjänsterna. Den kraftiga befolkningstillväxten i Esbo förutspås fortsätta. I programmet En ekonomiskt hållbar stad 2021–2025 ingår riktlinjer, mål och åtgärder på stadsnivå för att svara på det ökade service- och investeringsbehovet till följd av den snabba befolkningstillväxten i Esbo.

Affärsverket svarar på folkökningen och det ökande servicebehovet i sektorerna genom att skaffa nödvändiga lokaler och genomföra investeringsprogrammet genom att bygga och renovera kostnads- och lokaleffektiva byggnader. Planeringen av lokalinvesteringar bygger på användarnas behov i sektorerna och målen i programmet En ekonomiskt hållbar stad. Förtroendeorganen, som representerar användarna, ger utlåtanden om investeringsprogrammet. Användarna av sektorernas lokaler deltar i beredningsmöten.

I slutet av 2022 hade affärsverket 495 anställda, varav de största personalgrupperna var lokalvårdare (157 st.) och fastighetsskötare (52 st.). Affärsverket Esbo lokaler representerar fastighetsägaren.

Stadens byggnadsbestånd omfattar 1,1 miljoner m² lägenhetsyta i cirka 1 300 byggnader. Byggnadsbeståndets återanskaffningsvärde är 2,0 miljarder euro. Av lokalerna är 61 procent direktägda. Esbo lokaler delar in de direktägda byggnaderna i olika portföljer utifrån till vad de behövs. I december 2022 bedömde man att 76 procent av de direktägda lokalerna ska behållas, 21 procent avyttras och 2,8 procent utredas.

Byggnandet av lokaler har inriktats på både ombyggnad, nya ersättande lokaler och nybyggnad. Vissa ombyggnadsprojekt inkluderar även utbyggnad. Största delen av Esbo lokalers investeringar går år 2022 till byggande och istandsättning av skolor och daghem enligt programmet Fixa skolorna. Vid anskaffning och byggande av lokaler används flera entreprenads- och verksamhetsmodeller.

Konjunkturläget inom byggbranschen är fortfarande svårt, vilket märks särskilt i de påbörjade projekten på höga anbudspriser och trycket på prishöjning i ramavtalen samt på att antalet mottagna anbud är litet. Utöver höjningen av den allmänna kostnadsnivån krävs också beredskap för att fastigheternas och den byggda miljös ålder ökar behovet av ombyggnad och underhåll. I bokslutet för 2022 har man rapporterat om ändringar i tidtabellen för flera projekt som planerats för investeringsprogrammet och om förlängning av tidpunkten för inledandet av genomförandet.

Affärsverk som verksamhetsmodell

Affärsverket Esbo lokalers inkomster består av interna och externa hyresinkomster, intäkter enligt serviceavtal för städ-, receptions- och säkerhetstjänster samt särskilt beställda användartjänster. Affärsverket anvisas inget anslag i stadens budget, utan affärsverket finansierar sin verksamhet med inkomster. Affärsverket använder ett internt förmedlingskonto mellan affärsverket och staden. Utöver intern finansiering finansieras investeringar också med så kallade kassamedelsfordringar. År 2022 fick affärsverket 270,8 miljoner euro i hyresintäkter och 38,4 miljoner euro i försäljningsintäkter.

Målet för verksamheten inkluderar finansieringsvederlaget i fastighetsbolag. Affärsverket investerade 20,7 miljoner euro i fonderade finansieringsvederlag för bolagsprojekt i aktier i slutet av 2022.

Till Esbo lokalers bolagsprojekt hör KOY Espoon koulu- ja päiväkotitilat, KOY Espoon Sotekiinteistö, KOY Opinmäen kampus, Espoon elä ja asu Oy, KOY Suviniityn pysäköinti, KOY Espoon Keskuskeittiö, KOY Matinkylän lukio och KOY Matinkylän uimahalli.

Esbo lokalers mål och måluppföljning inom programmet En ekonomiskt hållbar stad

Esbo lokalers mål för 2022–2025 inom programmet En ekonomiskt hållbar stad är sammanlagt 14,9 miljoner euro. Esbo lokalers projektportfölj innehåller 17 åtgärder för att uppnå målet. Enligt programmets riktlinjer är åtgärderna att minska investeringsprogrammets totalnivå med tio procent genom att sänka investeringstaket till 250 miljoner euro per år i snitt.

Metoder för att uppnå målen är att minska antalet kvadratmeter per elev eller person, att bygga typbyggnader för skolor och daghem samt att standardisera byggande och inredning. Andra metoder att öka lokaleffektiviteten är att dra nytta av distansarbete, spara in på personalkostnader, spara in på den interna hyran och underhållskostnaderna, förbättra den tekniska kompetensen inom fastighetsskötseln, spara energi samt aktivera lokalbanken och andra objekt som ska säljas och ställa mål för försäljningsvinst.

Esbo lokalers program mål för 2022 var att spara in 2,14 miljoner euro av verksamhetskostnaderna. Det rapporteras att alla mål för Esbo lokaler år 2022 i programmet En ekonomiskt hållbar stad har uppnåtts förutom målet om minskade separata ersättningar och minskat övertidsarbete. Målet uppnåddes inte eftersom övertidsarbetet ökade på grund av den snörika inledningen på vintern. Esbo lokalers försäljningsintäkter överskred prognosen.

Mål i programmet En ekonomiskt hållbar stad: effektiverad användning av kontorslokaler

Användningen av kontorslokaler minskade under coronapandemin och därefter har användningen effektiviserats. Målet att minska flexkontorens area per person med 20–30 procent 2022–2025 uppnåddes. Kontorslokaler i stadens besittning på Teknikvägen i Otnäs har överlåtit till Västra Nylands välfärdsområde och gymnasiet Otaniemen lukio. Stadsteknikcentralen överlät 800 m² till gymnasiet och Esbo lokaler 943 m² till Västra Nylands välfärdsområde. Dessutom flyttade en del av miljö- och hälsoskyddet till Teknikvägen från hyreslokaler som man avlät. Användningen av kontorslokalerna har också effektiviserats på Ämbetsplatsen i Esbo centrum. En del av hyreslokalerna utanför området har avlåtit. Senast flyttade dataadministrationen från kontorslokalerna på Kamrersvägen 2 till Ämbetsplatsen och de lokaler som blev lediga överläts till välfärdsområdet. Stadens ägar-, aktie- och hyreslokaler har minskat med cirka 5 300 m² fram till hösten 2022 jämfört med situationen i slutet av 2020.

5.3.1 MODELLER FÖR ANSKAFFNING OCH BYGGANDE AV LOKALER

Esbo lokaler tillämpar olika modeller för entreprenad och finansiering beroende på projektets art, tidsplan och personalresursbehov. Utöver traditionella delade och totala entreprenader används också byggande med helhetsansvar och olika former av samverkan och livscykelansvar. Staden anskaffar och bygger lokaler enligt följande modeller:

- objektet byggs och ägs av staden,
- livscykelobjekt; staden planerar och finansierar, men byggaren underhåller,
- objekt i offentlig-privat samverkan (OPS): staden planerar, investeraren finansierar, byggaren underhåller (ny modell 2021),
- hyresobjekt,
- bolagsprojekt.

Esbo lokalers nybyggnader genomförs i enlighet med det investeringsprogram som fullmäktige årligen godkänner. Programmet har utarbetats för de kommande nio åren. De största

investeringsprojekten 2022 var Kalajärven koulu ja päiväkoti, Jousenkaaren koulu, Kungsgårdens skola och daghem, Vermon päiväkoti och Metsolan päiväkoti.

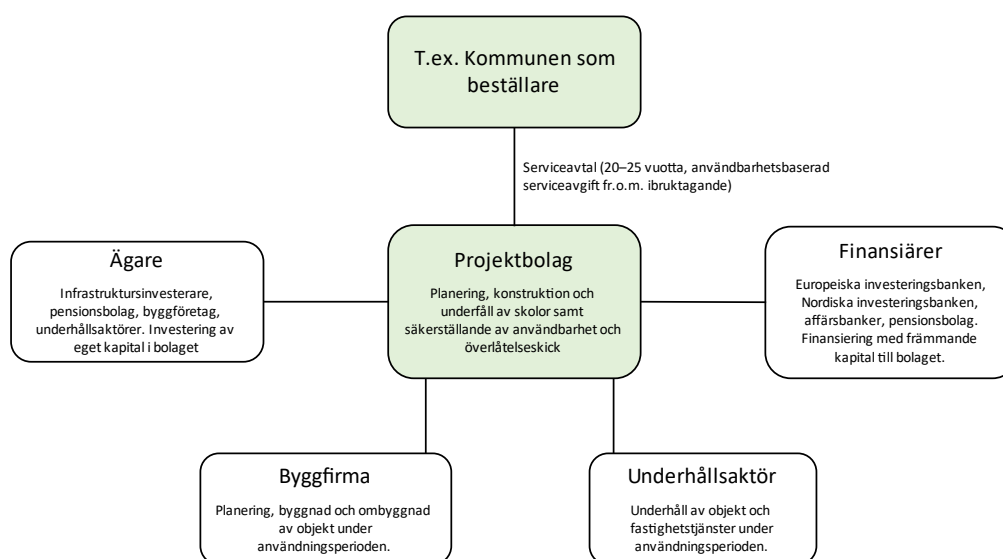
Esbo lokaler har också skött byggandet och ägarens intressebevakning av skol- och daghemsfastigheter som koncernbolaget Espoon Koulu- ja päiväkotitilat Oy upphandlade 2009–2019 enligt den så kallade livscykelmodellen i offentlig-privat samverkan.

Med den nya modellen för offentligt-privat samverkan (OPS) har projekt genomförts sedan 2021, då en lagändring gjorde det möjligt att också använda finansieringsmodellen i lokalprojekt. I OPS-projektet köper Esbo användarrätt till skolorna av en konkurrensutsatt serviceproducent som ansvarar för planeringen, finansieringen och byggandet samt underhållet av fastigheterna.

Fullmäktige godkände i februari 2020 en upphandling av sju skolor och daghem av ett projektbolag enligt OPS-projektmodellen. Alla objekt var nya projekt i investeringsprogrammet för år 2018. Upphandlingen omfattar 44 000 m² bruttoyta till ett värde av 300 miljoner euro, som inkluderar investeringar och livscykelansvar samt underhåll för tjugo år. Genom OPS-projektet färdigställs lokaler för cirka 4 000 barn och unga från Esbo.

Projektbolaget svarar för finansieringen, planeringen, byggandet och underhållet av alla objekt och för förhållandena i fastigheterna samt för inomhusluftens kvalitet. För lokalerna betalas månatligen en objektspecifik bruksavgift enligt serviceavtalet. Avgifterna uppstår när det första objektet tas i bruk i maj 2022 och upphör i juni 2042, då objektet överförs till staden utan vederlag. Objektets överlåtelseskick motsvarar det som avtalats i serviceavtalet, vilket säkerställs genom förfarandet för överlåtelseskick.

Beskrivning av OPS-modellen

Källa: Affärsverket Esbo lokalers ppt-presentation vid revisionsnämndens sammanträde 29.1.2020.

Av OPS-projektets objekt färdigställdes år 2022 Pohjois-Tapiolan yhtenäiskoulu, Perkkaan koulu och Bergans ungdomslokal, Nauriskasken koulu samt Nöykkiönniityn päiväkoti. De tre övriga objekten som ingår i avtalet, Kuitinmäen koulu, Kilon koulu, Kilon päiväkoti och Nöykkiönniityn päiväkoti, har planerats bli klara före utgången av 2023. Byggandet av dem inleddes 2022.

Fördelen med den med finansieringsandelen utvidgade OPS-modellen jämfört med tidigare modeller anses vara att skolor och daghem snabbt blir färdiga för att användas av sektorn för fostran

och lärande samt att utomstående resurser utnyttjas. Dessutom har kostnads-, kvalitets- och tidstabellriskerna i anslutning till genomförandet av projektet genom avtal överförts till serviceproducenten. Lokalerna har gjorts så mångsidiga som möjligt. På dagarna betjänar de undervisningen och på kvällarna är de i annan användning.

Livscykelprojekten har följande fördelar: reparationsskuldfrött genomförande, fördelning av fastighetsrisken, högklassigt underhåll av objekten och förverkligande av långsiktiga planer, totalekonomi, lång planerad budgeteringstid, genomförande av projekten enligt tidsplanen, god kvalitet på byggandet och hög användbarhet av lokalerna. Underhållstiden är 20 år, varefter byggnaden övergår till staden i gott skick enligt avtalet.

Genomförandesättets inverkan på lokalernas totalkostnader

OPS-objektets investeringsandel samt reparation och underhåll ingår i den månatliga indexjusterade bruksavgiften, vars första post betalas när objektet är färdigt. I övriga genomförandemodeller betalas investeringen under objektets byggtid, varefter man betalar underhåll och eventuell reparation och senare ombyggnad. OPS-objektet aktiveras i Esbo lokalers balansräkning först när byggnaden har återförts till staden, till exempel efter 20 år. I de traditionella modellerna aktiveras investeringen i Esbo lokalers balansräkning redan när byggnaden är halvfärdig. När man jämför de totala kostnaderna för ett projekt enligt den nya OPS-modellen med andra genomförandesätt finns det ännu inga jämförelseuppgifter, eftersom de första objekten färdigställdes under 2022.

Hållbara val vid byggandet som stöder klimatneutralitet

Inom Esbo stads verksamhetsområden främjas uppnåendet av målen för hållbar utveckling och klimatneutralitet på olika sätt. Affärsverket Esbo lokaler genomför i sin egen verksamhet en åtgärdsplan enligt energieffektivitetsavtalet och klimatstrategin. Målen beaktas i genomförandet av projekten och i produktionen av tjänster, till exempel träbyggande, flermålsoptimering, solpaneler, jordvärme och avfallssortering samt återvinning.

- Utgångspunkten för nybyggnadsprojekten är att planera och bygga byggnaderna så att koldioxidutsläppen från nybyggnaderna är 80 procent mindre än i motsvarande byggnad från år 1990. Nya objekt planeras i energiklass A.
- I byggandet av lokaler deltar affärsverket Esbo lokaler i projektet utsläppsfria byggarbetsplatser och hållbar rivning (GreenDeal). På rivningsarbetsplatserna genomförs en cirkulär ekonomi för rivningsmaterial i samarbete med Stadsteknikcentralen.
- För att minska utsläppen under byggtiden från gymnasiet Matinkylän lukio och idrottshallen har man tagit i bruk en ny lösningshelhet i projektet, vilket gör det möjligt att utnyttja jordvärmeenergi och hantera förhållandena under hela projektets livscykel. CO₂-utsläppsbesparingarna jämfört med användningen av fossila bränslen motsvarar en minskning på 5,5 procent i fastighetens livscykelutsläpp. Byggarbetsplatsen är nettofri. Med jordvärmelösningar uppnås en betydande nytta i energikostnaderna. Byggarbetet inleddes i november 2021 och nybygget blir klart i slutet av 2023.
- I fastighetsunderhållet främjar man och instrueras man i cirkulär ekonomi genom att i enlighet med hållbar utveckling sörja för återvinningen av avfall i samarbete med sektorerna och lokalernas användare. Vid städning av lokaler undviker man överdosering av städmedel och ökar användningen av behandlat vatten.
- Optimeringstjänsten för fjärrvärme är en del av stadens och Fortums gemensamma projekt Esbo Clean Heat. Optimeringstjänsten för fjärrvärme hade före november 2022 anslutits till 120 byggnader.
- I skolor och andra lokaler som administreras av Esbo lokaler övergick man i slutet av 2020 till att använda fjärrvärme som producerats med förnybara energikällor som en del av målet för ett klimat neutralt Esbo 2030. Vid certifiering av fjärrvärmens ursprung används ett ursprungsgaranticertifikat.
- I ombyggnaderna eftersträvar man en förbättrad energieffektivitet med 30 procent. Lönsamheten och användningsmöjligheterna för värmeåtervinning av jordvärme, solenergi och utloppsenergi utreds

separat för varje objekt. Målet är att producera 10 procent av nybyggnadens energiförbrukning med förnybar energi.

- I samband med byggprojekt övervägs möjligheten att ta i bruk solpaneler. Till projekten söker man de mest energieffektiva och ekonomiska lösningarna. I slutet av 2022 var solpaneler installerade på 20 av stadens objekt, bland annat följande lokaler: Skolcentret Monikko, skolan Jousenkaaren koulu, skolan och gymnasiet Espoonlahden koulu ja lukio, Leva och bo-seniorcentralen i Alberga, campuset Opinmäki, den flyttbara skolan Niipperin koulu, modulskolan Aarnivalkean koulu och daghemmet Haukilahden päiväkoti.

Affärsverket Esbo lokaler har i sin verksamhet identifierat otillräckliga klimatåtgärder som en risk. För att det tidigare lagda klimatmålet ska nås måste vi identifiera och planera nya åtgärder tillsammans med våra partner.

Revisionsnämndens slutsatser

Esbo har genomfört lokalprojekt med olika modeller. Det finns ännu inga jämförelseuppgifter om de totala livscykelkostnaderna för projekt som genomförs med de nyaste modellerna, eftersom de första objekten har färdigställts alldeles nyligen. Vid valet av genomförandemodell är det viktigt att man i beslutsfattandet presenterar fastställda kriterier och jämförelseuppgifter samt risknivåer för olika modeller under byggnadens hela livscykel. Utöver kostnadsjämförelsen påverkas bedömningen också av lokalernas behov, användbarhet och tillgänglighet i upphandlingssituationen.

Hyreskostnaderna för objekt som genomförts enligt livscykelmodellen inkluderar också underhåll som beräknats för livscykeln, så hyreskostnaderna är dyrare än för investeringar som genomförts enligt den traditionella modellen under serviceperioden. Efter att underhållstiden löpt ut återställs byggnaden till staden i gott skick enligt avtalet.

De största investeringsprojekten var Kalajärven koulu och Kalajärven päiväkoti, Jousenkaaren koulu, Kungsgårdens skola och daghem, Vermon päiväkoti och Metsolan päiväkoti.

OPS-projekten framskred enligt avtalet. Av de sju objekten färdigställdes fyra år 2022 och genomförandet av tre objekt inleddes 2022 enligt avtalet. Avsikten är att de ska bli klara före utgången av 2023.

5.3.2 UNDERHÅLL AV STADENS FASTIGHETER

Stadens lokaler och ombyggnadsbehov uppgår till 215 miljoner euro och den kalkylerade reparationsskulden till 128 miljoner euro i en granskning där 864 direktägda byggnader ingick. Upprätthållandet av fastighetsbeståndet beräknas årligen förutsätta att i genomsnitt 45 miljoner euro reserveras för reparationer. Utvecklingen av reparationsskulden påverkas av anslagens tillräcklighet och problemen med tillgången på personal samt av att tidtabellen för projekten skjuts upp. Särskilt på grund av resursbristen i underhållet har man varit tvungen att prioritera de årliga reparationsarbetena och koncentrera sig på reparation av fel samt arbeten med anknytning till säkerhet och hälsa. Målet med lokaltjänsterna är att bryta ökningen av reparationsskulden.

I årsprogrammet för underhåll prioriteras särskilt kritiska reparationer för att reparera objekten. Varje år blir dock vissa reparationer alltid ogjorda av olika orsaker och vissa arbeten flyttas till följande år.

Vid planeringen av lokaler beaktas hela stadens perspektiv. Stadens nätverk av lokaler för service granskas som en helhet. På ett annat ställe i denna berättelse bedöms servicenätet för fostran och lärande i enlighet med revisionsnämndens utvärderingsprogram. Granskningen av servicenätet för skol- och småbarnspedagogiken görs tillsammans med andra tjänster, och en mångsidig sam användning av lokalerna och en förbättring av nyttjandegraden främjas.

Stadens fastigheter har ett omfattande åldersintervall. Behovet av ombyggnad av objekt som färdigställdes 1960–2000 är störst, och det faktum att stadens fastighetsbestånd som byggdes på 70–80-talet föråldras och övergår till åldern för grundlig renovering, samt det stora antalet felreparationer, utgör en risk för att reparationsobjekten blir överbelastade. Cirka 40 procent av fastigheterna är objekt i renoveringsåldern. För reparationer av skolor används årligen 40–50 miljoner euro, som består av finansiering från både driftsidan och investeringssidan.

Anslagen för underhåll har riktats till årliga reparationer av stadens byggnader, små ombyggnader, servicenätarbete och investeringar som förlänger livscykeln. Tyngdpunkten i årsprogrammet för underhåll ligger på arbeten som förbättrar lokalernas säkerhet och hälsa. I enlighet med fullmäktiges beslut från 2017, enligt målet Fixa skolorna, är huvudobjekten i investeringsprogrammet daghems- och skolprojekt. I årsprogrammet för underhåll prioriteras särskilt kritiska reparationer för att reparera objekten.

Lokalerna efter användning

Användningsändamål	m ² lägenhetsyta	Andel %
Skolor och undervisning	493216	42,1
Daghem	149735	12,8
Hälso- och sjukvård	112520	9,6
Idrott	78705	6,7
Kultur	58444	5,0
Kontor	56981	4,9
Lokaler	43631	3,7
Bostäder	37768	3,2
Samlingsrum	27077	2,3
Förråd	26766	2,3
Kök	25041	2,1
Produktion	23958	2,0
Affärer	6190	1,4
Underhåll	9030	0,8
Trafik	8862	0,8
Annat	3402	0,3
Totalt	1 171 323	100,0

Källa: Affärsverket Esbo lokaler 15.12.2022.

Underhållets anslag och utfall år 2022

Av de 8 miljoner euro som reserverats för investeringar som fortsätter livscykeln riktades största delen till att förbättra inomhusluften i skolor och daghem samt till att förlänga den tekniska livscykeln. De största livscykelförlängande reparationerna var reparationen av daghemmet Pisan på-iväkoti och fasadreparationen av Träskända gård, som inleddes 2022.

För ombyggnader hade man reserverat 9 miljoner euro, varav 7,5 miljoner euro förverkligades. I årsprogrammet för underhåll hade 4,3 miljoner euro reserverats för reparationer som förbättrar inomhusluften samt lika mycket för ombyggnader.

En utmaning för underhållet är hur byggbranschen och säkerhetsläget i Europa påverkar bygg- och reparationsprojekten samt underhållet av lokalerna. Det har varit svårt att få entreprenadanbud och om anbud har lämnats in har anbudspriserna ofta stigit över anslagen. Det har också förekommit utmaningar i rekryteringen av ny personal och experter inom olika branscher.

Inom fastighetsunderhållet har man trots rekryteringssvårigheter kunnat genomföra förutseende fastighetsskötsel, och kompetensen inom fastighetsskötseln har förbättrats. Kvalitetsuppföljningen av lokaltjänsterna har utvecklats och uppföljningen görs för både egna och köpta tjänsters objekt. Med hjälp av det prioriterade investeringsprogrammet har man lyckats genomföra renoveringar och ersätta lokaler i dåligt skick med nya byggnader.

Underhållet strävar fortfarande efter att flytta tyngdpunkten från reparationer av fel till förebyggande årliga reparationer. Målet är att 70 procent av reparationerna under de närmaste fem åren är planerade årliga reparationer, och att reparationerna av fel som har uppstått minskar till 30 procent.

Lokalbanken

Byggnader och lokaler som inte längre används för produktion överförs till en lokalbank som upprätthålls av lokaltjänsterna. I lokalbanken söker man alternativ användning för de överförda objekten, eller så märks de för rivning eller försäljning. Till lokalbanken överförs också tillfälliga reparationsobjekt och uthyrda lokaler. Över hälften av objekten i lokalbanken är skolor som byggs om samt uthyrda lokaler. I lokalbanken finns också objekt som staden har fått i sin ägo i samband med en markaffär, samt skyddade värdebyggnader för vilka man söker användare. Skyddade värdebyggnader är bland annat fastigheterna Träskända gård och Björnholmen, för vilka användare har sökts på olika sätt under flera år. Av de skyddade objekten åläggs användaren en stor reparations- och underhållsskyldighet. Esbo lokaler utför som bäst en renovering av fasaderna på Träskända gård och Björnholm, som säkerställer att de bevaras i gott skick. Objekten underhålls och de har också funktionerande grundläggande värme och teknik så att skicket inte försämras. Affärsverket Esbo lokaler ansvarar för underhållskostnaderna för lokalbankens tomma lokaler.

Till lokalbanken hade 169 001 m² lägenhetsyta överförts i december 2022.

Innehav	Annat innehav	Aktier	Direkt	På hyra	Totalt
Lokalbank m² rumsyta 2022					
reparationsobjekt		8750	22 355		31 105
rivningsobjekt		496	40 001		40 470
uthyrda	25	10 995	52 682	2017	65 719
lediga lokaler		9 422	22 286		31 707
Totalt	25	29 635	137 323	2017	169 001

Källa: Affärsverket Esbo lokaler 4/2023.

Målet för effektiviseringen av lokalanvändningen i programmet En ekonomiskt hållbar stad är att avstå från oändamålsenliga lokaler. Beroende på byggnadens skick försöker man i första hand överlåta lokaler genom försäljning av byggnader som är onödiga för stadens verksamhet. Målet är att frigöra kapital och minska underhållskostnaderna för onödiga lokaler.

I enlighet med målet i programmet En ekonomiskt hållbar stad har 20 av lokalbankens objekt sålts för sammanlagt 5,56 miljoner euro 2020–2022.

Uthyrning av lokaler och försäljning av fastigheter som överförts till välfärdsområdet

Fastigheter som används av välfärds- och hälsosektorn samt räddningsverket överfördes från staden till välfärdsområdet 1.1.2023, sammanlagt 83 312 m² rumsyta, det vill säga 10–11 procent av stadens lokalbestånd. Staden hyr ut lokalerna till välfärdsområdet för tre år och avtalet innehåller också en möjlighet till ett års option. Staden får cirka 22,5 miljoner euro i hyresinkomster per år från dessa lokaler. Välfärdsområdet har för vissa objekt, såsom Esbovikens hälsostation som ska renoveras, förbundit sig till en längre arrendetid än tre år. Leasingavtalen för två brandstationer som genomförs med leasingmodellen överfördes inte till välfärdsområdet den 1.1.2023, eftersom staden bygger färdigt brandstationerna. Ett nytt beslut om dessa objekt fattas senare. När hyresavtalstiden löper ut kan välfärdsområdet säga upp hyresavtalen för de lokaler som de inte längre har användning för. Från Esbo lokaler överfördes 50 arbetstagare till välfärdsområdet. De överförda arbetstagarna var i huvudsak lokalvårdare och vaktmästare som arbetar inom tjänsteproduktionen.

Staden sålde KOY Oy Espoon sairaala. Ägarbytet ägde rum 10.3.2022. Försäljningspriset var 295,1 miljoner euro. Tre brandstationer såldes i december. Försäljningspriset var 30,8 miljoner euro.

Revisionsnämndens slutsatser

Genom åtgärderna i programmet En ekonomiskt hållbar stad kan man svara på det till följd av den snabba folkökningen ökade service- och investeringsbehovet, som är särskilt starkt inom sektorn för fostran och lärande.

Upprätthållandet av stadens fastighetsbestånd beräknas årligen förutsätta en satsning på i genomsnitt 45 miljoner euro på reparationer. I investeringsbeståndets årliga reparationsprogram har det inte föreslagits någon ökning för att svara på det ökade investeringsbehovet.

Inom fastighetsskötseln har man genomfört förutseende fastighetsskötsel, och kompetensen inom fastighetsskötseln har förbättrats. Målet är att 70 procent av reparationerna under de närmaste fem åren är planerade årsreparationer och reparationerna av fel som uppstått minskar till 30 procent. Målet är bra.

Renovering i rätt tid på grundval av bedömningar av byggnadernas skick minskar kostnaderna.

Förberedelserna för uthyrningen av välfärdsområdets lokaler och personalen som öveförs från Esbo lokaler blev klara enligt tidsplanen. Försäljningen av Esbo sjukhus genomfördes i början av året och tre brandstationer såldes i december 2022. I enlighet med ett målet i programmet En ekonomiskt hållbar stad såldes dessutom 11 av lokalbankens objekt i 2022.

Esbo lokaler främjade målet om klimatneutralitet och genomförde åtgärdsplanen i kommunernas energieffektivitetsavtal. Energisparåtgärder i anslutning till lokalerna togs i bruk i slutet av året. Dessutom nåddes fullmäktiges mål Fixa skolorna, antalet ineluftsproblem minskade och inga behov av tillfälliga, ersättande lokaler uppstod.

Revisionsnämndens rekommendation

Man bör hitta bättre lösningar än de man har i nuläget för att hålla tidsplanerna för programmen för ombyggnad och årsreparationer av stadens lokaler. Genomförandet av programmen bör påskyndas att motsvara behovet utöver det årliga underhållet av fastighetsbeståndet.

5.3.3 KVALITETSKONTROLL AV INNELUFTEN

Faktorer som har en central inverkan på inomhusluftens kvalitet är ventilation och föroreningar, såsom olika kemiska föreningar samt partiklar som transporteras med luften. Det finns vanligtvis flera föroreningskällor, så eventuella symtom på inomhusluften beror ofta på olika faktorer. I undersökningarna av inomhusluften strävar man efter att utreda dessa faktorer och avlägsna dem genom reparationsåtgärder.

Affärsverket Esbo lokaler ansvarar för undersökningar av inomhusluften och planering av reparationer. Enheten för inomhusluftstjänster fungerar som experthjälp i inomhusluftsärenden, beställer nödvändiga undersökningar av inomhusklimatet till stadens objekt och har ett nära samarbete med olika intressentgrupper för att lösa problem med inomhusluften. I staden finns också en multiprofessionell inomhusluftgrupp.

Ett av målen för underhållet av stadens byggnader är att lokalerna ska vara säkra och hälsosamma och att inomhusluften ska skötas på ett kvalitativt och effektivt sätt. Elevernas lika rätt till trygga och hälsosamma lokaler i Esbo förverkligas genom programmet Fixa skolorna, som pågår under fullmäktigeperioden 2021–2025. Målet med programmet är att skolorna och daghemmen ska ha fungerande lokaler och att det inte finns en enda lokal med inneluftsproblem och inte en enda ersättande nödlokal.

Affärsverket Esbo lokaler strävar genom sin verksamhet efter att hålla problemen med inomhusluften under kontroll samt att förtydliga Esbo lokalers och användarnas ansvar och roller. En representant för Esbo lokaler fungerar som ordförande för stadens mångprofessionella inomhusluftgrupp (MASI), där Esbo lokaler samarbetar med branscherna, arbetarskyddet samt företagshälsovården, skolhälsovården och miljö- och hälsoskyddet. Man samarbetar också till exempel med regionförvaltningsverket. Esbo har dessutom varit med och grundat ett nätverk för inomhusluft som består av åtta städer och som fungerar för att utarbeta gemensamma verksamhetsmodeller och anvisningar samt minska problemen med inomhusluften. Nätverkets samarbetspartner är bland annat Sisäilmäyhdistys Ry, Teknologiska forskningscentralen VTT, Helsingfors universitet, Aalto-universitetet och yrkeshögskolan Metropolia.

Anvisning om förfaranden för att lösa inomhusluftsproblem

Affärsverket Esbo lokaler har 11.5.2022 tagit i bruk en anvisning för förfarandet i inomhusluftsärenden, som fastställer uppgifterna och ansvaren i olika skeden av processen för att åtgärda inomhusluften. Processen består av fem faser och inleds med en elektronisk anmälan om problem med förhållandena i lokalerna. Objektet inspekteras senast fem vardagar efter att anmälan har gjorts. Om de reparationer som gjorts på basis av inspektionen inte löser problemet, överförs objektet till en multiprofessionell revisionsgrupp. Vid behov överförs objektet vidare antingen direkt till reparationer av inomhusluften som genomförs under ledning av den projektledare som ansvarar för reparationsåtgärderna och kommunikationen, eller till mer krävande undersökningar som genomförs av inomhusluftstjänsterna.

Den multiprofessionella revisionsgruppen utförde sammanlagt 8 inspektioner av inomhusluftsobjekt och 12 förhandsgranskningar år 2022. År 2022 gjordes 8 andra undersökningar av inomhusluften i stadens fastigheter. Reparationer av inomhusluften gjordes enligt bokslutet i cirka 20 objekt.

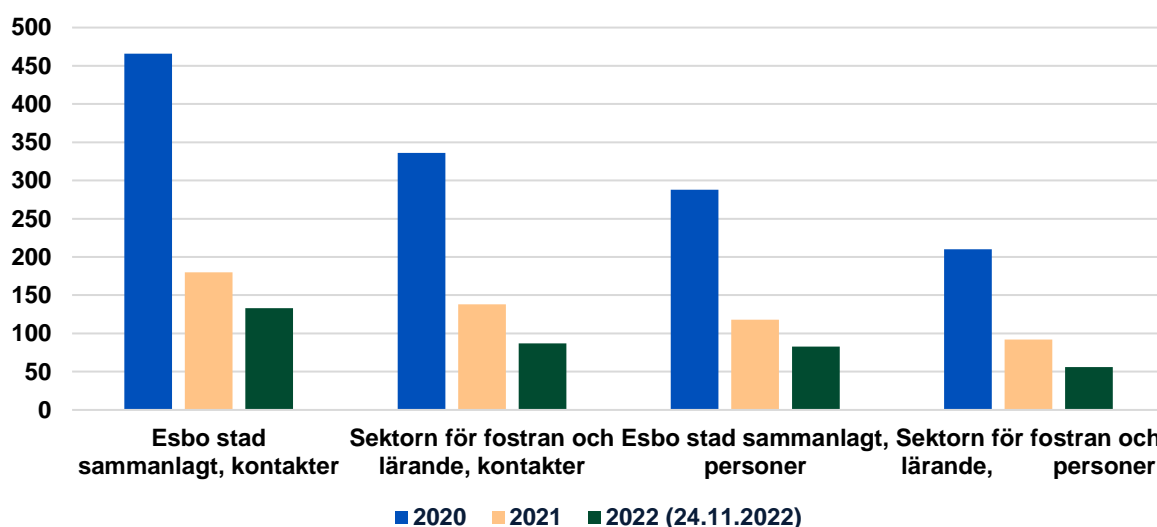
I alla skeden i processen strävar man efter att avlägsna problemet, och åtgärdernas framgång bedöms tillsammans med lokalernas användare. När processen framskrider kontrolleras uppgifterna om objektet tillsammans med följande ansvariga instans. Objektet informeras i varje skede av processen och meddelanden om korrigeringar publiceras också på stadens webbplats. I fråga om krävande objekt är det också möjligt att ordna informationsmöten.

Utöver de anmälningar som inleds i inomhusluftsprocessen utnyttjas observationer som samlats in av lokalernas användare och experter samt resultaten av separata bedömningar av skicket även i beredningen av det årliga underhållsprogrammet.

Inom sektorn för fostran och lärande har den metodmodell som Esbo lokaler utarbetat upplevts som fungerande och tydlig. Aktiv information under inomhusluftsprocessen förebygger spridning av felaktig information och överflödigt frågebelastning. Den nuvarande ombyggnadstakten och uppskjutandet av reparationerna har dock väckt oro inom sektorn över att situationen hinner krisa sig i fastigheter som kräver reparationer. Upprätthållandet av en planmässig ombyggnadstakt skulle möjliggöra omsorgsfullt genomförande av ersättande lokaler.

Hanteringen av inomhusluftsituationen har synts i antalet kontakter gällande inomhusluften inom företagshälsovården. Enligt de siffror som stadens multiprofessionella inomhusluftsgrupp MASI samlat in för 2020–2022, har kontakterna gällande inomhusluft inom företagshälsovården för sektorn för fostran och lärande samt på hela stadens nivå minskat jämfört med nivån under de senaste åren. Kontakter gällande inomhusluften kan också omfatta symptom som uppstått i privatlivet.

Kontakter om inneluft med personalhälsan

Källa: MASI-arbetsgruppen 25.11.2022.

Inomhusluftförhållandena kan följas upp vid flera av stadens objekt med olika sensorer. I Esbo har 143 skolor och daghem anslutits till en fjärrövervakningstjänst för att upptäcka eventuella fel på distans. I skolcentret Monikko har man installerat sensorer som mäter lufttemperaturen, fuktigheten, koldioxidmängden, tryckskillnaderna samt VOC-utsläppen och -värdena i utrymmena med hjälp av inomhuslufttjänsten Freesi. Numerisk information i uppföljningen av inomhusluften är viktig, men i tolkningen av indikatorerna ska man också sträva till att förstå faktorerna bakom det numeriska värdet, eftersom till exempel lokalanvändarens verksamhetssätt kan påverka sanningen i mätarnas siffror. För dem som använder lokalerna är det viktigt att lära dem att använda den teknik som installerats i lokalerna på rätt sätt.

Esbo hör till radonområdet

Esbo stad hör till de områden där Strålsäkerhetscentralen fastställt att stadens arbetsgivare enligt 155 § i strålskyddslagen (859/2018) bör mäta radonhalterna i sina arbetslokaler. Referensvärdet enligt strålsäkerhetslagen är 300 Bq/m³, och om värdet överskrider ska man antingen utföra noggrannare mätningar eller vidta åtgärder för att minska radonexponeringen. Även i fråga om radonhalter har det förekommit få överskridningar av referensvärdet enligt strålsäkerhetslagen vid

objekten i Esbo och överskridningarna har varit lindriga. Enligt en utredning från affärsverket Esbo lokaler uppmättes till exempel i 6 av cirka 180 daghem en överskridning av referensvärdet, och referensvärdena för alla dessa objekt kunde sänkas genom att effektivisera ventilationen. Lokaltjänsterna har utfört sammanlagt 60 radonmätningar år 2022. Byggnaderna som används av Esbo stads verksamhetsområden kunde mätas fram till våren 2022, och arbetet har fortsatt med nya mätningar samt radonmätningar av nybyggnads- och renoveringsobjekt efter att de färdigställts.

Revisionsnämndens slutsatser

I Esbo löser man problem med inomhusluften enligt affärsverket Esbo lokalers förfarandeanvisning som togs i bruk den 11 maj 2022. Processen för att lösa miljöproblem enligt anvisningen har delats in i fem faser, av vilka varje fas syftar till att åtgärda problemen med inomhusluften. Intressentgrupperna informeras om åtgärderna i varje skede av processen.

Observationerna från lokalernas användare och experter samt resultaten från bedömningarna av byggnadernas skick beaktas i mån av möjlighet även i beredningen av det årliga underhållsprogrammet.

Kontakterna gällande inomhusluften inom företagshälsovården har börjat minska i staden jämfört med situationerna 2020 och 2021. Även radonhalter som överskrider referensvärdena mäts i liten utsträckning i stadens fastigheter, och överskridningarna har varit måttliga.

Elevernas lika rätt till trygga och hälsosamma lokaler i Esbo genomförs i programmet Fixa skolorna, som pågår under fullmäktigeperioden 2021–2025. Processen för att åtgärda problem med inomhusluften enligt förfarandeanvisningen upplevs fungera väl inom sektorn för fostran och lärande, som använder stadens fastigheter i hög grad. Takten för grundrenoveringar och uppskjutna reparationerna har väckt oro över att situationen krisar i objekt som kräver reparation.

Revisionsnämndens rekommendation

Affärsverket Esbo lokaler ska se till att takten för ombyggnader av stadens byggnader möjliggör sunda lokaler för användarna.

Skolcentret Monikko, Alberga

Bild: Henri Christensen

5.3.4 UTMANINGAR FÖR SERVICENÄTET FÖR SEKTORN FÖR FOSTRAN OCH LÄRANDE

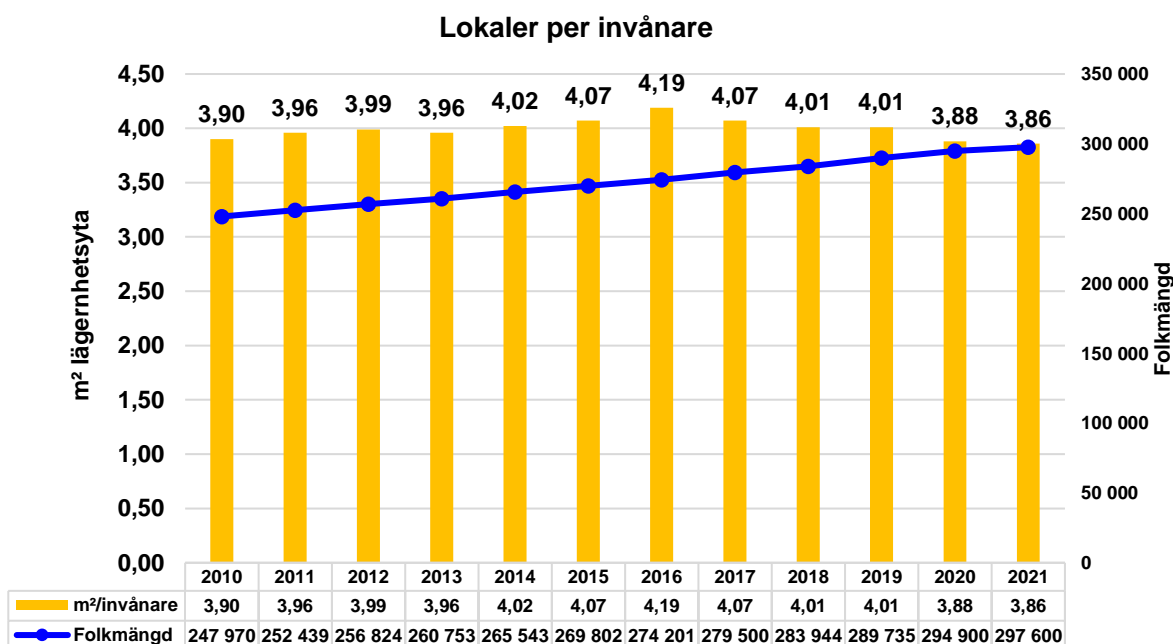
Det gemensamma målet för sektorn är att stödja en enhetlig väg för fostran och lärande och säkerställa att varje barn får en läroväg som stöder barnet från småbarnspedagogiken till slutet av andra stadiet. Målet är att säkerställa en enhetlig läroväg för barn och unga. Man har utvecklat ett klient- och invånarorienterat sätt att ordna tjänster för fostran och lärande i enlighet med Berättelsen om Esbo.

Skolnätet i Esbo utvecklas i enlighet med målet i programmet En ekonomiskt hållbar stad genom att sträva efter större skolenheter än i nuläget samt genom att avstå från ersättande lokaler och små skolenheter. Målet har framskridit som planerat. Genomförandet av åtgärderna fortsätter under hela fullmäktigeperioden.

Tjänsterna inom sektorn produceras i huvudsak på finska, svenska och engelska. Undervisning i modersmålet eller hemspråket erbjuds på 39 olika språk. Nämnden för fostran och lärande beslutar årligen om det maximala antalet skolelever i den allmänna undervisningen. Närskolor anvisas inom ramen för det maximala antalet elever med beaktande av en så trygg och kort skolväg som möjligt. Skolresorna granskas som en helhet. Därför kan inte alltid den geografiskt närmaste skolan anvisas som närskola. Detta gäller även om eleven inte kan få det stöd hen behöver och i den utsträckning som behövs från den närmaste skolan.

Sektorns för fostran och lärande andel av stadens lokalbestånd

Följande diagram visar stadens lokalbestånd per invånare.

Källa: Affärsverket Esbo lokaler 15.12.2022.

Av stadens hela lokalbestånd på 1 176 834 m² rumsyta förfogade sektorn för fostran och lärande över 54 procent, det vill säga 634 916 m² rumsyta, i september 2022. Av lokalerna äger staden direkt 64,5 procent och genom aktieinnehav 18,2 procent och dessutom hyr staden 17,4 procent.

Det finns 73 finskspråkiga grundskolor och 11 svenskspråkiga skolor samt två privata skolor. Det finns 10 finskspråkiga gymnasier och ett svenskspråkigt och dessutom ett privat gymnasium samt vuxengymnasiet Espoon aikuislukio, som verkar i Omnia.

Serviceväten och framtida utmaningar

Skolorna har behov av extra utrymme på grund av den årliga ökningen av antalet studerande och behovet av ersättande lokaler. Gymnasiernas elevantal beräknas öka åtminstone fram till 2028. Läroplikten har utvidgats till att gälla alla unga som övergår från den grundläggande utbildningen till andra stadiet. Antalet elever med ett främmande språk som modersmål har ökat och tillväxten förutspås vara stark även 2023. Från och med våren 2023 kan de första ukrainska flyktingarna få hemkommunsrättigheter, vilket kan påverka behovet av lokaler inom sektorn för fostran och lärande då service- och investeringsbehovet eventuellt ökar.

När serviceväten utvecklas ska man beakta det ökande behovet av lokaler som befolkningstillväxten medför, samt tillgången till och placeringen av ersättande lokaler som beror på behovet av renovering och ombyggnad av lokalbeståndet. År 2022 orsakade reparationerna av inomhusluften behov av ersättande lokaler. Vid planeringen av ersättande lokaler ska man beakta den lagenliga tillgängligheten till ersättande lokaler.

Utveckling av serviceväten

Serviceväten för finsk och svensk grundläggande och gymnasieutbildning i Esbo utvecklas genom att eftersträva större skolenheter än för närvarande. Fördelen med större enheter är mer flexibla undervisningsgrupper, ett större utbud av språk och valbara ämnen samt möjligheten att stödja elevernas olika talanger. Större skolenheter förbättrar också tjänsterna inom elevhälsan samt möjligheterna att ordna särskilt stöd och undervisning för olika språk- och kulturgrupper. Samtidigt eftersträvas lägre hyres- och verksamhetskostnader. Kostnaderna per elev är mindre i en stor skolenhet och användningsgraden för specialklassrummen är bättre än i en liten skola. Man strävar efter att utveckla serviceväten för den finskspråkiga gymnasieutbildningen så att gymnasieutbildningen erbjuds i alla fem stadscentra, att gymnasieutbildningen är lättillgänglig och att gymnasiernas enhetsstorlek ökar. Nämnden för fostran och lärande samt Svenska rum behandlar skol-specifikt skolnätet på sina möten.

Serviceväten för småbarnspedagogik utvecklas genom att man ökar daghemmens storlek och slopar oändamålsenliga och små lokaler inom småbarnspedagogiken. På så sätt håller man tillbaka kostnadsökningen, ökar flexibiliteten i användningen av lokalerna och förbättrar verksamhetens kvalitet. Vid planeringen av investeringarna beaktas hela serviceväten för småbarnspedagogiken, inklusive privata tjänster.

Revisionsnämndens slutsatser

När serviceväten för sektorn för fostran och lärande utvecklas ska man beakta det ökande behovet av lokaler som befolkningstillväxten medför, reparationsbehovet som beror på att lokalbeståndet åldras samt behovet av ersättande lokaler till följd av detta. För att trygga serviceväten tillräcklighet är det viktigt att genomföra renoverings- och nybyggnadsprojekt enligt tidtabellen i stadens investeringsprogram 2020–2030.

6 KONCERNEN

I Esbokoncernen ingick 25 dotterbolag, 21 delägarsamfund, tre stiftelser och nio samkommuner i slutet av år 2022. Dessutom finns cirka 100 minoritetsandelar och andra medlemskap i samfund som hör till koncernstyrningen.

Koncernstyrning

Ägarstyrning avser enligt kommunallagen åtgärder genom vilka kommunen som ägare eller medlem medverkar i förvaltningen och verksamheten i en sammanslutning. Åtgärderna kan åtminstone gälla avtal om bolagsbildning, bestämmelser i bolagsordningen, andra avtal, personal, anvisningar till personer som företräder kommunen i olika sammanslutningar samt annat utövande av kommunens bestämmande inflytande. Genom ägarstyrningen ska det ses till att koncernens fördel som helhet beaktas i verksamhet i kommunens dottersammanslutningar.

Fullmäktige fastställer ägarpolitiken och godkänner de viktigaste koncernsammanslutningarnas mål, vars genomförande rapporteras som en del av uppföljningssystemet.

Till stadens koncernledning hör stadsstyrelsen och dess koncernsektion, stadsdirektören, sektordirektörerna och finansieringsdirektören. Koncernledningen svarar för styrningen av stadskoncernen, för anordnande av riskhantering och koncernövervakning samt för genomförande av ägarpolitiken.

Fullmäktige godkände de uppdaterade koncernanvisningarna och dokumenten om ägarpolitik i januari 2023.

6.1 ENTER ESPOO OY

Enter Espoo Oy har som mål att skapa fler jobb, mer skatteinkomster och mer hållbar tillväxt i Esbo samt för bolagets partner. Bolagets uppgift är att locka företag, investeringar och besökare till Esbo samt att hjälpa aktörerna i Esbos innovations- och turismekosystem att nå framgång. Företag, investerare och besökare lockas till Esbo genom innovationer och upplevelser. Bolaget ägs av staden till hundra procent och är inte avsett att vara vinstdrivande.

Bolagets åtgärder och resultatmålen för 2022

Enter Espos finansiering består av grundunderstöd och projektunderstöd från Esbo stad, andra offentliga projektunderstöd samt försäljningsinkomster från företaget, sammanlagt 1,9 miljoner euro år 2022. Bolagets resultat för räkenskapsperioden var som planerat -32 856 euro år 2022. Målet för bolagets räkenskapsperiod är i allmänhet ett nollresultat. Bolaget beaktar att de gemensamma marknadsföringsintäkterna från turismföretagen är mindre än normalt på grund av den svåra situationen i världen, och skär ner utgifterna för försäljning, marknadsföring och annat. Enter Espoo har sammanlagt 19 anställda i teamen INNO, VISIT och COMMS.

Bolagets åtgärder år 2022 bestod bland annat av att bereda och utföra ett pilotförsök med ett program som ökar stadens attraktivitet för företag, att bereda ett projekt inom kvantteknologi tillsammans med Teknologiska forskningscentralen VTT och att bereda exportprogrammet GIPP2 (The Global Innovational Partnership Program) för den amerikanska marknaden. Andra åtgärder som genomfördes var en lyckad marknadsföringskommunikation i en svår situation då den ryska marknaden föll bort, den nya partnerskapsmodellen för gemensam marknadsföring samt framgången för de fysiska och virtuella rundturerna i Esbo, som ordnas för mötesarrangörer. Enter Espoo utvecklade också Strandpromenaden i Esbo och närliggande naturområden tillsammans med aktörerna i området.

Fullmäktige ställde liksom under tidigare år upp tre resultatmål för bolaget för år 2022. Det första resultatmålet anknöt till ett av målen i Berättelsen om Esbo, som lyder "Esbo är en internationellt attraktiv huvudstad för entreprenörskap och innovationer". Resultatmålet uppnåddes i och med att sex internationella företag etablerade sig eller expanderade till Esbo, fem samarbetsprojekt inleddes med Esboföretag eller ekosystemaktörer, såsom Aalto-universitetet eller VTT, och kapital investerades i ett tillväxtföretag i Esbo. Bolaget konstaterade som ett sammandrag av kundarbetet att skötseln av befintliga kundrelationer lyckades väl, men att öppnandet av nya kundrelationer var betydligt svårare. Rysslands anfallskrig mot Ukraina och den energikris som detta orsakat samt coronapandemin påverkar Enter Esbos verksamhet. Bland annat har många företag skjutit upp eller ställt in öppnandet av verksamhetsställen eller utvidgning av verksamhet. Ur synvinkeln för tillväxtföretagen i Esbo kan det anses vara en utmanande utveckling att trenden för kapitalplaceringar har sjunkit internationellt jämfört med tidigare år.

Ett annat resultatmål var att öka verksamhetens effektivitet. Bolaget har i samarbete med Aalto-universitetet och VTT skapat ett effektivitetsindex, i vars formel man använt sig av formeln Copenhagen Economics. Utifrån effektivitetsindexet kan det visas att värdet av de internationella investeringarna år 2022, som uppkom ur INNO-teamets arbete, var cirka 1,9 miljoner euro. INNO-teamets andel av stadens understöd var 0,8 miljoner euro, vilket innebär att INNO-teamets verksamhet mätt i pengar var 2,4 gånger så stor som stadens investering i teamets verksamhet.

Det tredje resultatmålet handlade om att göra Esbo känt som turistmål genom att utnyttja bolagets digitala kanaler, bland annat webbtjänsten VisitEspoo.fi och Visit Espoos kanaler i sociala medier. Resultatmålet för år 2022 var sammanlagt 9,9 miljoner visningar i olika kanaler. Det realiserade antalet visningar var nästan 11 miljoner, av vilket de sociala mediernas andel var över 10 miljoner visningar. Visit Espoos ryskspråkiga sociala mediekonto i VKontakte frystes omedelbart dagen efter Rysslands angrepp, vilket innebar att kanalens två miljoner visningar per år under tidigare år föll bort.

Bolagets utmaning är att turismen från Asien har försvårats och turismen från Ryssland stagnerat för en lång tid. I de landskap som har störst efterfrågan på turism minskade efterfrågan relativt sett mest i Nyland (-55 procent). Enligt intäkt- och sysselsättningsutredningen för turismen i Esbo var de direkta intäktseffekterna av turismen år 2021 hela 31 procent mindre än under det föregående jämförelseåret 2018. Samtidigt minskade sysselsättningen inom turismen med 14 procent jämfört med år 2018. Visit Espoo kommer i fortsättningen att satsa mer på den centraleuropeiska marknaden. Klimatförändringen och målen för klimatneutralitet medför logistiska utmaningar för Finland, eftersom resorna till Finland i allmänhet sker med flyg.

Revisionsnämndens slutsatser

Enter Espoo har som uppgift att locka företag, investeringar och besökare till Esbo samt att hjälpa aktörerna i Esbos innovations- och turismekosystem att nå framgång. Ett av bolagets spetsprojekt är ett utvecklingsprojekt för ett kluster av mikroelektronik och kvantteknologi. Bolaget utvecklar också Strandpromenaden i Esbo och närområdena tillsammans med aktörerna i området, vilket enligt revisionsnämnden är viktigt bland annat för att göra staden mer attraktiv. Revisionsnämnden identifierar kontaktytor mellan Enter Espoos och stadens verksamhet, såsom med utvecklingsprogrammet Ett livskraftigt Esbo.

Fullmäktige har ställt upp tre resultatmål för bolaget. Dessa gäller en ökning av antalet företag och turister samt en ökning av effektiviteten. Enligt stadens bokslut uppnåddes resultatmålen. Enter Espoo genomförde framgångsrikt tolv verksamheter eller företagsprojekt under året. Värdet på de internationella investeringarna år 2022, som uppkom genom INNO-teamets arbete, var 1,9 miljoner euro. Enter Espoo mätte förverkligandet av sitt resultatmål om att Esbo ska bli känt som turistmål genom antalet visningar i sociala medier. Enligt revisionsnämndens syn ska turismens anseende mätas med antalet besökare i kanalerna i sociala medier, i stället för med antalet visningar.

6.2 FASTIGHETSAKTIEBOLAGET KOY ESPOON KOULU- JA PÄIVÄKOTITILAT

Fastighetsaktiebolaget KOY Espoon koulu- ja päiväkotitilat bildades när KOY Espoon toimitilat delades upp i april 2019. Delningen utfördes eftersom bolaget blivit stort och hade två separata affärsområden: skolor och daghem samt social- och hälsovårdsväsendets lokaler. Genom delningen beredde man sig på förhand också på vårdreformen.

Enligt verksamhetsmodellen står KOY Espoon koulu- ja päiväkotitilat för investeringen i projektet och en konkurrensutsatt tjänsteproducent bygger objektet samt svarar för underhållet i 20–25 år mot en serviceavgift. För närvarande sträcker sig avtalsperioderna till början av 2040-talet. Affärsverket Esbo lokaler agerar som byggherre och bevakar också ägarens intressen under användningstiden. I objekten mäts kundnöjdheten en gång om året och utifrån resultaten kan tjänsteproducenten få bonus eller sanktioner.

Åren 2009–2019 har det ordnats fem separata konkurrensutsättningar där sammanlagt tolv skolor och tre daghem deltagit. År 2022 blev bolaget färdigt med en ombyggnad av skolan och gymnasiet Viherlaakson koulu ja lukio samt med en ombyggnad av skolan Tuomarilan koulu. En ombyggnad och utbyggnad av skolan Laajalahden koulu pågår fortfarande och slutförs i augusti 2023. År 2021 sålde bolaget sitt dotterbolag KOY Kielas i Hagalund som en del av en större markaffär. Inga nya projekt har anvisats för bolagets investeringsplan sedan den senaste upphandlingen.

Bolaget hade lån till en summa på 172,9 miljoner euro 1.12.2022. Balansräkningens slutsumma i bokslutet var 275,7 miljoner euro. Bolagets projekt hade en lägenhetsyta på 955 677 m².

Stadens senaste skol- och daghemsprojekt har genomförts som projekt i offentlig-privat samverkan enligt den nya PPP-modellen, eller i affärsverkets Esbo lokalers egen balansräkning.

Revisionsnämndens slutsatser

KOY Espoon koulu- ja päiväkotitilat inledde byggandet av sina första projekt år 2009. För närvarande sträcker sig avtalsperioderna till början av 2040-talet. Tills vidare har inga nya projekt anvisats bolaget. Genomförandet av de första projekten inleddes 2009. De interna hyrorna för lokaler som producerats med den så kallade livscykelmodellen för offentlig-privat samverkan har kritiserats för att de är höga. För den projektmodell som bolaget använt har revisionsnämnden inte fått tillgång till en mellanutvärdering eller en totalkostnadsjämförelse till exempel med ett projekt som byggts upp i stadens balansräkning.

I skol- och daghemsprojekten har man för första gången år 2021 använt en ny modell för offentlig-privat samverkan, som efter en lagändring gjort det möjligt att också inkludera finansiering i ett livscykelprojekt som konkurrensutsatts av tjänsteproducenterna. Upphandlingen med den nya modellen administreras av affärsverket Esbo lokaler.

Revisionsnämndens rekommendation

Revisionsnämnden rekommenderar att det utförs en aktuell mellanutvärdering av den projektmodell som KOY Espoon koulu- ja päiväkotitilat använder, där modellen jämförs med de projekt som byggts upp i stadens balansräkning.

6.3 SAMKOMMUNEN HELSINGFORSREGIONENS MILJÖTJÄNSTER (HRM)

Samkommunen Helsingforsregionens miljötjänster har i uppgift

- att sköta avfallshanteringen enligt avfallslagen och annan till den hörande verksamhet i sina medlemskommuner enligt separata avtal;
- verka som ett vattentjänstverk som avses i lagen om vattentjänster, som sköter vattentjänsterna i sitt verksamhetsområde och hanteringen av dagvatten enligt separata avtal som ingåtts med kommunerna;
- sörja för sina medlemskommuners uppföljning, forskning och planering samt utbildning och upplysning om luftvård;
- sköta planering, uppföljning, informationstjänster, rådgivning och kommunikation om städernas gemensamma arbete för klimat och cirkulär ekonomi samt ge invånarna energirådgivning;
- sörja för det regionala informationssamarbetet för medlemskommunernas behov och produktionen, förädlingen och informationstjänsten för regional information;
- samt sköta andra gemensamma uppgifter som medlemskommunerna anförtror den i anslutning till samkommunens verksamhet.

HRM:s omsättning är 400 miljoner, varav vattentjänsternas andel är 300 miljoner euro. Investeringarna 2019–2028 uppgår enligt HRM:s ekonomiplan till sammanlagt 1,4 miljarder euro. Antalet anställda är cirka 800. Samkommunens tjänster betjänar 1,1 miljoner invånare i området.

Röstandelarna i samkommunen HRM fördelades enligt följande: Helsingfors 50 procent, Esbo 27 procent, Vanda 22 procent och Grankulla en procent. HRM:s styrelse består av 14 ordinarie medlemmar: sju från Helsingfors, tre från Esbo, en från Grankulla och tre från Vanda. Dessutom består HRM:s styrelse av fyra expertmedlemmar från medlemskommunerna. Stadsmiljödirektören fungerar som Esbos expertmedlem.

Det ställdes upp 33 strategiska mål för HRM år 2022, av vilka man enligt bokslutet uppnådde ungefär hälften. Samkommunens mål är att vara klimatneutral år 2030.

Grundkapitalet och medlemskommunernas andelar

Enligt grundavtalet uppgår samkommunens grundkapital till sammanlagt 505 miljoner euro, vilket består av grundkapitalet för vattentjänster på 480 miljoner euro och det övriga grundkapitalet på 25 miljoner euro. Grundkapitalet för vattentjänster fördelas sig mellan kommunerna enligt följande: Helsingfors 58,0 procent, Esbo 22,3 procent, Vanda 19,4 procent och Grankulla 0,3 procent. Det övriga grundkapitalet fördelas mellan medlemskommunerna enligt det officiella invånartalet så att en kommuns andel är minst en procent och högst 50 procent. En medlemskommuns andel av samkommunens tillgångar samt ansvar för skulder och åtaganden bestäms i förhållande till grundkapitalsandelarna.

Finansiering av verksamheten

Samkommunen finansierar sina verksamhetsutgifter genom avgifter för avfallshanteringsfunktioner, kommunandelar och andra inkomster. Samkommunen tar ut avgiftsandelar hos sina medlemskommuner för uppgifter utöver vatten och avlopp eller avfallshantering, samt för den andel av kostnaderna för stödtjänster som inte täcks genom vattnets och avloppets samt avfallshanteringens resultat. Förskott på kommunernas andelar kan uppbäras. Avgiftsandelarna fördelas i förhållande till medlemskommunernas officiella invånartal, dock så att en kommuns avgiftsandel är högst 50 procent och minst en procent.

HRM:s verksamhetsintäkter för räkenskapsperioden 2022 var 404,2 miljoner euro, av vilket 291,6 miljoner euro var försäljningsintäkter för vattentjänster och 102,5 miljoner euro försäljningsintäkter för avfallshantering. Verksamhetskostnaderna var 212,6 miljoner euro.

Verksamhetsbidraget uppgick till 194,0 miljoner euro och årsbidraget till 128,8 miljoner euro. År 2022 uppgick investeringarna till sammanlagt 211,5 miljoner euro, varav 61 procent finansierades genom inkomstfinansiering.

HRM:s lånestock var 1 905 miljoner euro (31.12.2022), varav medlemskommunernas etableringslån utgjorde 1 132 miljoner euro och lånen från finansinstitut 693 miljoner samt 80 miljoner komuncertifikat. Soliditeten sjönk från 27,7 procent i början av räkenskapsperioden till 27,0 procent i slutet av räkenskapsperioden. På grund av HRM:s stora investeringar under de närmaste åren förväntas HRM:s soliditet sjunka.

Avfallslagstiftning

Avfallslagstiftningen förnyades i stor utsträckning under 2021. Lagändringarna förutsatte att HRM:s avfallshanteringsföreskrifter uppdateras. Den största enskilda ändringen gäller utvidgningen av skyldigheten att separat samla in bioavfall. Bestämmelserna trädde i kraft 1.11.2022, med undantag för skyldigheten att separat samla in bioavfall i små fastigheter, som träder i kraft i Esbo, Grankulla och Kyrkslätt 1.7.2023, i Vanda 1.1.2024 och i Helsingfors 1.7.2024. Lagens syfte är att 55 viktprocent av det kommunala avfallet ska beredas för återanvändning eller materialåtervinnas år 2025. Vidare är målet 60 viktprocent för år 2030 och 65 viktprocent för år 2035.

Vattenledningsnät

År 2022 pumpades 93,8 miljoner m³ hushållsvatten in i vattenledningsnätet, vilket var mer än två procent mindre än år 2021. Det fakturerades för 75,3 miljoner m³ vatten. Hela 18,5 miljoner m³ vatten, som läckte förbi nätet, blev ofakturerat. Vatten som inte når kunderna och som inte faktureras uppstår vid pumpning av vatten från behandlingsanläggningar till nätet. Läckage orsakas bland annat av rörbrott samt sköljning och sanering av nätet. Rörsystemet är delvis gammalt och behöver saneras. Vattenledningsnätet omfattar sammanlagt 3 255 kilometer samt 3 003 kilometer avfall- och blandvattenavlopp och 2 452 kilometer dagvattenavlopp. År 2022 reparerades 268 plötsliga brott i vattenledningar och 67 blockeringar i avloppet öppnades. Sammanlagt 28 kilometer ledningar sanerades.

Enligt HRM:s bokslut är en av samkommunens största risker en omfattande störning i vattenförsörjningen i området, som till exempel kan orsakas av att en grundvattenledning går sönder eller av problem med trycket. I riskhanteringsåtgärderna ingår byggandet av stationer för driftsäkerhet och parallella vattenledningar i enlighet med investeringsprogrammet, som sträcker sig till 2025.

Reningsverket i Blombacken

Blombackens reningsverk

Bild: HRM:s webbplats

Verksamheten vid reningsverket i Blombacken inleddes i november 2022, när avloppsvattnet omstyrdes från reningsverket i Finno till reningsverket i Blombacken. Den sista ändringen ägde rum i januari 2023. Reningsverket kommer att behandla avloppsvatten från 400 000 invånare i Esbo, Grankulla, Kyrkslätt, Sjundeå och västra Vanda.

Reningsverkets yta omfattar 10 hektar och ligger till stor del inne i berggrunden. Den sammanlagda längden på de nya inlopps- och utloppstunnlarna är 20 km. Reningsverket kan byggas ut för att tillgodose en miljon invånares behov. Kostnadsförslaget för projektet år 2014 var 371 miljoner euro. Byggekostnaderna uppskattas uppgå till 510 miljoner euro.

Reningsverket använder 100 procent av den värme som uppkommer i dess processer och står själv för 70 procent av den el som den använder. Biogas produceras i rötningsanläggningar för slam. Förutom kraftproduktion från biogas tas dessutom värme till vara från bland annat behandlat avloppsvatten, som Fortum kommer att använda för att producera fjärrvärme. Målet är att avlägsna över 96 procent av fosfor och den organiska substansen samt över 90 procent av kvävet ur avloppsvattnet. Det reade avloppsvattnet leds via en utloppstunnel, först till Finno och därifrån sju kilometer ut i havet.

Käringmossens avfallscentral EKOMO

Käringmossens avfallscentral kallas också Ekoindustriella centret i Käringmossen, EKOMO. Avfallscentralen omfattar 200 hektar. Verksamheten omfattar bland annat behandling av bioavfall till biogas och kompost, behandling och återvinning av aska och slagg från avfallskraftverket, insamling och återvinning av deponigas, behandling av förorenad mark, sortering av olika avfallslaster och leverans av material för återanvändning.

Käringmossens avfallscentral

Bild: HRM:s webbplats

I avfallscentralen samarbetar företag inom cirkulär ekonomi genom att i sin verksamhet utöver avfall också utnyttja den förnybara energi som uppkommer i området och genom att pröva nya lösningar. Målet är att öka förädlingen av avfallsmaterial som stöder genomförandet av kretsloppsekonomin och som baserar sig på partnerskap och företagssamarbete kring HRM:s verksamhet.

I slutet av 2021 lämnade en stor aktör området och därmed försvann nästan hälften av avfallsströmmarna. År 2022 förlängdes fyra samarbetsavtal.

År 2022 tog aktörerna inom EKOMO i Karingmossen emot 60 000 ton olika avfallslag för material- och energiåtervinning. Visionen för området är att det inte längre skulle finnas avfall i området – utan endast råvaror som kan förädlas.

I området investerades i miljökonsekvenshantering genom att bygga en ytstruktur på 1,3 ha för deponier, en utjämningsbassäng på 9 000 m³ för avrinningsvatten samt byggarbeten för insamling av gas och automatisering. Dessutom genomfördes behandlingsfält, reparations- och saneringsarbeten inom behandlingen av bioavfall samt byggarbeten i anslutning till utvecklingen av infrastrukturen i området.

Revisionsnämndens slutsatser

Enligt HRM:s ekonomiplan uppgår samkommunens investeringar åren 2019–2028 till sammanlagt 1,4 miljarder euro. Investeringarna inom vatten och avlopp beräknas under planperioden förbli på en högre nivå än i 10-årsinvesteringsprogrammet, huvudsakligen på grund av att medlemskommunernas investeringar i infrastruktur förblir på en högre nivå än vad som tidigare beräknats. Det uppskattas att i synnerhet stora spårprojekt kommer att höja investeringarna.

Inom samkommunens verksamhetsområde finns det uppskattningsvis 520 kilometer vattenlednings-, avlopps- och blandavloppsnät som är i dåligt skick. Kostnaderna för saneringsskulden kan inte bedömas som en helhet. I samkommunen utvecklas utvärderingen av saneringsskulden som en del av egendomsförvaltningen som helhet. Om investeringarna i saneringen hålls på samma nivå som hittills, kommer mängden nätverk som är i dåligt skick inte att minska.

I HRM:s strategi ingår tre mål som beretts i samarbete med medlemskommunerna, såsom en årlig ökning av produktiviteten med minst 1,5 procent. Detta mål kommer inte att uppnås. För att målet ska uppnås krävs ett mer målinriktat produktivetsprogram, en dimensionering av investeringsprogrammet och andra nödvändiga åtgärder för att balansera ekonomin så att behovet av reella prisökningar på vattentariferna kan dämpas. Kundpriset har redan höjts år 2022, och enligt HRM:s verksamhets- och ekonomiplan 2023–2025 kommer fler höjningar att följa under de närmaste åren.

Revisionsnämndens rekommendation

Esbo borde tillsammans med de övriga medlemskommunerna i samkommunen HRM fundera över olika sätt att effektivare sanera vattenledningsnätet, som är i dåligt skick, för att minska mängden icke fakturerat vatten som beror på läckage.

7 REVISIONSNÄMNDENS UTVÄRDERINGS- OCH GRANSKNINGSARBETE

Enligt kommunallagen bereder revisionsnämnden de ärenden som gäller granskningen av förvaltningen och ekonomin för beslut i fullmäktige. Enligt lagen ska revisionsnämnden bedöma huruvida de mål för verksamheten och ekonomin som fullmäktige ställt upp har nåtts i staden och stadskoncernen och huruvida verksamheten är ordnad på ett resultatrikt och ändamålsenligt sätt. Revisionsnämnden ska se till att granskningen av staden och dess dottersammanslutningar samordnas. Om stadens balansräkning visar underskott som saknar täckning, ska revisionsnämnden bedöma hur balanseringen av ekonomin utfallit under räkenskapsperioden samt den gällande ekonomiplanens tillräcklighet. En lagstadgad uppgift är dessutom att se till att skyldigheten att redogöra för bindningar iakttas samt att delge fullmäktige dessa redogörelser.

Verkställandet av utvärderingsplanen och utvärderingsprogrammet

Revisionsnämndens bedömning bygger på utvärderingsplanen för fullmäktigeperioden och på det årliga utvärderingsprogrammet. Temat för fullmäktigeperioden är att utvärdera stadens tjänsters framgång och tillgänglighet. Tyngdpunkterna under utvärderingsperioden ligger på främjande av hållbar utveckling i Esbos stadsmiljö och stadens ekonomi samt genomförande av produktivets- och anpassningsprogrammet En ekonomiskt hållbar stad. Dessutom följs genomförandet av Berättelsen om Esbo, utfallet och effekten av de bindande resultatmålen samt stora investeringsprojekt. Årligen utvärderas stadens och koncernens bokslut samt personalnyckeltalen. Dessutom följer man under perioden upp revisionsnämndens rekommendationer som gäller tidigare utvärderingsberättelser. Utvärderingsprogrammet för år 2022 och utvärderingsplanen för åren 2021–2024 samt annan information om revisionsnämnden finns på adressen <https://www.espoo.fi/sv/esbo-stad/be-slutfattande/extern-revision#section-23641>.

De enheter som ska utvärderas får förhandsfrågor som gäller deras verksamhet och ekonomins resultat inom olika delområden. Frågorna gäller verkställandet av Berättelsen om Esbo och resultatmålen, genomförandet av budgeten och produktivets- och anpassningsprogrammet En ekonomiskt hållbar stad samt utvecklingen av kostnaderna för tjänsteproduktionen och aktuella utmaningar i verksamheten. Enheterna ombeds beskriva hur de mäter kvaliteten på sin verksamhet, sina tjänster och eventuella köpta tjänster samt de åtgärder de vidtagits för att främja kvaliteten. Dessutom ställs frågor om främjande av invånarnas möjligheter att delta och påverka samt om kundnöjdheten. Andra frågor gäller främjandet av personalens välbefinnande i arbetet samt främjande av hållbar utveckling. Dessutom ombeds enheten berätta om enhetens syn på resultaten av verksamheten och på hur verksamheten utvecklats jämfört med tidigare år, samt om det finns jämförelseuppgifter från andra stora städer.

Revisionsnämnden för fullmäktigeperioden 2021–2025

Medlemmar	Personliga ersättare
Paula Viljakainen, ordförande	Paula Utti
Leila Arstila, vice ordförande fram till 12.12.2022 / Elli Keisteri-Sipilä, vice ordförande	Pertti Lounamaa
Marita Backman	Charlotta Jakobsson
Timo Kallioja	Henri Kuro
Jarmo Kanerva	Mikko Ekström
Mikko Lievonen	Pirkko Kuusela
Sari Ojanen	Katariina Ahvonen
Aili Pesonen	Simo Repo
Mika Poutala	Sari Savela
Jaakko Ravald	Kari T. Nukala
Mari Rummukainen	Henrik Asplund
Tapio Valli	Tero Niemi
Marika Visakova	Satu Ramsland

Revisionsnämnden

På bilden från vänster i bakersta raden Mika Poutala, Mikko Lievonen, Marita Backman, Tapio Valli, Timo Kallioja och Sari Ojanen. Längst fram från vänster Jaakko Raval, Marika Visakova, Aili Pesonen, ordförande Paula Viljakainen, vice ordförande Elli Keisteri-Sipilä och Jarmo Kanerva. På bilden saknas Mari Rummukainen.

Bild: Kerttu Photo & Production.

Temat för utvärderingarna

Revisionsnämnden hade 14 möten under utvärderingsåret 2022 (hösten 2022–våren 2023) och dess båda sektioner hade fem möten.

Vid revisionsnämndens möten under utvärderingsåret 2022 behandlades bland annat ärenden som gäller ekonomi, investeringar, affärsverk och koncernen. Vid nämndens möten utvärderades dessutom stadens aktuella IKT-projekt samt de förvaltningsövergripande utvecklingsprogrammen. Av koncernsamfundet utvärderades samkommunen Helsingforsregionens miljötjänster samt Enter Espoo Oy och KOY Espoon koulu- ja päiväkotitilat. Temat för den gemensamma utvärderingen som revisionsnämnderna för huvudstadsregionens städer samt Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikt gjorde år 2022 var välfärd bland barn och unga.

Första sektionen utvärderade sysselsättningstjänsterna för invandrare, idrottstjänsterna samt evenemangs- och kulturtjänsterna från resultatområdet för livskraft. Inom välfärds- och hälsosektorn utvärderades välfärd bland barn och unga samt beredningen av Västra Nylands välfärdsområde ur Esbo stads synvinkel.

Andra sektionen utvärderade objekt i stadsmiljösektorn: stadens jordegendom, markanvändningsavtal samt anskaffning och försäljning av mark, stadsteknikcentralens uppgifter samt affärsverket Esbo lokalers uppgifter, en fyrfältsanalys av lokalerna och lokalbanken, anskaffningssätten för lokaler samt PPP-modellen för offentlig-privat samverkan. Inom sektorn för fostran och lärande utvärderades skolnätet och ärenden kring inomhusluften. Vid det gemensamma utvärderingsmötet för sektorn för fostran och lärande samt välfärds- och hälsosektorn behandlades tjänster inom fostran och lärande samt välfärd och hälsa för invandrabarn och -unga.

Revisionsnämndens rapportering till fullmäktige

Revisionsnämndens utvärdering rapporteras till fullmäktige i den årliga utvärderingsberättelsen. Fullmäktige behandlade utvärderingsberättelse för år 2021 av revisionsnämnden på sitt sammanträde 16.5.2022 §60. Fullmäktige ålade stadsstyrelsen att av nämnderna begära utredningar och beskrivningar av de åtgärder som har vidtagits eller som måste vidtas för att korrigera de missförhållanden som påtalats i utvärderingsberättelsen, samt att lämna dessa till fullmäktige och för kännedom till revisionsnämnden i samband med behandlingen av delårsrapporten. Fullmäktige uppdrog åt stadsstyrelsen att vid nästa budgetberedning och i bokslutet beakta de observationer som presenterats i utvärderingsberättelsen. På fullmäktiges sammanträde i september 2022 behandlades också svaren på observationerna i utvärderingsberättelsen för 2021.

Hösten 2022 gav revisionsnämnden fullmäktige separata utlåtanden om stadens andra och tredje delårsrapport samt koncernrapporterna, som behandlades på fullmäktiges sammanträden i oktober och december. Utlåtandena kan läsas på följande webbsida (på finska): <https://www.espoo.fi/fi/espoon-kaupunki/paatoksenteko/ulkoinen-tarkastus#lausunnot-osavuositauksista-7673>.

Revisionsnämnden tillkännager redogörelserna för bindningar för fullmäktige årligen samt ser till att de offentliga uppgifterna i registret över bindningar publiceras på stadens webbplats. Esbo stad publicerar redogörelsen för bindningar i ett register på adressen asiointi.asiat.fi/Sidonnaisuusrekisteri/Julkaistu/Index/JnGDk3dMvKRY4NObl5yLw0eXP18jbBWo

Behandlingen och publiceringen av utvärderingsberättelsen för år 2022

Utvärderingsberättelsen för år 2022 lämnas till stadsfullmäktiges ordförande 4.5.2023. Utvärderingsberättelsen publiceras på stadens webbplats och ett meddelande om de centrala utvärderingsobjekten har skickats till medierna. Revisionsnämndens utvärderingsberättelser finns på www.esbo.fi/esbo-stad/beslutsfattande/extern-revision#section-7671. Utvärderingsberättelsen behandlas av fullmäktige 15.5.2023. Den tryckta utvärderingsberättelsen distribueras årligen till fullmäktigeledamöterna, ledande tjänsteinnehavare och intressentgrupper samt till stadens bibliotek och servicepunkter.

Externa revisionen

Till den externa revisionen hör revisionsnämnden och OFGR-revisorn. Dessutom omfattar den externa revisionen enheten för extern revision som lyder under revisionsnämnden. Dessa är oavhängiga av stadens ledning och övriga organisation. Enheten bereder ärenden för revisionsnämnden och dess sektioner, företar granskningar enligt OFGR-revisorns arbetsprogram och enhetens revisionsprogram samt rapporterar granskningen till revisionsnämnden och utvärderingsobjekten. Den externa revisionen leds av stadsrevisorn, OFR Virpi Ala-aho, som också är föredragande i revisionsnämnden. Sekreterare för revisionsnämnden och andra sektionen är stadsinspektör Ritita Björklund. Sekreterare för första sektionen är stadsinspektör Aino Jalli. Dessutom har stadsinspektör Jussi Lepistö och revisionsassistent Heidi Väyrynen, som arbetar vid enheten för extern revision, deltagit i beredningen av utvärderingsrapporten i enlighet med sina ansvarsområden.

Revision av staden och koncernsammanslutningarna

Enligt kommunallagen ska fullmäktige välja en revisionssammanslutning för granskning av förvaltningen och ekonomin. Till revisor i stadens dottersammanslutningar väljs stadens revisionssammanslutning, om det inte i anslutning till ordnandet av granskningen finns grundad anledning att avvika från detta. År 2022 fungerade BDO Audiator Oy som lagstadgad revisionssammanslutning och OFGR, CGR Tiina Lind som stadens ansvariga revisor. Den ansvariga OFGR-revisorn i Esbo rapporterar till revisionsnämnden tre gånger per år om sitt revisionsarbete.

BILAGA 1: Utfallet av stadens, affärsverkens och koncernsammanslutningarnas resultatmål enligt bokslutet och revisionsnämnden

UTFALLET AV STADENS RESULTATMÅL Bokslutet 2022

Resultatmålen 2022	Bokslutet för 2022		Revisionsnämndens bedömning			
	Nåddes	Avvikelse	Nåddes	Nåddes delvis	Nåddes inte	Kan inte utvärderas
Stadens roll efter coronapandemin och vårdreformen kräver särskilda åtgärder (2021–2022)						
Tillgången till social- och hälsovårdstjänster återgår till samma nivå som före coronapandemin.		▼			▼	
Ungdomsarbetslösheten minskar till 2019 års nivå.		▼			▼	
Välfärdsområdesreformen genomförs på ett kontrollerat sätt.	▲		▲			
Barn och unga mår bra.		▼			▼	
Esbo stad stöder framgångsrikt flyktingar från Ukraina enligt det ansvar staden har.	▲		▲			
1. Esbo är en ledande stad inom lärande och bildning						
Barn i Esbo deltar i småbarnspedagogik av hög kvalitet.	▲			→		
Inlärningsresultaten och utbildningsnivån i Esbo ligger på toppnivå i Finland.	▲			→		
Alla barn och unga har en hobby som de tycker om.		▼			▼	
Nolltolerans mot mobbning och våld i skolan.	▲			→		
Jobbets lockelse och personalens ork inom småbarnspedagogiken och undervisningen.		▼			▼	
2. Staden genomför tjänster med hjälp av hela Esbo som gemenskap						
Tjänsteproduktionens kostnadseffektivitet förbättras tack vare digitala spetsprojekt.		▼			▼	
Tjänsteproduktionen utvecklas invånar- och kundorienterat samt kostnadsverkningsfullt med hjälp av ett koncept med flera producenter.	▲					■
Påskyndande av processer i anslutning till byggande (planläggning, markanvändning, bygglov).		▼			▼	
3. Esbo är ekonomiskt hållbart och beskattningen är konkurrenskraftig						
Ökningen av verksamhetsutgifterna dämpas i enlighet med programmet En ekonomiskt hållbar stad och budgeten.		▼		→		
De internt tillförda medlen stiger till över 100 procent av investeringsbehovet under fullmäktigeperioden och koncernens länestock börjar minska.	▲		▲			
4. Esbo är en internationellt attraktiv huvudstad för entreprenörskap och innovationer						
Esbo stads tjänsteinnehavare och politiska beslutsfattare påverkar beredningen av regeringsprogrammet och besluten på riksplanet så att Esbo stads möjligheter till tillväxt och investeringar tryggas.	▲					■

Esbo lockar informations- och kunskapsintensiva företag att etablera sig och stanna i Esbo.	▲			→		
Antalet arbetstillfällen i företag i Esbo och i tillväxtkorridorerna ökar.	▲		▲			
Esbo är en eftertraktad partner i utvecklingen av hållbara stads- och servicelösningar.	▲		▲			
Esbo profilerar sig som Nordens bästa stad för etablering av startup- och tillväxtföretag. För detta ändamål utvecklar vi ett campus för tillväxtföretag tillsammans med våra partner.	▲			→		
Esbo är Nordens bästa plats för internationella experter.	▲		▲			
5. Esbo är en trivsamt, säker och naturnära hemstad						
Esbo växer hållbart.	▲				▼	
Säkerhet i Esbo och trygghet som invånarna upplever.		▼			▼	
Naturens mångfald blir starkare.	▲			→		
6. Esbo är klimatneutralt år 2030						
Klimatutsläppen minskar i enlighet med målet.	▲		▲			
Främjande av klimatneutralitet på de platser som prioriteras i Berättelsen om Esbo; stadscentrumen med spårtrafik och småhusområdena i generalplanen för norra och mellersta Esbo.	▲		▲			
7. Esbo är bäst i Finland på att integrera						
Integrationen i Esbo är resultatrik.		▼			▼	
SAMMANLAGT 27 RESULTATMÅL	17	10	8	7	10	2

UTFALLET AV AFFÄRSVERKENS RESULTATMÅL

Resultatmålen 2022	Bokslutet för 2022			Revisionsnämnden		
	Nåddes	Avvikelser	Nåddes	Nåddes delvis	Nåddes inte	Kan inte utvärderas
AFFÄRSVERKET VÄSTRA NYLANDS RÄDDNINGSVÄRK						
Räkenskapsperiodens resultat uppvisar inte underskott.	▲		▲			
Investeringarnas totalbelopp överskrider inte budgeten som fullmäktige har godkänt.	▲		▲			
AFFÄRSVERKET ESBO LOKALER						
Resultatmålet för affärsverket är ett överskott på 27,8 miljoner euro före reserveringar.	▲		▲			
Affärsverkets byggnadsinvesteringar genomförs enligt stadens budget samt investeringsprogrammets tidtabell och kostnadsförslag.	▲				▼	
SAMMANLAGT FYRA MÅL	4	-	3	-	1	-

UTFALLET AV KONCERNSAMMANSLUTNINGARNAS RESULTATMÅL

	Bokslutet 2022			Revisionsnämnden			
	Nåddes	Nåddes delvis	Nåddes inte	Nåddes	Nåddes delvis	Nåddes inte	Kan inte bedömas
Esbo bostäder Ab	▲	▼	▼	▲	→	▼	■
Den årliga användningsgraden av bostäderna är i snitt minst 98,5 %.			▼		→		
Kundupplevelsen är på god nivå.	▲			▲			
I snitt påbörjas 400 bostäder årligen, tills beslut om bostadsprogrammet fattas på nytt.	▲			▲			
Uppvärmningen blir energieffektivare.	▲			▲			
Esbo Catering Ab							
Produktiviteten ökar och matens kvalitet hålls på en hög nivå.			▼			▼	
Måltidernas kvalitet förblir stabil och prissättningen fungerar konkurrenskraftigt och enligt företagsekonomiska principer.	▲			▲			
Bolagets verksamhet som anknyttande enhet är konkurrenskraftig och marknadsmässig så att bolaget i regel genererar en mycket måttfull vinst.	▲			▲			
Kundenkätens helhetsvitsord för betjäning är bättre och kundupplevelsen följs upp kontinuerligt.			▼		→		
Ansvarstagandet förverkligas mätt genom både sociala åtgärder och åtgärder som hänför sig till hållbar utveckling.	▲			▲			
Enter Espoo Oy							
Vi bygger hållbar tillväxt i Esbo genom att a) locka företag att etablera sig i Esbo, b) matcha investerare med uppstarts företag och tillväxtföretag, c) presentera uppstart- och tillväxtföretag och forskningsaktörer för inhemska och internationella företag.	▲			▲			
Vi bygger hållbar tillväxt i Esbo genom att locka övermattande besökare och resenärer till Esbo.	▲			▲			
Verksamhetens genomslagskraft ökar.	▲			▲			
Länsimetro Oy							
Länsimetro Oy: metrobygget till Stensvik framskrider enligt avtal och planer. - Kostnadsprognosen är högst 1 159 miljoner euro.	▲			▲			
Länsimetro Oy: metrobygget till Stensvik framskrider enligt avtal och planer. - Överlåtelse senast under år 2023.	▲			▲			
Riskhantering och realistiska utfall av tidtabell och kostnader rapporteras ofta och öppet till ägarna. Eventuella betydande förändringar i projektet behandlas med ägarna.	▲			▲			
Bolag som äger fastigheter							
Bättre hantering av ineluftsförhållanden i byggnader samt säkra och sunda ineluftsförhållanden för användare och byggnader.	▲			▲			

EMMA – Esbo moderna konstmuseum							
Ökning av den kulturella och sociala genomslagskraften.	▲			▲			
Ökning av självfinansieringsandelen för verksamheten.	▲			▲			
Kundnöjdhet.	▲						■
Esbo stadsteater							
Ökning av den kulturella och sociala genomslagskraften.			▼				▼
Ökning av självfinansieringsandelen för verksamheten.			▼				▼
Kundnöjdhet.	▲			▲			
Espoon seudun koulutus kuntayhtymä Omnia							
Säkerställande av ekonomins balans.	▲			▲			
Yrkesverksamhet eller fortsatta studier för utexaminerade.	▲			▲			
Andelen personer som avbrutit examensutbildning.			▼				▼
Inledande av utbildning som handleder för examensutbildning (Hux).	▲			▲			
Mätningen och uppföljningen av verksamhetens verkningsfullhet utvecklas.	▲			▲			
Samkommunen Helsingforsregionens trafik HRT							
Produktivetsprogrammet har utarbetats och genomförs i enlighet med huvudstadsregionens mål.		▼			→		
Tillgänglighetsgranskning och ökad kundtillfredsställelse per område.		▼			→		
Gång- och cykeltrafikens, kollektivtrafikens och de nya trafik tjänsternas andel av trafikslagen ökar och nya trafik tjänster tas i bruk.		▼					■
Kollektivtrafikens energieffektivitet förbättras med elbussar och mera biobaserade bränslen för de övriga bussarna.	▲						■
Samkommunen Helsingforsregionens miljö tjänster HRM							
Produktivetsprogrammet har utarbetats och genomförs i enlighet med huvudstadsregionens mål.		▼			→		
Förbättring av återvinningsgraden och tillgängligheten till tjänster för hushållsavfall.		▼			→		
Återvinning av avfall i samarbete med partner.	▲						■
Byggandet av Blombackens reningverk framskrider kontrollerat så att verket kan tas i bruk planerligt 2022.		▼			→		
Samkommunen Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikt HUS							
Samkommunens produktivitet ökar med minst 1,0 procent per år.			▼				▼
Investeringarnas totalnivå måste läggas på en hållbar nivå med tanke på finansieringen.	▲			▲			
Den kundorienterade utvecklingen av de gemensamma servicekedjorna i Jorvs sjukhusområde fortsätter tillsammans med staden.		▼			→		
Fastighetsegendomen värderas och realiseras.		▼			→		
HUS överskrider inte budgeten.			▼				▼
SAMMANLAGT 40 MÅL	24	10	6	21	9	6	4

BILAGA 2: Tabell: Uppföljning av observationerna i utvärderingsberättelsen 2021

Av de rekommendationer och observationer i utvärderingsberättelsen 2021 som enligt revisionsnämnden inte har åtgärdats färdigt, ges nedan en översikt över utförda åtgärder fram till att bokslutet för 2022 var färdigt. Uppföljningen bygger på boksluten, svaren på observationerna som givits till fullmäktige vid behandlingen av den andra delårsrapporten 2022, organens protokoll och andra handlingar samt kompletterande uppgifter av tjänsteinnehavare.

Uppföljning av observationer och rekommendationer från tidigare år, som hänför sig till årliga resultatmål, personalen, ekonomin och stora investeringar samt sysselsättningen, ingår i kapitel 2 och 3. Genomförandet av vårdreformen behandlas i kapitel 2.6. I uppföljningsbilagan upprepas inte tidigare års iakttagelser och åtgärder i anslutning till dessa. De teman som omfattas av 2022 års utvärderingsprogram har behandlats och rekommendationer om dem har utfärdats i tidigare kapitel i denna utvärderingsberättelse och resultaten av tidigare års utvärderingsberättelser har inte upprepats i denna bilaga.

Revisionsnämndens slutsatser

Revisionsnämndens uppföljning av de viktigaste observationerna i utvärderingsberättelserna visar att åtgärderna för att rätta följande väsentliga missförhållanden eller utvecklingsbehov som revisionsnämnden lyft fram inte har slutförts.

BEHANDLINGEN OCH UPPFÖLJNINGEN AV OBSERVATIONERNA I UTVÄRDERINGSBERÄTTELSEN ÅR 2021

REVISIONSNÄMNDENS OBSERVATION

VIDTAGNA ÅTGÄRDER

BARNSKYDD

Stödåtgärder inom öppenvården måste utökas för att tillgodose familjernas behov.

Inom barnskyddets öppenvård är stödåtgärderna intensifierat familjearbete, bedömning inom barnskyddets öppenvård, familjerehabilitering, placeringar inom öppenvården och ekonomiskt stöd. Barnskyddsfamiljerna har dessutom tillgång till alla tjänster som ges enligt socialvårdslagen.

Stödåtgärderna inom öppenvården ordnades både som stadens egen verksamhet och som köpta tjänster. Under årens lopp utvecklades den egna verksamheten så att det fanns mer egen service att erbjuda. Till stödcentret för familjer i Domsby föreslogs nya befattningar, så att det inom familjerehabiliteringen skulle kunna finnas ännu fler familjer i rehabilitering dygnet runt. Köpta tjänster kompletterade stadens egen verksamhet och användes i relativt stor utsträckning. År 2022 var kostnaderna för stödåtgärder inom öppenvården 4,2 miljoner euro, medan de 2021 var 4,3 miljoner euro.

Tjänstproducenterna hade problem med tillgången på personal och därför var det ibland svårt att få tillgång till i synnerhet hemservice och intensifierat familjearbete. Barnskyddets socialarbete är en stödåtgärd inom öppenvården. I början av 2022 ändrades barnskyddslagen så att antalet klienter per socialarbetare inom barnskyddet begränsades till 35 barn per socialarbetare. Dimensioneringen skulle ha genomförts i Esbo, om man hade kunnat hitta anställda för de obesatta befattningarna.

GENOMFÖRANDE AV REFORMEN AV LÄROPLIKTSLAGEN – TILLRÄCKLIGT MED GYMNASIEPLATSER

Esbo stad ska se till att det finns tillräckligt med platser i gymnasierna för att motsvara de ungas Esbobornas behov.

Cirka 75 procent av de unga som går ut den grundläggande finska utbildningen i Esbo söker sig i första hand till gymnasiet, och antalet förstahandssökande till gymnasierna i Esbo i förhållande till nybörjarplatserna var 1,13 år 2022 och 1,11 år 2023. År 2022 var det lägsta medeltalet vid antagningen 7,58. Antalet nybörjarplatser i finskspråkiga gymnasier höjdes med 39 platser sedan år 2022 och nybörjarplatser reserverades för 66,3 procent av den åldersklass som går ut grundskolan. År 2022 och 2023 har 67 procent av den åldersklass som går ut grundskolan reserverats nybörjarplatser i det svenskspråkiga gymnasiet (mot 65 procent år 2022). Alla studerande som valts till yrkesutbildning via gemensam ansökan kan söka sig till studier vid Omnias yrkesgymnasium (dubbelexamen).

I den utredning om servicenätverket för gymnasieutbildning som resultatenheten för finsk utbildning på andra stadiet och ungdomstjänster utarbetade år 2022 beskrivs nuläget och presenteras scenarier för utvecklingen av servicenätverket för den finska gymnasieutbildningen. Målet är att säkerställa att man kan svara på det servicebehov som skapas av de växande åldersklasserna samt på en ökning av gymnasieutbildningens attraktionskraft genom ett tillräckligt och områdesmässigt balanserat utbud av gymnasieutbildning.

TILLRÄCKLIGT UTBUD AV HÄLSOVÅRDSTJÄNSTER OCH ÖVERVAKNING

Staden bör trygga tillgången till vård och avveckla vårdköerna både på hälsostationer och inom munhälsovården innan tjänsterna överförs till välfärdsområdet.

Inom hälsovårdstjänsterna försökte man effektivt avveckla den vård- och serviceskuld som samlats under coronapandemin. Samtidigt ledde personalens sjukfrånvaro och tillgången på personal till betydande utmaningar för verksamheten. Tillgången till icke-brådskande vård hos allmänläkare och tandläkare mäts med en så kallad T3-tid, det vill säga den tredje lediga tid som kan bokas. Målvärdet för tillgång till icke-brådskande vård hos allmänläkare vid hälsostationerna var sju dygn. I december 2022 varierade T3-tiden på de fyra teamhälsostationerna mellan 2–7 dygn och på de tre hälsostationer som sköttes med flerproducentmodellen mellan 4–7 dygn. På de övriga hälsostationerna var det fortfarande svårt att få tillgång till vård, eftersom deras T3-tid var 67–90 dygn. Införandet av fyra teamhälsostationer förbättrade tillgången till vård och dessutom infördes ett informationsledningsverktyg för att stödja den operativa ledningen vid alla hälsostationer.

T3-tiden för tandläkare inom icke-brådskande munhälsovård var 99 dygn i november 2022, medan målvärdet är 90 dygn. Inom munhälsovården uppnåddes samma kundnivå som föregående år. Antalet kundbesök var 4,2 procent lägre än år 2021. Enligt munhälsovården är en av de åtgärder som behövs för att förbättra tillgången till vård att bedöma hur krävande tandsköternas arbete är och att höja lönenivån utgående från hur krävande arbetet är. En annan åtgärd som behövs är att förbättra ersättningarna för flerproducentmodellen inom service-sedelsverksamheten, vilket innebär att både klientens och tjänsteproducentens andelar bör höjas.

FÄRDCENTRALEN

Färdcentralens verksamhet måste utan dröjsmål sättas i skick innan färdtjänsten överförs till välfärdsområdet.

Den nya modellen för anordnande av färdtjänst enligt handikappservicelagen och socialvårdslagen torde föreläggas välfärdsområdesstyrelsen vid Västra Nylands välfärdsområde för beslut under år 2023. Innan modellen för hur tjänsten ska ordnas revideras görs inga strukturella ändringar i sättet att ordna färdtjänst i kommunerna inom välfärdsområdet. Detta gör det möjligt att få erfarenhet av olika modeller för ordnande av färdtjänst inom välfärdsområdet, och beslut om en enhetlig modell för ordnande av färdtjänst i framtiden kan fattas på

basis av bättre information. I den lösning som används i Esbo vidtas endast nödvändiga åtgärder för att säkerställa att lösningen är lagelig. Välfärdsområdesstyrelsen ges regelbundet uppföljningsuppgifter om hur den temporära lösningen i Esbo fungerar.

Som upphandlingsprinciper för ordnande och genomförande av färdtjänst enligt lagen om service och stöd på grund av handikapp samt handikappservicelagen har följande föreslagits: tjänsten är säker för klienterna, den är tillgänglig och nåbar och motsvarar klienternas individuella behov, den är tillgänglig inom en skälig tid och dygnet runt, den fungerar på finska, svenska och engelska och chaufförerna är yrkeskunniga.

ORDNANDE AV TILLSYN AV LÅNGTIDSVÅRD OCH HEMVÅRD

Inom äldreomsorgen ska klienten alltid inom en viss tid erbjudas en vårdplats som motsvarar klientens behov när det inte är möjligt eller ändamålsenligt att ordna de tjänster som klienten behöver hemma hos sig.

Äldreomsorgen bör fortsätta utvecklingen av kvaliteten på hemvårdens tjänster och deras tillräcklighet. Åtgärderna för att minska antalet och omsättningen av olika skötare som besöker klienten bör fortsättas systematiskt.

Vårdhemmens övervakningsbesök ska i fortsättningen ske utan förvarning oftare än hittills.

Bedömningen av servicebehovet enligt socialvårdslagen genomfördes i regel inom den lagstadgade tiden, det vill säga inom sju vardagar. Det genomsnittliga antalet platser för långvarig vård (1 400 platser) som anges i budgeten realiserades inte, förutom i mars, och antalet platser var inte tillräckligt stort i förhållande till behovet. Därför ökade väntetiden för hur snabbt klienterna fick tillgång till serviceboende dygnet runt. Den genomsnittliga väntetiden från att klienten fått ett beslut om vårdboende till att hen kan ta del av tjänsten var år 2022 i juli–september 57 dygn, medan den under samma period år 2021 var 25 dygn. Sammanlagt var cirka 25 personer tvungna att vänta på en plats i vårdboende längre än lagenligt, det vill säga över 90 dygn.

Den genomsnittliga väntetiden för att få hemvård år 2022 var noll dagar från beslutsfattandet. Hemvårdens besök i hemmen måste dock ibland förkortas, flyttas eller inställas, och distanshemvårdens andel kunde inte främjas som planerat på grund av den svåra personalsituationen. Andelen besök av de fem mest bekanta vårdarna inom hemvården var 50 procent i december 2022. Andelen har förblivit relativt oförändrad jämfört med år 2021. Avsikten var att främja andelen bekanta vårdare genom att precisera planeringen av rutterna och teamgränserna, men det ökade behovet av hyrd personal försvårade situationen.

Utvecklingsåtgärderna för att förbättra kvaliteten och tillräckligheten på hemvårdstjänsterna var bland annat att förbättra personalens kompetens och utveckla bedömningen av klientens funktionsförmåga (RAI-mätaren). Våren 2022 infördes en läkemedelsautomat som gjorde det möjligt att minska antalet fysiska besök eller flytta besök från rusningstimmar till lugnare tider. Dessutom rekryterades personer från utlandet till äldreomsorgen.

Antalet övervakningsbesök på vårdhem ökade och tyngdpunkten flyttades från på förhand anmälda besök till oanmälda besök. Ökningen av övervakningsbesöken gjordes genom en effektivisering av processerna. År 2021 var nästan 70 procent av övervakningsbesöken oanmälda. Enligt äldreomsorgen innebär en effektiv tillsyn inte bara observationer, utan den kräver också en aktiv dialog med tjänsteproducenten och chefen för vårdhemmet. Oanmälda övervakningsbesök ger information om den aktuella situationen på vårdhemmet. Vid förhandsanmälda övervakningsbesök förs en diskussion med den ansvariga personen vid enheten om de iakttagelser som gjorts och om resultaten av kvalitetsundersökningarna, samtidigt som man säkerställer att processerna fungerar och ger vägledning inom kvalitetsutveckling.

ÄLDRE ESBOBOR PÅ JOUREN

Rekommendationer av huvudstadsregionens revisionsnämnders gemensamma utvärdering

Inom äldreomsorgen i Esbo följde man utvecklingen av antalet jourbesök för äldre inom stadens hemvård och långtidsvård samt på

Huvudstadsregionens städer och HUS organisation bör:

- följa hur åtgärderna för att utveckla journalsituationer påverkar äldre personers jourbesök och säkerheten med boende i det egna hemmet.
- i samarbete med HUS och städerna i huvudstadsregionen fortsätta att utveckla verksamhetssätten och tjänsterna i sådana journalsituationer som kan förbättra de äldres funktionsförmåga och välbefinnande.
- utveckla sitt samarbete särskilt i fråga om hemflyttningsprocessen för äldre så att det växande servicebehovet kan tillgodoseas.

För att säkerställa att jourverksamheten fungerar på ett ändamålsenligt sätt bör åtgärderna för att effektivisera kundströmmarna och åtgärda personalbristen inom välfärds- och hälsosektorn fortsätta effektivare, så att tjänsterna på ett kontrollerat sätt överförs till välfärdsområdet.

jourkliniken vid Jorvs sjukhus. Esbo sjukhus deltog i HUS hela beredskapsrapportering, med hjälp av vilken man dagligen kände till belastningsläget vid jourcentralerna och avdelningarna i hela Nyland, och patientströmmarna kunde justeras i enlighet med detta. Antalet jourbesök från långtidsvården och hemvården i Esbo minskade från år 2021. Det sammanlagda antalet jourbesök för boende på vårdhem i december 2022 var 331 (mot 423 år 2021) och för hemvårdens klienter 1 450 (mot 1 624 år 2021).

Esbo sjukhus fortsatte år 2022 samarbetet med sektorerna HUS Akuten och HUS Internmedicin och rehabilitering för att trygga hemflyttningen och den geriatriska bedömningen av äldre patienter. Samarbete utfördes också på jourkliniken och på avdelningarna för specialiserad sjukvård. I Esbo sjukhus grundades en samarbetsgrupp för hemflyttningsprocessen, som löste de problem i hemflyttningsprocessen som uppdagats genom samarbete mellan olika serviceområden och korregerade de bakomliggande orsakerna till avvikelserna. Det var nödvändigt att göra ändringar i hemflyttningsprocessen vid Esbo sjukhus på grund av den svåra personalsituationen år 2022. Variationen i antalet personer som lämnade sjukhuset orsakade problem för rehabiliteringen i hemmet. I långtidsvården fanns det inte tillräckligt med vårdhemsplatser med tanke på behovet, så en del kunder väntade på en plats på sjukhuset. Detta ledde i sin tur till att Esbo sjukhus fick problem med att ta emot patienter som överfördes från juren eller den specialiserade sjukvården, vilket ledde till en märkbar ökning av överföringens fördröjningsavgifter. Från Kauniala sjukhus köptes fler platser än väntat för att ersätta de platser som på grund av personalbrist var stängda på Esbo sjukhus.

Inom ramen för utvecklingsprojektet för Västra Nyland producerades år 2022 en guide för hur man identifierar plötsliga förändringar i hemvårdsklienternas hälsotillstånd eller förändrade sociala förhållanden och hur man ger vård i sådana situationen. Guiden utarbetades i samarbete med kommunerna inom välfärdsområdet samt social- och krisjouren i västra Nyland. I utvecklingsarbetet utnyttjades den hemvårdsguide som tagits fram inom Helsingforsprojektet PÄTIJÄ. Utvecklandet av verksamheten vid bedömnings- och rehabiliteringsenheten Aurorabacken fortsatte i samarbete med Esbo sjukhus och klienthandledningen. Aurorabackens enhet erbjuder kortvarig vård och klienterna vid den kommer dit från Esbo sjukhus eller via krisjouren, för att få fortsatt rehabilitering eller kortvarig vård.

MILJÖ- OCH BYGGNADSTILLSYNSCENTRALEN – BYGGNADSTILLSYNS SERVICEOMRÅDE

Det ska finnas tillräckliga resurser för handläggningen av bygglov, så att bygglovsansökningarna kan handläggas utan dröjsmål.

Under år 2022 har det vid tillståndshandläggningen inom byggnadstillsynen funnits ett underskott på 3–5 personer (22 procent av personalen). Under hösten 2022 rekryterades fyra tillståndshandläggare och i början av 2023 en tillståndshandläggare. Dessutom finns tillstånd att anställa ytterligare tre personer, men anställningsprocessen pågår ännu. Det totala antalet anställda inom byggnadstillsynen är för närvarande ett årsverke mindre än år 2021.

En analys av byggnadstillsynens tillståndsprocess för småhus har utförts och utvecklingsåtgärderna har inletts. Analysen av processen för tillstånd till höghus håller på att inledas. En omorganisering av serviceenheten tillstånd för byggande har planerats, och samarbetsförfarandet för den pågår. Handläggningstiderna för bygglov har ännu inte förbättrats. De planerade utvecklingsåtgärderna och den framgångsrika rekryteringen torde bidra till att förkorta handläggningstiderna och förbättra kundupplevelsen under år 2023, även om de ändringar som den nya bygglagen medför och de behov av utveckling, reformer och lärande i verksamheten som de förutsätter belastar resurserna avsevärt åtminstone under de kommande två åren.

Bilduppgifter, källförteckning och länkar

Bilder

Helsidesbilderna

- s. 3 Träskända herrgård
- s. 18 Förlängningen av metron i Esbo öppnar 3.12.2022
- s. 40 Köpcentret Lippulaiva
- s. 53 Bastukarneval
- s. 66 Mattby, lirisranta
- s. 86 Esbo centrum
- s. 94 Sommaren 2022

- Bild: Olli Häkämies
- Bild: Elias Metsämaa
- Bild: Alena Bureika
- Bild: Niklas Luoma
- Bild: Heidi-Hanna Karhu
- Bild: Tage Sandström
- Bild: Elena Savina

Källor och länkar

Beredningen av utvärderingsberättelsen bygger på material som presenterats på revisionsnämndens och dess sektioners möten. Dessutom har uppgifterna kontrollerats hos tjänsteinnehavare och i tjänsteinnehavarbeslut samt i mötesprotokoll från stadens organ. Här följer de viktigaste handlingarna och källorna, vid sidan av protokollen, som anlitats vid beredningen av utvärderingsberättelsen.

Esbo stadskoncern

- Eetvarti – kvartalspublikation (på finska) www.espool.fi/fi/eetvarti-neljannesvuosijulkaisu
- Utvecklingsprogrammet Ett livskraftigt Esbo <https://www.espool.fi/sv/esbo-stad/berattelsen-om-esbo/utvecklings-programmet-ett-livskraftigt-esbo>
- Enter Espoo Oy (på finska) <https://www.enterespool.fi/>
- Esbo klimatvakt <https://ilmastovahti.espool.fi/>
- Esbo stads välfärdsberättelse och välfärdsplan 2022–2025 https://static.espool.fi/cdn/ff/zlcBX3_Kglkrky4N0X8le-SJY2gFv4L1Udu2UMNT670/1662724296/public/2022-09/V%C3%A4lf%C3%A4rdsber%C3%A4ttelse%20och%20plan%202022-2025.pdf
- Esbo stads åtgärdsplan för hållbar energi och ett hållbart klimat SECAP (på finska) https://static.espool.fi/cdn/ff/W1yZleWvPrxI8K56XLQkhfeycbcwTEqyT2P66r-FBOU/1624263512/public/2021-06/SECAP-raportti_Espoon%20kaupunki_23.10.2019.pdf
- Esbo stads sidor om hållbar utveckling www.esbo.fi/hallbar-utveckling
- Esbo stads koncerndirektiv static.espool.fi/cdn/ff/TA9JGdYdDk7VWO4AptRKHrAFyULmsnOj2RilCBsO54/1629785891/public/2021-08/Esbo%20stads%20koncerndirektiv%201222016%20inte%20uppn%C3%A5elig_1.pdf
- Esbo stads kulturtjänster <https://www.espool.fi/sv/kultur-och-fritid>
- Esbo stads idrottstjänster <https://www.espool.fi/sv/idrott-och-natur>
- Esbo stads register över bindningar <https://asiointi.asiat.fi/Sidonnaisuusrekisteri/Julkaisu/Index/JnGDk3dMv-KRY4NObl5yLw0eXP18jbBWo>
- Esbo stads ägarpolitik static.espool.fi/cdn/ff/4J7MPo5ea7epHdklap-MQa4ykTsfTk7l0wQz9mErXumo/1629785996/public/2021-08/Esbo%20stads%20%C3%A4garpolitik%201222016%20inte%20uppn%C3%A5elig_3.pdf
- Styrelserapport över Esbo stads fondplaceringar 2022
- Esbo stads stadgesamling www.esbo.fi/esbo-stad/beslutsfattande/stadgesamling
- Esbo stads statistik och utredningar (på finska) <https://www.espool.fi/fi/espoon-kaupunki/tutkimus-ja-tilastot>
- Frågor som gäller inomhusluften i stadens lokaler <https://www.espool.fi/sv/fragor-som-galler-inomhusluften-i-stadens-lokaler>
- Esbo stads webbplats www.esbo.fi
- Esbo stads Voluntary Local Review-rapport (på finska) <https://www.espool.fi/fi/espoon-kaupunki/kestava-kehitys/kestavan-kehityksen-tavoitteet/espoon-kaupungin-vlr-raportti>
- Esbo stads koncernrapport 2022, stadsstyrelsens koncernsektion 13.2.2023 § 9 (på finska) <https://espool.oncloudos.com/cgi/DREQUEST.PHP?page=meetingitem&id=2023851-5>
- Berättelsen om Esbo <https://www.espool.fi/sv/esbo-stad/berattelsen-om-esbo>
- Esbo stads budgetar 2020–2023 <https://www.espool.fi/sv/esbo-stad/ekonomi/budgeten#budgeten-20651>
- Externa revisionen <https://www.espool.fi/sv/esbo-stad/beslutsfattande/extern-revision#externa-revisionen-7665>
- Revisionsnämndens utvärderingsberättelser 2018–2022 <https://www.espool.fi/sv/esbo-stad/beslutsfattande/extern-revision#utvrderingsberttelsen-7671>
- Revisionsnämndens utlåtanden om delårsrapporterna 2020–2022 (på finska) <https://www.espool.fi/fi/espoon-kaupunki/paatoksenteko/ulkoinen-tarkastus#lausunnot-osavuositarkastuksia-7673>
- Boksluten 2015–2022 (på finska) <https://www.esbo.fi/bokslutet>
- Sysselsättningstjänsterna i Esbo www.esbo.fi/arbetsliv
- Sysselsättning, jobb och arbetslöshet i Esbo <https://www.espool.fi/sv/sysselsattning-arbetsstillfallen-och-arbetsloshet#personer-med-utlndsk-bakgrund-i-arbetslivet-17190>

Uppföljningsuppgifter om stadens personal år 2022, stadsstyrelsen 29.3.2023 § 90 (på finska) <https://espooloncloudos.com/cgi/DREQUEST.PHP?page=meetingitem&id=2023880-5>
Vård och servicegaranti på hälsostationer, tandkliniker och socialtjänster för äldre
Utvecklingsprogrammet Ett välmående Esbo <https://www.espooloncloudos.com/cgi/DREQUEST.PHP?page=meetingitem&id=2023880-5>
Utvecklingsprogrammet Ett hållbart Esbo: <https://www.espooloncloudos.com/cgi/DREQUEST.PHP?page=meetingitem&id=2023880-7-185326>
Esbo stads resultat av undersökningen Kommun10
Ungdomspolikliniken Nupoli www.esbo.fi/ungdomspoliklinik-nupoli
Delårsrapporterna till fullmäktige år 2022, fullmäktige 12.12.2022 § 154 och 12.9.2022 § 115
Uppföljning av de förvaltningsövergripande utvecklingsprogrammen 2022, fullmäktige 27.2.2023 § 19
<https://espooloncloudos.com/cgi/DREQUEST.PHP?page=meetingitem&id=2023840-6>
Rapport över genomförandet av välfärdsplanen 2022 (på finska) <https://espooloncloudos.com/kokous/2023880-7-185326.PDF>
Utredning om iakttagelserna i utvärderingsberättelsen 2021, fullmäktige 12.9.2022 § 115 <https://espooloncloudos.com/kokous/2022725-3-151431.PDF>
Utvärderingsrapport över finsk grundläggande utbildning 2022 (på finska) <https://espooloncloudos.com/kokous/2023861-11-179731.PDF>
Godkännande av det uppdaterade produktivitets- och anpassningsprogrammet En ekonomiskt hållbar stad, fullmäktige 13.6.2022 § 80 <https://espooloncloudos.com/cgi/DREQUEST.PHP?page=meetingitem&id=2022677-8>
Utvecklingsprogrammet Evenemangsstaden Esbo <https://www.espooloncloudos.com/cgi/DREQUEST.PHP?page=meetingitem&id=2023840-6>
Sunda lokaler 2028 <https://tilatjaterveys.fi/sv/forstasidan>
Syssetsättning Esbo <https://www.espooloncloudos.com/kokous/2023861-11-179731.PDF>

Bakgrund och ytterligare upplysningar

Regionförvaltningsverket <https://avi.fi/sv/hem>
Esbo Catering Ab www.esbo.fi/valkommen-till-esbo-catering
Finlandsmodellen för hobbyverksamhet [Information – Finlandsmodellen för hobbyverksamhet](https://www.finland.fi/finland-modellen-for-hobbyverksamhet)
Helsingforsregionens miljötjänster <https://www.hsy.fi/sv/>
Välfärdsledningen i kommunen <https://thl.fi/sv/web/ledningen-av-framjandet-av-halsa-och-valfard/valfardsledning/valfardsledningen-i-kommunen>
Uppföljning av avtalet om markanvändning, boende och trafik, HRT:s webbplats (på finska) <https://www.hsl.fi/hsl/mal>
Utbildningsstyrelsen www.oph.fi/startsidan
Reformen av social- och hälsovården och räddningsväsendet <https://soteuudistus.fi/sv/framsida> (uppdateringen upphörde 31.3.2023)
Social- och hälsovårdsministeriet www.stm.fi/sv
Reformen av arbets- och näringsstjänsterna 2024 <https://tem.fi/sv/reformen-av-arbets-och-naringstjansterna-2024>
Institutet för hälsa och välfärd <https://thl.fi/sv/web/thlfi-sv>
Arbetspensionsförsäkrarna TELA ry <https://www.tela.fi/sv/>
Arbets- och näringsministeriet <http://www.tem.fi/sv>
Kommunförsöket med syssetsättning tem.fi/sv/syssetsattningsforsoken
Uppföljningsundersökningen om personalen i offentliga sektorn in Finland, portal <https://www.ttl.fi/sv/forskning/projekt/uppfoljningsundersokningen-om-personalen-i-offentliga-sektorn-in-finland-fps>
FN:s program för hållbar utveckling Agenda 2030 <https://kestavakehitys.fi/sv/agenda20301>

Lagar

Kommunallagen (410/2015)
Lagen om stödande av den äldre befolkningens funktionsförmåga och om social- och hälsovårdstjänster för äldre (980/2012)
Lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice (916/2012)
Lag om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte (189/2001),
Lag om ordnande av social- och hälsovård (612/2021)
Lag om ett kommunförsök som gäller främjande av syssetsättningen (1269/2020)
Lag om service och stöd på grund av handikapp (380/1987)
Lagen om privat socialservice (922/2011)
Barnskyddslag (417/2007).
Markanvändnings- och bygglagen (132/1999)
Lag om elev- och studerandevård (2013/1287)
Läropliktslagen (1214/2020)
Socialvårdslagen (1301/2014)
Strålsäkerhetslag (859/2018)
Hälso- och sjukvårdslagen (1326/2010)
Lag om utkomststöd (1412/1997)

ESBO STAD
EXTERNA REVISIONEN
Stadsrevisor, OFR Virpi Ala-aho
tfn 046 877 2801
www.esbo.fi/esbo-stad/beslutsfattande/extern-revision

TRYCKNING
Painonet Oy

PÄRMBILD
Tomi Tähti

ISBN (tryckt) 978-952-7511-06-0
ISBN (på webben) 978-952-7511-07-7